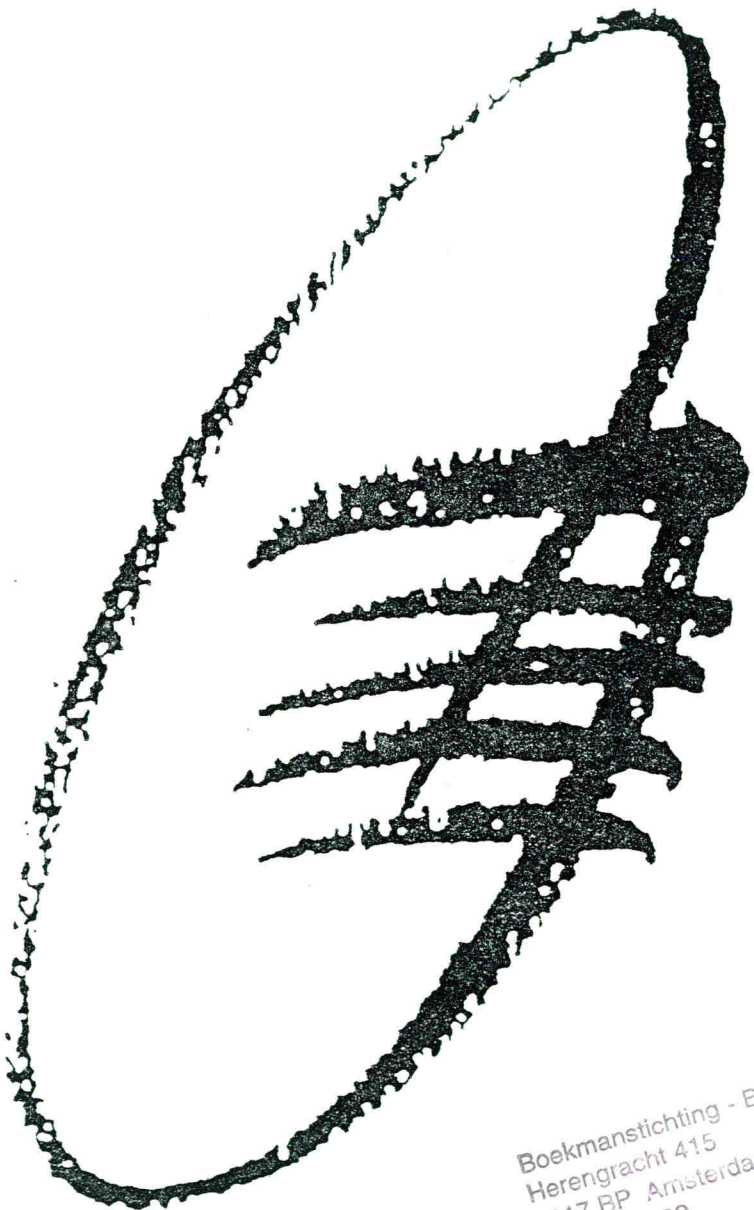

513-1992

1992

Boekmansichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

J A A R V E R S L A G

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

INHOUD

	PAG.
inleiding	1
bestuur	2
artistieke adviesraad	2
personeel	2
financiën	2
Internationale Gaudeamus Muziekweek 1992	3
International Composers' Workshop 1992	4
Frans/Duits/Nederlandse Componisten Workshop	4
Xenakis Festival	4
binnenland	15
buitenland	6
documentatiecentrum	8
publikaties	8
diversen	9
bijlage 1, Internationale Gaudeamus Muziekweek 1992	10
bijlage 2, International Composers' Workshop 1992	12
bijlage 3, Xenakis Festival	13
bijlage 4, Serie Geslagen Werk	14
bijlage 5, Nederlandse Muziekdagen	5
bijlage 6, overzicht concerten per podium	16
bijlage 7, overzicht concerten per stad in buitenland	21
bijlage 8, programma's concerten 1992	23

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

INLEIDING

Het jaar 1992 is in velerlei opzicht voor Gaudeamus ingrijpend geweest. Met vele initiatieven in binnen- en buitenland werd de grote reputatie opnieuw bevestigd. Tegelijkertijd voerde de stichting een aantal veranderingen door, waarmee een goede basis voor de toekomst werd gelegd. Het werk, dat bijna 50 jaar geleden door Walter Maas begonnen is, wordt vol elan en in nauwe samenwerking met andere organisaties voortgezet. Walter Maas kwam plotseling op 1 december 1992, in de leeftijd van 83 jaar, te overlijden. Bij het afscheid bleek dat velen met ons de huidige activiteiten van de stichting zien als een waardige voortzetting van het levenswerk deze onvergetelijke oprichter van Gaudeamus. Dat neemt niet weg dat wij met enige reserve terug kijken op het achterliggende jaar, in het bijzonder daar waar het de weinig verheffende verwickelingen rond het Kunstenplan 1993-1996 betreft. Met zowel verbazing als grote teleurstelling hebben wij moeten constateren dat in het Advies Kunstenplan van de Raad voor de Kunst niet of nauwelijks aandacht is besteed aan de ingrijpende kwesties die Gaudeamus in haar Beleidsplan 1993-1996 aan de orde stelt. Weliswaar werd, hangende een nieuw onderzoek naar de infrastructuur van de kamermuziek in Nederland, het subsidie aan een aantal instellingen, die actief zijn op dit terrein, bevroren, maar het korte tijdsbestek en de veel te kleine financiële marge waarbinnen het onderzoek kennelijk moest plaats vinden gaven weinig aanleiding om de resultaten met vertrouwen tegemoet te zien. Zoals te verwachten nam het onderzoek veel meer tijd in beslag, met als gevolg dat de ontwikkelingen binnen de hedendaagse kamermuziek voor een groot deel lam gelegd werden. Het is in dit opzicht tekenend dat het begin 1993 nog steeds niet duidelijk is of een aantal podia buiten de randstad wel of geen financiële steun gaat krijgen, terwijl zoals bekend rond deze tijd de programmering voor het volgende seizoen al is vastgelegd.

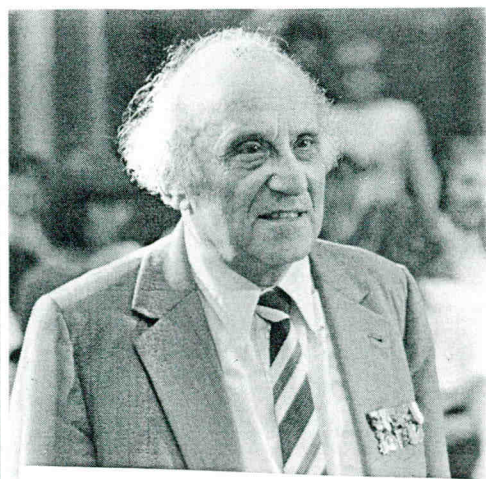
Het voornemen om het Fonds voor de Scheppende Toonkunst, alsmede de budgetten voor verspreiding van Nederlandse muziek die tot nu toe aan Gaudeamus en de SJIN waren toegekend, op te laten gaan in het in oprichting zijnde Fonds voor de Podiumkunsten, leidde tot veel bezwaren. Mede als gevolg daarvan kan Gaudeamus voor het jaar 1993 blijven beschikken over haar budget voor activiteiten in het buitenland, zij het dat ook in dit geval nader onderzoek wellicht tot ander beleid zal leiden. Uiteraard is Gaudeamus voorstander van gedegen onderzoek, aangezien goed feitenmateriaal tot goede beleidsvoorbereiding en vaststelling daarvan kan leiden. De volgorde en de mate van openheid waarin een en ander plaats vindt is evenwel van doorslaggevende betekenis, waarbij wij er op willen wijzen dat Gaudeamus het zich niet kan en mag veroorloven om ten aanzien van het buitenland het voeren van eigen beleid achterwege te laten. Het spijt ons te moeten vaststellen dat onder de huidige omstandigheden het voeren van beleid op langere termijn volstrekt is uitgesloten.

Wij spreken de hoop uit dat de Raad voor de Kunst en de Rijksoverheid op de kortst mogelijke termijn duidelijkheid in deze kwestie zullen scheppen. Gaudeamus blijft van mening dat zij met dit - overigens te beperkte - budget voor buitenlandse activiteiten het meest effectieve beleid voert.

Zeer positieve ontwikkelingen waren er in 1992 rond de gezamenlijke huisvesting van De IJsbreker, Gaudeamus en Donemus in een Huis voor de Nieuwe Muziek. In mei maakte architect Herman Hertzberger een visualisering van de plannen, waarbij ook rekening gehouden werd met extra ruimte voor de middelgrote ensembles: tekeningen en maquette werden aan pers en politiek gepresenteerd en kregen grote belangstelling in binnen- en buitenland. Een en ander resulteerde erin dat de Gemeente Amsterdam het Huis voor de Nieuwe Muziek als tweede op haar prioriteitenlijst zette (na de uitbreiding van het Stedelijk Museum). Als plaats voor dit Huis voor de Nieuwe Muziek werd voorkeur gegeven aan het IJ-oever project en wel op het zogenaamde Stationseiland direct achter het Centraal Station, na eerdere opties voor plaatsen op of rond het Museumplein. Aan het eind van het jaar werden tevens de mogelijkheden onderzocht van huisvesting op het terrein van de Westergasfabriek.

Er was dan ook zeer regelmatig overleg op directie- en bestuursniveau tussen De IJsbreker, Gaudeamus en Donemus, waarbij vanzelfsprekend ook over verdere artistiek inhoudelijke vormen van samenwerking gesproken werd.

Gaudeamus nam in 1992 het initiatief om met een zestal podia buiten de randstad tot een gezamenlijke serie van zelf geproduceerde concerten te komen. Na lang overleg resulteerde dit in de serie "Geslagen Werk", een zeer tot de verbeelding sprekende reeks concerten over de invloed van het slagwerk op de ontwikkeling van de 20e eeuwse muziek. Ondanks het succes van deze serie bleek echter al snel dat voor de hierna volgende jaren gezocht zal moeten worden naar andere vormen van samenwerking. In het hoofdstuk Binnenland zal hier verder op ingegaan worden.

de Volkskrant VAN DINSDAG 11 FEBRUARI 1992

Plan projectfonds bij podiumkunsten stuit op weerstand

Van onze verslaggever AMSTERDAM — WVC wil de project-subsidiëring in de podiumkunsten vanaf 1993 overdragen aan een nog op te richten fonds. Dat staat in een brief die minister d'Ancona op 29 januari heeft gestuurd naar de Raad voor de Kunst, die tot dusver met deze taak was belast. De Raad denkt uiterlijk begin volgende maand op het plan te kunnen reageren.

Het fonds moet tevens een deel van de werkzaamheden van de stichting Gaudeamus, de Stichting Jazz en Geïmproviseerde Muziek Nederland (SJIN), de Stichting Popmuziek Nederland (SPN) en het Nederlands Theaterinstituut (NTHI) overnemen. De potjes waaruit deze instellingen zelfstandig konden subsidiëren (reiskosten naar het buitenland en podiumsubsidies), worden overgeheveld naar het fonds dat jaarlijks over 20 miljoen gulden voor kan beschikken.

De Stichting Voortgezette Studies Podiumkunsten en het Fonds voor de Scheppende Toonkunst worden met de komst van een overkoepelend orgaan als afzonderlijke beursverstrekkers overbodig. In een onderzoek dat WVC door het Dordtse adviesbureau Cytherea naar de opzet van het fonds heeft laten verrichten, wordt voorgesteld die stichtingen in het fonds te laten opgaan. Het Nederlands Impresariat en het Theater Netwerk Nederland kunnen hun subsidiepraktijk voortzetten.

Het fonds voor de podiumkunsten zal worden gevormd door een door de minister te benoemen bestuur, dat wordt geadviseerd door een commissie van "generalisten", die niet in het beroepsveld actief zijn. Binnen de commissie moeten werkgroepen voor de afzonderlijke disciplines worden opgericht, die zich laten bijstaan door specialisten. Het voorstel van d'Ancona is bij de meeste, direct betrokken instanties slecht gevallen. De Federatie van Kunstenaarsverenigingen (FKV) heeft in een maandg verstuurde reactie onder meer grote bezwaren tegen de aanstelling van generalisten. Volgens de Federatie ontstaat zo het risico van een verlakking van de artistieke advisering. Ook de gehaaste integratie van het Fonds voor de Scheppende Toonkunst zal de verbeterde produktie van muziekprojecten niet ten goede komen, aldus de FKV.

De SJIN noemt het plan „rampzalig voor de jazz en geïmproviseerde muziek”. „Van enig overleg over deze ingrijpende kwestie is geen sprake geweest. De voorstellen betekenen dat een subsidie-overheveling die nog slechts twee jaar geleden, op verzoek van het ministerie, heeft plaatsgevonden nu weer moet worden teruggedraaid. Dat is onwenselijk, niet consistent en kostbaar, omdat afvloeiingsregelingen betaald zullen moeten worden.”

Directeur H. Heuvelmans van Gaudeamus verwacht „een volstrekt onwerkbaar situatie” als het fonds gaat beslissen welke musici en componisten een incidentele subsidie voor een buitenlands optreden kunnen krijgen. „Het kan niet zijn dat buitenstaanders zich daarvoor snel en goed een oordeel kunnen vormen. Hoe vaak zal je straks naar het fonds moeten bellen om te horen of een aanvraag al dan niet is gehonoreerd? De korte-termijnbeslissingen die wij daar nu over moeten en kunnen nemen, zullen bij het fonds onherroepelijk verzwaagd worden. Ondenkbaar dat we voor 200 gulden voor een reis naar een Belgisch festival een aanvraag moeten indienen.”

Het Nederlands Theaterinstituut verwacht eveneens dat het fonds niet adequaat „boter bij de vis” kan leveren als Nederlandse podiumgezelschappen een aanvraag voor reis- en transportkosten naar het buitenland doen. „Het is goed dat wij snel over een verzoek kunnen beslissen. Met het fonds komt er weer een loket bij, en dat is weer extra moeite voor iedereen.”

MUSIC

オランダの現代音楽事情

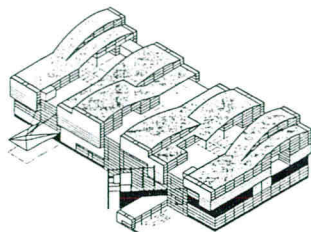
もあること一種の戸惑いを覚えても異常ではあるまい。

新しもの好きで冒険を厭わない、だからオランダで現代音楽が育ったのだ。

オランダにこれだけ現代音楽が浸透しているのはどうしてだろうか。スウェーデン(二五六一—六二二)時代は別として、音楽史上この国が作曲家にあまり恵まれなかったこと、関係があるのか。この国の人間気質か。

実際に現代アートが盛れている。コンサーターもここで盛る。オランダ人の好むスタイルがややあっても不思議はないが、量では、なぞ。これについて、ヒューフェルマンス氏、話を聞いてみた。

彼曰く。

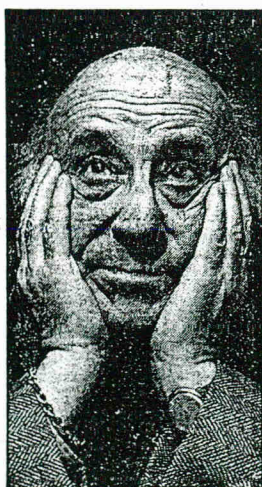

現代音楽センター「ミュージックセントラム・アムステルダム」の計画図

167 184
**OPRICHTER
 STICHTING
 GAUDEAMUS
 OVERLEDEN**

BILTHOVEN — De oprichter van de Stichting Gaudeamus, Walter Maas, is gisteravond in zijn woonhuis in Bilthoven overleden. Maas is 83 jaar geworden.

• Walter Maas

De Stichting Gaudeamus werd in 1945 opgericht met als doel de eigentijdse muziek in binnen- en buitenland te bevorderen. Jaarlijks organiseert de Stichting een Internationale Muziekweek, waaraan een compositieconcours is verbonden.

Maas, die in 1933 uit Duitsland naar Nederland vluchtte, verliet de Stichting in de jaren tachtig. Daarna hield hij zich bezig met de oprichting van de Stichting Maas-Nathan (genoemd naar zijn ouders) voor jonge musici.

Mentor

Maas wordt wel beschouwd als de mentor van de eigentijdse muziek. In zijn huis in Bilthoven logeerden grootheden als Berio, Nono, Stockhausen, Schat en Van Vlijmen. De naam van de Stichting is ontleend aan de villa 'Gaudeamus', waar Maas woonde.

Maandagavond woonde hij in Het Muziektheater in Amsterdam nog de première bij van de productie La Bohème van De Nederlandse Opera in de regie van Pierre Audi.

ANP

BESTUUR

Het bestuur vergaderde in 1992 vier maal. Daarnaast was er een tweewekelijks overleg tussen de directeur en de gedelegeerde bestuursleden Sinnige en Smit. Het onderzoek van de Commissie Infrastructuur Kamermuziek van de Raad voor de Kunst vergde veel extra overleg. Voorts was er in verband met de plannen voor gezamenlijke huisvesting zeer regelmatig overleg tussen de directeurs van Gaudeamus, Donemus en De IJsbreker, waarbij voor Gaudeamus voorzitter Sinnige ook vaak aanwezig was. Ook was er overleg tussen een delegatie van het bestuur en de artistieke adviesraad over artistieke zaken.

Het bestuur bestond in 1992 uit:

- Wim Sinnige - voorzitter
- Sybrén Piersma - secretaris (tot 4 maart tevens penningmeester)
- Hans Oosterlee - penningmeester (in deze functie vanaf 4 maart)
- Paul Op de Coul
- Sytze Smit
- Guus Feist (tot 2 juni)
- Janneke Jongewaard (vanaf 2 juni)

ARTISTIEKE ADVIESRAAD

De artistieke adviesraad vergaderde in 1992 vier maal en had een belangrijke rol bij het formuleren van nieuwe richtingen voor o.a. de Internationale Gaudeamus Muziekweek.

De adviesraad bestond uit:

- Martijn Padding
- Paul van Emmerik
- Jos Leussink
- Taco Kooistra

PERSONEEL

In 1992 waren de volgende personen in dienst van de stichting:

- Henk Heuvelmans - directeur a.i.
- Arthur van der Drift
- Fons Willemsen
- mej. Rixt Riemersma (tot 31 augustus)
- mej. Anouk Butterlin (vanaf 8 juni)
- mevr. A. van Dijk (part-time)
- stageplaats: Ari van Vliet (tot 27 april, 1 dag per week) in het kader van de specialisatie "kunstbeleid en kunstmanagement" van het doctoraal muzikwetenschap.
- In samenwerking met het Stedelijk Centrum voor Oriëntatie en Schakelen konden de volgende leerlingen korte stages op administratief gebied volgen: Roxanne Singh, Joyce Hoepel en Sandra van Eck.

FINANCIËN

- Voor de algemene exploitatie van de stichting ontving Gaudeamus subsidie van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, afdeling Muziek van het Directoraat-Generaal voor Culturele Zaken.
- Voor de activiteiten in het buitenland werd subsidie ontvangen van het Ministerie van WVC, afdeling Bilaterale Internationale Samenwerking, en van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Culturele Samenwerking en Voorlichting Buitenland.
- Voor de organisatie van de Internationale Gaudeamus Muziekweek werd subsidie ontvangen van de Gemeente Amsterdam; het Ministerie van WVC, afdeling Voorlichting en Algemene Zaken van het Directoraat-Generaal voor Culturele Zaken; The British Council; de Ambassade van de Bondsrepubliek Duitsland.
- Voor het Xenakis Festival werd subsidie ontvangen van het Ministerie van WVC, afdeling Muziek, en van de Gemeente Amsterdam.
- Voor de International Composers' Workshop ontving Gaudeamus subsidie van de UNESCO, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Culturele Samenwerking en Voorlichting Buitenland, en een speciale subsidie van het Ministerie van WVC, afdeling Muziek.
- Voor radio-overname van concerten werd een bijdrage ontvangen van NOS en VPRO.

De Internationale Gaudeamus Muziekweek 1992 vond plaats in Amsterdam van 7 t/m 13 september. De verandering van de opzet van de Muziekweek in 1991 (nu worden nog uitsluitend werken van jonge componisten in de leeftijd tot 30 jaar geprogrammeerd) bleek een juiste keuze geweest. Niet alleen werd een record aantal partituren ontvangen (352 stuks van componisten uit 39 landen), maar ook kon weer een groeiende belangstelling van binnen- en buitenlands publiek geconstateerd worden.

De internationale jury, bestaande uit Sukhi Kang (Korea), Zygmunt Krauze (Polen), Arne Nordheim (Noorwegen) en Joep Straesser (Nederland) selecteerde 11 werken als kandidaat voor de Gaudeamus Prijs 1992.

Jörg Birkenkötter	<i>Klänge Schatten</i>
Alton Howe Clingan	<i>The decay of the angel</i>
Joshua Fineberg	<i>Origins</i>
Giuliano Ghirardi	<i>Fatti di frontiera</i>
Atsuhiko Gondai	<i>Zwischenraum</i>
Ramon Lazkano	<i>Su-itzalak</i>
Shinuh Lee	<i>Analogy</i>
Marco Molteni	<i>Maoris</i>
Massimo Priori	<i>Tõnpa sciachiaguna</i>
Fausto Romitelli	<i>La sabbia del tempo</i>
Andrew Toovey	<i>Adam</i>

Een tweede commissie, bestaande uit Huib Emmer, Jan Vriend en Klas Torstensson, selecteerde vervolgens 14 werken als aanvulling op de bovengenoemde werken.

Cesar Camarero-Benito	<i>Mosaico II</i>
Alton Howe Clingham	<i>Fear and trembling</i>
Atsuhiko Gondai	<i>Zero Hour</i>
Michael Gorodecki	<i>Spiralling</i>
Deirdre Mary Gribbin	<i>Per speculum in aenigmate</i>
Ock Mi Han	<i>Chaine I</i>
Atli Ingólfsson	<i>et toi, pâle le soleil</i>
Julian Johnson	<i>Movements</i>
Amelia S. Kaplan	<i>A clot</i>
Gee-Bum Kim	<i>Psalm 23</i>
Paul Newland	<i>Synchroni</i>
Ivo Nilsson	<i>Eidetics</i>
Peter van Onna	<i>Direction - speed - maims</i>
Richard Rijnvos	<i>Sarabande et double</i>

Met verder nog 3 werken voor instrumenten en tape gaf het programma een breed overzicht van het huidige componeren van de jongste generatie.

Als laatste werk in deze Muziekweek werd *Hallelujah 1* van Jan Vriend geprogrammeerd, een gecompliceerd werk voor solist en groot orkest, waarvan eerder geplande uitvoeringen in de Muziekweek en de Nederlandse Muziekdagen om diverse redenen geen doorgang hadden gevonden.

Tijdens de Muziekweek leidde de Britse musicoloog David Osmond Smith op zeer enerverende wijze de discussies met de jonge componisten. Verder gaf Jan Vriend een lezing over zijn werk, en hielden slagwerker Nebojsa Zivkovic en fluitist Jos Zwaanenburg workshops.

Een speciale jury, bestaande uit Zygmunt Krauze, Jan Vriend en Jorge Antunes, kende aan het einde van de Muziekweek de Gaudeamus Prijs toe aan de Duitse componist Jörg Birkenkötter voor zijn compositie *Klänge Schatten* (voor kamerorkest). De Gaudeamus Prijs is een geldbedrag van f 10.000,- tevens als opdracht voor een nieuw werk, dat tijdens de Muziekweek 1993 in première zal gaan. Een speciale vermelding was er voor het werk *Su-Itzalak* (voor 8 celli) van de nog zeer jonge Spaanse componist Ramon Lazkano.

De winnaar van de Gaudeamus Prijs 1991, Asbjørn Schaathun, kreeg zijn nieuwe werk niet op tijd af; dit zal nu ook tijdens de Muziekweek 1993 in première gaan.

Op initiatief van het Conservatorium Zwolle werd de "Gaudeamus Leerstoel" ingesteld. De winnaars van de Gaudeamus prijs worden in de gelegenheid gesteld hun werk met de analyse- en compositie-studenten te bespreken en in een openbare lezing te presenteren. Ook zal het conservatorium-ensemble betrokken worden bij uitvoeringen van composities van deze componisten. Op 31 maart gaf de winnaar van 1991 Asbjørn Schaathun een lezing en werkte de gehele dag met studenten van de conservatoria van Zwolle en Enschede.

Voor het volledige programma van de Internationale Gaudeamus Muziekweek 1992 verwijzen wij naar Bijlage 1 bij dit jaarverslag.

De internationale jury tijdens de selectie

Inzendrecord en scratch-debuut in Gaudeamus-week

MUZIEK
Gaudeamus Muziekweek; eerste concert. Amsterdam, De IJsbreker.

Richard Rijnvos. Opvallend is ook weer de dominantie van Italianen in het hoofdprogramma. Massimo Priori doet voor de derde maal mee. De school van Donatoni is ditmaal vertegenwoordigd met Marco Molteni en Fausto Romitelli. Voor het werk van een vierde Italiaan, Ghirardi, bleek de voorbereidingstijd kort, maar ook hij maakt theoretisch een kans. Verder een Duitser, twee Amerikanen, een Spanjaard, een Japanner, een Koreaan, en de Engelsman Andrew Toovey. Van hem werd maandag het sextet *Adam* uitgevoerd.

1962, het jaar waarin de componist Pierre Boulez in Amsterdam de wereldpremière dirigeerde van *Pli selon Pli*, waarin Ligeti de laatste hand legde aan een *Poème symphonique* voor honderd metronooms, het jaar waarin Cage de sterren van de hemel liet het compositiewerk liet doen in *Atlas egyptialis*, waarin Stockhausen het verschil tussen toon en ruis trachtte op te heffen in *Momente*, en Xenakis een kinderkoor inlijfde (*Polla ta dhina*), dat jaar '62 is het jaar waarin men maximaal nul jaar oud mocht zijn om nu, anno 1992, te mogen meedingen naar de Gaudeamus-prijs voor compositie.

Voor Zygmunt Krauze, Arne Nordheim, Joep Straesser en Sukhi Kang, de componisten-juryleden die uit honderden inzendingen het hoofdprogramma hebben geselecteerd van de *Internationale Gaudeamus Muziekweek 1992*, zal het misschien even slikken zijn geweest: het besef dat de juryleden allen geruime tijd na de grote vorm- en materiaalverkenningen van de avantgarde zijn geboren. Het moet de juryleden op 'n minst tot een korte mijmering hebben gebracht.

De stichting Gaudeamus kan in iedere geval bogen op een record. Voor de Muziekweek 1992, die maandag in de Amsterdamse IJsbreker begon met een concert waarin wel sprake was van erfenissen maar niet van afrekeningen (het Gaudeamus-debuut van een *scratcher* maakte daarvoor te weinig indruk), zijn 352 partituren ingezonden. Niet eerder hebben zoveel componisten van zoveel nationaliteiten (39) een goot gedaan naar de Gaudeamusprijs — een compositieopdracht voor tienduizend gulden. Of de Muziekweek ook een groeiend artistiek belang vertegenwoordigt, is een vraag die pas de komende dagen kan worden beantwoord.

Uit de inzenders zijn elf prijskandidaten geselecteerd. Omdat er op elke jury wel wat te knorren valt, hanteert Gaudeamus het systeem van een tweede selectie. Een goed idee, dat in '91 werd ingevoerd. Een Nederlands kiescollege, bestaande uit Huib Emmer, Klas Torstensson en Jan Vriend, zocht ditmaal veertien stukken uit voor het 'vangnet'. Om het niet al te eenvoudig te maken, zal de prijzjury de komende week bestaan uit Krauze, Vriend en de Braziliaan Antunes.

Een paar tendenzen zetten zich voort. Opvallend is de betrekkelijke afwezigheid van Nederlandse componisten. Nederlandse namen, beiden in het 'vangnet', zijn die van Peter van Onna en

De componist gaf drie associaties bij de titel. Een beeld van de eerste mens; klaaglied voor een musicus die zich doodde; een reactie op Barnett Newman's schilderij *Adam* in de Tate Gallery. Ze hadden alle drie geldigheid, maar het stuk ging vooral over timbres. Lag en zeer lage klanken (trombonepaar en cello-contrabas), tegen de hoge en zeer hoge van een klarinet en een hobo, die het met elkaar aan de stok hadden in een schril spel van canon en heterofonie. Soms een korte handreiking naar de laagte, dan een korte klauterpartij van cello-contrabas naar de hoogte. Het was wat karig uitgewerkt en deed niet verlangen naar een tweede keer, te meer omdat het schrilte houtblazerpaar bij de sonoriteit van de trombone al te sterk deed denken aan een stanley mes — of dit nu wel of niet de bedoeling is geweest.

Het niet-meedingende pianostuk *Movements* van Toovey's landgenoot Julian Johnson bleek een tempoduis in drie gelijktijdig klinkende lagen. Schrander opgezet; in het topregister vooral herinnerend aan de uitschietende gebaren van grootvaders als Boulez en Barraque. Het strijkkwartet *Fear and trembling* van de Amerikaan Clingan bood een opsomming van veelgeproefde technieken, met als tussenliggende attractie een soort roulette van akkoordpizzicati. De Amerikaanse Amelia Kaplan greep naar een proces-achtige vorm zoals die sinds jaar en dag het antwoord zijn op alles (van dit naar dat en omgekeerd) van akkoord naar één toon en terug.

De Zweed Ivo Nilsson probeerde in *Eidetics* de ban van het (post-)avantgardeverleden tevergeefs te breken door gemurmel van twaalf instrumenten aan te lossen met wapperende *scratch*-geluiden, en met de elektronica van een raaswerk dat reageerde op de wapperende hand van dirigent Huib Kerstens. Iets dat daar op leek werd in 1920 gedemonstreerd in de Sovjet-Unie; dat apparaat heette toen de Therenin.

De inspanningen van het Gaudeamus Ensemble, het Utrecht String Quartet en de pianiste omoko Mukaiyama mochten er zijn.

ROLAND DE BEER

Uitreiking van Gaudeamus-Prijs 1992 aan Jörg Birkenkötter door Jan Vriend en Henk Heuvelmans

Workshop voor jonge componisten

door HENRIE HEDER VAN LAARZEN

cultuur met de westerse muziek. Het is niet alleen de muziek die wordt overgenomen, maar ook de manier van componeren. Dit is een workshop voor de culturen die zijn ontstaan in de laatste jaren van de twintigste eeuw. Het is een workshop voor de culturen die zijn ontstaan in de laatste jaren van de twintigste eeuw. Het is een workshop voor de culturen die zijn ontstaan in de laatste jaren van de twintigste eeuw.

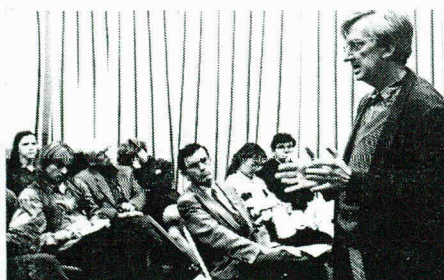
De Albanese componisten, die in de laatste jaren van de twintigste eeuw zijn ontstaan, zijn een voorbeeld van de manier van componeren. Dit is een workshop voor de culturen die zijn ontstaan in de laatste jaren van de twintigste eeuw. Het is een workshop voor de culturen die zijn ontstaan in de laatste jaren van de twintigste eeuw.

De Albanese componisten, die in de laatste jaren van de twintigste eeuw zijn ontstaan, zijn een voorbeeld van de manier van componeren. Dit is een workshop voor de culturen die zijn ontstaan in de laatste jaren van de twintigste eeuw. Het is een workshop voor de culturen die zijn ontstaan in de laatste jaren van de twintigste eeuw.

'Isoloment van de Oost-europeaanen verbreken'

De Albanese componisten, die in de laatste jaren van de twintigste eeuw zijn ontstaan, zijn een voorbeeld van de manier van componeren. Dit is een workshop voor de culturen die zijn ontstaan in de laatste jaren van de twintigste eeuw. Het is een workshop voor de culturen die zijn ontstaan in de laatste jaren van de twintigste eeuw.

De Albanese componisten, die in de laatste jaren van de twintigste eeuw zijn ontstaan, zijn een voorbeeld van de manier van componeren. Dit is een workshop voor de culturen die zijn ontstaan in de laatste jaren van de twintigste eeuw. Het is een workshop voor de culturen die zijn ontstaan in de laatste jaren van de twintigste eeuw.

Ton de Leeuw tijdens de International Composers' Workshop

INTERNATIONAL COMPOSERS' WORKSHOP 1992

Doel van deze workshop is een bijdrage te leveren aan de acculturatie, waarbij van gedachten gewisseld wordt over enerzijds folklore en muzikale traditie en anderzijds de eigentijdse scheidende kunst.

Uit een enorm aantal aanmeldingen werden 36 deelnemers geselecteerd. Deze kwamen uit landen als Rusland, Tsjechoslowakije, Bulgarije, Albanië, Roemenië, India, Mexico, Zuid-Afrika, Amerika, Indonesië en Nederland, ieder met een geheel eigen muzikale achtergrond. Alle deelnemers konden zichzelf presenteren, de muziek van hun land, hun invloeden en de rol van de traditionele muziek bij hun composities en in het muziekleven van hun land. Grote interesse was er vooral voor de inbreng van componisten uit Albanië en Roemenië, landen waarvan nog nauwelijks iets bekend is.

Leiders waren Ton de Leeuw (Nederland), Dimiter Christoff (Bulgarije), Simha Arom (Frankrijk) en Joji Yuasa (Japan/USA).

Onder leiding van Simha Arom werd enkele dagen in aanwezigheid van de Afrikaanse drummer-groep GAMAKO speciale aandacht besteed aan de Afrikaanse muziek en vooral de ritmische aspecten daarvan. De groep verzorgde ook nog een concert in De IJsbreker.

De workshop bestond, naast besloten sessies en privé-lessen bij de leiders, ook uit openbare concerten en lezingen in De IJsbreker. Lezingen werden verzorgd door Simha Arom, Rokus de Groot, Dimiter Christoff, Frank Denyer en Joji Yuasa. The Barton Workshop wijdde een geheel concert (met enkele premières) aan Frank Denyer. Tenslotte werd een concert gegeven door shakuhachi-speler Yoshikazu Iwamoto, en door een ensemble bestaande uit Junko Ueda (biwa en stem), Wil Offermans (fluiten) en Makiko Goto (koto).

Een vijftal musicologie-studenten van de Universiteit van Amsterdam volgde in het kader van hun studie de workshop als toehoorder.

Met de directeur van de Foundation for the Creative Arts in Zuid-Afrika werd uitgebreid van gedachten gewisseld over een daar op te zetten soortgelijke workshop. Deze is voorzien voor het voorjaar 1994 en Gaudeamus zal nauw bij de organisatie betrokken worden.

Voor gedetailleerde informatie over de concerten verwijzen wij naar Bijlage 2 bij dit jaarverslag.

FRANS/DUIJTS/NEDERLANDSE COMPOSITEN WORKSHOP

Vanaf 1986 heeft Gaudeamus in samenwerking met het "Forum Franco/Allemand pour jeunes artistes" een workshop voor jonge componisten georganiseerd. In 1991 vond door een reorganisatie van het Forum geen workshop plaats. In 1992 werd een eerste aanzet gegeven voor een workshop in een nieuwe opzet: jonge componisten, musici en architecten zullen gaan samenwerken aan projecten, waarbij nieuwe werken worden geschreven voor bepaalde gebouwen en ruimtes in de stad. Het streven is de workshop ieder jaar in een andere omgeving te doen plaats vinden. Zo werden nu reeds mogelijkheden gevonden in het Middeleeuwse stadje Provins (in Frankrijk) en rondom het kort geleden geopende industriemuseum in Saarbrücken (een groot terrein met uit het eind van de vorige eeuw stammende hoogovens).

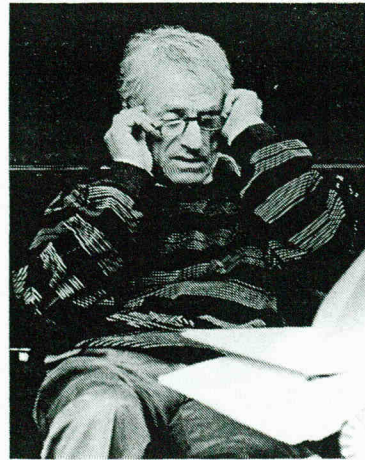
Van 21 juli t/m 1 augustus werd in Provins een colloquium georganiseerd om eerste ervaringen met deze nieuwe opzet op te doen. Leider van de componisten was Paul Mefano en leider van de architecten was Max Soumagnac. Een klein aantal componisten uit Duitsland en Frankrijk was uitgenodigd; voor Nederland nam Erwin Strikker deel. Na vele interessante discussies werden in de tweede helft van de workshop enkele mogelijke projecten reeds besproken en uitgetoetst; deze projecten zullen in april 1993 ter plekke verder uitgewerkt worden.

Met de organisatie werden eind 1992 verdere afspraken gemaakt voor een workshop in Saarbrücken in juli 1993.

XENAKIS FESTIVAL

Naar aanleiding van de 70e verjaardag van Iannis Xenakis werd een festival aan hem gewijd, waarbij veel aandacht besteed werd aan zijn pianowerken en koorwerken. In vijf concerten werden 15 werken van Xenakis uitgevoerd naast werken van jonge componisten als Luca Francesconi en Andrew Toovey. Vooraanstaande buitenlandse musici als James Clapperton en Elisabeth Chojnacka traden op naast het Xenakis Ensemble, organist Klaas Hoek en het Koor Nieuwe Muziek. Gedurende het festival was een tentoonstelling over het werk van Xenakis als architect in De IJsbreker te zien. Tevens werd een nieuwe CD gepresenteerd van het Xenakis Ensemble met daarop o.a. 3 werken van Iannis Xenakis. Deze CD is geproduceerd in een samenwerking van de Stichting Nieuwe Muziek, De IJsbreker en Gaudeamus. Helaas kon Iannis Xenakis vanwege zijn slechte gezondheid niet zelf bij het festival aanwezig zijn. De bovengenoemde jonge componisten waren wel bij de uitvoering van hun werk aanwezig.

Voor het programma van het Xenakis Festival verwijzen wij naar Bijlage 3 bij dit jaarverslag.

Iannis Xenakis

BINNENLAND

Zoals in de Inleiding reeds werd aangehaald startte Gaudeamus in 1992 in een bijzondere samenwerking met een zestal podia in Nederland de serie "Geslagen Werk", vooruitlopend op het Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1993 waarbij speciale aandacht aan slagwerk besteed wordt. Een aantal ideeën van de organisatoren werd door Martijn Padding (componist en lid van de artistieke adviesraad van Gaudeamus en de Rotterdamse Kunststichting) verder uitgewerkt tot een aantrekkelijke serie voor het concertseizoen 1992/1993, waarin allerlei uitingen van slagwerk aan de orde komen. Enkele musici en componisten als Paul Koek, Michel Waisvisz en David Tudor werd gevraagd speciaal voor deze serie een programma te maken. Daarnaast kwamen o.a. Indiase zang en dans en muziektheater van Dieter Schnebel aan de orde.

De serie vindt plaats in Zaal De Unie te Rotterdam, Intropodium te Maastricht, De Oosterpoort te Groningen (i.s.m. de Stichting Prime), Theater Korzo te Den Haag, Muziekcentrum Vredenburg te Utrecht en Het Kruihuis te Den Bosch, en wordt door Gaudeamus georganiseerd in coproductie met de Rotterdamse Kunststichting.

De concerten van deze serie, voor zover reeds uitgevoerd, hadden groot succes. Echter de onzekerheid van de podia over hun financiële toekomst (mede veroorzaakt door het lang uitblijven van conclusies van de Commissie Infrastructuur Kamermuziek van de Raad voor de Kunst), een andere prioriteitenstelling van de podia en de angst voor verlies van hun eigen identiteit binnen zo'n gezamenlijke serie, en een bezinning op de doelstellingen van Gaudeamus zelf, leidt ertoe dat een serie in deze opzet voorlopig eenmalig zal zijn. Vanzelfsprekend blijft Gaudeamus steeds actief zoeken naar de meest zinnige vorm van samenwerking met de Nederlandse podia.

Voor meer details over de programma's verwijzen wij naar Bijlage 4 bij dit jaarverslag.

Met de overige, kleinere podia in Nederland bleef Gaudeamus samenwerken zoals in voorgaande jaren. De serie in Nijmegen werd, na een jaar stilstand wegens verbouwing van Galerie Marzee, weer gestart in het najaar van 1992. Met Sytsema Galleries/de Wintertuin te Baarn, Theater Kikker te Utrecht, Café Schlemmer te Den Haag en met de Grote Kerk te Amsterdam startte Gaudeamus in 1992 een samenwerking.

Verder voert Gaudeamus het secretariaat van:

- de Stichting Museumconcerten
- de Stichting Nieuwe Muziek
- de Stichting Combinatie van Utrechtse Muziekbelangen COMBI
- de Vereniging van Producenten van Elektroakoestische Muziek PEM
- de Nederlandse Sectie van de International Society for Contemporary Music ISCM.

In al deze concertseries was aandacht voor zowel Nederlandse als buitenlandse nieuwe muziek. Zo waren er, naast veel optredens van pianist René Eckhardt, celliste Frances Marie Uitti, LOOS, De Volharding en het Basho Ensemble, ook concerten door jonge buitenlandse musici als sopraan Nicola Walker Smith, slagwerker Thierry Miroglio, Ensemble Champ d'Action, pianist Humberto Quagliata, en performers als Denman Maroney, David Simons en Henry Gwiazda.

Naast de serie "Geslagen Werk", de reeds vermelde workshops en het Xenakis Festival, was Gaudeamus betrokken bij de organisatie van een aantal bijzondere evenementen. Hiervan willen de volgende speciaal vermelden:

- de serie "Electric Spring", een serie van 8 concerten in Zaal De Unie te Rotterdam, waarin steeds een andere kijk op het gebruik van technologie gegeven werd.
- Het Slagwerkfestival op diverse locaties te Den Haag, 14-21 juni
- het Festival Nieuwe Muziek te Middelburg, 25 juni - 18 juli
- Festival Geestverwanten, Utrecht, Muziekcentrum Vredenburg, 11 oktober, georganiseerd door Orkest De Volharding in coproductie met Vredenburg en Gaudeamus, naar aanleiding van het 20-jarig bestaan van De Volharding.
- de Nacht van de Strijkers, Muziekcentrum Eindhoven, tijdens de Tromp Biennale, 31 oktober
- Nederlandse Muziekdagen, Utrecht, Muziekcentrum Vredenburg, 11 en 12 december. Georganiseerd i.s.m. NOS, Donemus en Muziekcentrum en met speciale ondersteuning van het Stimuleringsfonds voor Bijzondere Omroep Producties. Naast 2 lunchconcerten en een concert door het Radio Kamer Orkest, was er op 11 december een grootse marathon opgezet met medewerking van Asko Ensemble, Nieuw Ensemble, Nederlands Blazers Ensemble, Het Trio, Slagwerkgroep Den Haag. (Voor het programma verwijzen wij naar Bijlage 5).

Een overzicht van de concerten per podium is te vinden in Bijlage 6; de programma's van de concerten staan op datum vermeld in Bijlage 8 bij dit jaarverslag.

BAARNSE WINTERTUIN

CONCERT

10 jaar:

aurelia
saxofoon
kwartet

Johan van der Linden

André Arends

Arno Bernkamp

Willem van Mermijk

concert i.s.m. stichting gaudeamus amsterdam

zaterdag 29 november

11.30 uur

12.50

SYTSEMA GALLERIES

baarnskerkplein 25

3742 ab baarn

Musicora

Paris, the Grand Palais, April 10, 1992

A visit to
the Musicora
music fair
lead
by Ruud Bos

STANDING on the balcony, overlooking the bustling crowd among the hundreds of stands below, I am overwhelmed by a sea of sounds. It brings back a memory from years ago, when I was strolling across St. Mark's Square in Venice and, stopping at a corner, heard the music of three separate string bands waltz together and mingle with the sounds of churchbells and the buzz of the crowd in the square. Back in Holland I at once started on a piece for orchestra in which I tried to recapture that impression.

Here, in the *Salle d'Europe* of the impressive *Grand Palais*, I have the same sensation of losing myself in a maelstrom of unrelated sounds coming from dozens of piano's, bowed instruments, plucked instruments, music boxes and voices.

This is MUSICORA, a huge music fair in Paris, where hundreds of participants try to bring all kinds of music and musical instruments to the attention of the public and where scores of organisations invite support for some musical cause.

Among the stands that catch the eye is one denouncing the use of background tapes and propagating live music. Other stands show some less well-known instruments such as crumhorns and basset horns, or indigenous flutes from all parts of the world. There are stands calling attention to the music of Brittany, Auvergne, Languedoc, and everywhere people are having a go at the various instruments, the pianists showing a marked preference for the music of Chopin.

I arrive at the stand of 'Nouvelles des Pays Bas', a common denominator for five organisations: CNM, DONEMUS, GAUDEAMUS, M.C.N. and DE IJSBREKER. I am shown around by Jan Wolff, who tells me how this joint effort has finally got off the ground and become a real advertisement for Dutch music. The stand is very well designed, a treat for the eye, and a pleasant contrast to many structures rigged from trestles and rags.

At three-thirty in the afternoon several dozen Dutch and French music lovers, including some composers, assemble in a small auditorium to hear the 'Trio' (Harry Sparmaay, Harrie Starreveld and René Eckhardt) perform *Trio* by Ton de Leeuw and *Katja* by Jan Rokus van Roosendaal.

After a brief welcome, spoken by C.N.M.'s director Jan Willem ten Broeke, it is time for the Dutch Chargé d'Affaires, Mr. Förster, to present three CDs to Alain Duvel, manager of the Théâtre des Champs Elysées and president of the Cité de la Musique. In his reply, Mr. Duvel praises the five Dutch organisations for their joint initiative and even does not mind saying that their efficiency and energy are the envy of the French.

Radio France and TV-1 have meanwhile covered the Dutch presentation at MUSICORA and played excerpts from the three CDs, with compositions by Piet Ketting, Otto Ketting, Sytze Smit, Joep Straesser, Jan Rokus van Roosendaal and Ton de Leeuw.

MUSICORA is a successful French initiative, and I only wish that we in the Netherlands could do something like it to bring a broad panorama of music to the attention of a wider public. *

BUITENLAND

Zoals al gemeld in het hoofdstuk Financiën kon Gaudeamus met behulp van een speciaal budget van de Afdeling Bilaterale Internationale Samenwerking van het Ministerie van WVC een groot aantal reizen van Nederlandse componisten, musici en ensembles mogelijk maken. Met dit budget is Gaudeamus meer dan voorheen in staat adequaat op het zich snel ontwikkelende muziekleven in het buitenland te reageren. Met organisatoren kunnen beter afspraken gemaakt worden, zeker voor activiteiten op langere termijn; maar ook kan er vaak nog op zeer korte termijn op bepaalde mogelijkheden ingespeeld worden. Het beleid daarbij is er nog steeds op gericht Nederlandse componisten en musici daar te presenteren waar veel aandacht is van een breed publiek, van internationale radio en pers en van andere festivalorganisatoren; dit komt over het algemeen neer op belangrijke festivals en concerttournees, en concerten en bezoeken in het kader van een internationale uitwisseling. Gaudeamus was dan ook zeer gekant tegen plannen van het Ministerie van WVC om dit budget onder te brengen bij het nieuw op te richten Fonds voor de Podiumkunsten. Vooralsnog werd eind 1992 besloten Gaudeamus voor 1993 nog eenzelfde budget ter beschikking te stellen; een speciaal onderzoek van de Raad voor de Kunst moet duidelijkheid geven over de daaropvolgende jaren. Gaudeamus blijft van mening dat door haar met dit betrekkelijk kleine eigen budget het meest effectieve beleid gevoerd wordt.

Zeker door de steeds intensiever wordende samenwerking tussen Gaudeamus, Donemus en De IJSbreker, zullen er in de naaste toekomst meer mogelijkheden komen voor uitwisseling van Nederlandse componisten en musici met buitenlandse organisaties en collega's: een werkelijk unieke basis voor internationalisering. Daarbij kan het niet zijn dat deze Nederlandse instellingen bij de uitoefening van hun beleid weer tezeer afhankelijk worden van de beoordeling van derden zoals het Fonds voor de Podiumkunsten.

Als internationaal centrum voor hedendaagse muziek is Gaudeamus voor het merendeel van de buitenlandse organisaties hét contactpunt voor de hedendaagse muziek in Nederland. Gaudeamus is lid van de International Music Council, de European Conference of Promoters of New Music, de International Association of Music Information Centers, het European Jazz Network, het Internationales Musikzentrum Wien, en voert het secretariaat van de Nederlandse secties van de International Society for Contemporary Music en de International Confederation for Electroacoustic Music. In 1992 werd Gaudeamus lid van de International Federation of Festival Organisations. De secretary-general van de ISCM en de European Conference heeft zijn secretariaat in het pand van Gaudeamus.

In 1992 zette Gaudeamus de eerste aanzet voor een internationaal netwerk voor jonge musici en componisten: in samenwerking met de Associazione Nuove Sinchronie te Milaan is voor het seizoen 1992/93 een aantal programma's uitgewerkt waarbij ensembles uit Nederland, Italië, Finland en IJsland betrokken zijn. Elk van deze ensembles speelde een aantal malen een programma met voor het grootste deel nieuwe werken die jonge componisten uit de betreffende landen voor deze gelegenheid schreven. Voor Nederland waren het Dufy Strijkkwartet en de componisten Martijn Padding, Gijsbrecht Royé, Cees van Zeeland, Ivo van Emmerik, Andries van Rossem en Joël Bons bij de uitwisseling betrokken. In de komende jaren zal dit netwerk uitgebreid worden met o.a. Frankrijk en Engeland.

Tijdens de internationale muziekbeurs MUSICORA te Parijs presenteerden vijf organisaties die actief zijn op het gebied van de hedendaagse muziek in Nederland, te weten Gaudeamus, Donemus, De IJSbreker, Centrum Nederlandse Muziek en de Muziek Catalogus Nederland, zich op een gezamenlijke stand. In het kader van deze beurs presenteerde de heer Förster namens de Nederlandse Ambassadeur een aantal nieuwe CD's met Nederlandse muziek aan de heer Alain Durel, president van de Cité de la Musique. Het Trio gaf een concert en een live-optreden voor Radio France. De bijzondere Nederlandse stand maakte veel indruk op de bezoekers van de beurs; vele nuttige contacten werden gelegd met musici, ensembles, organisatoren, enz.

In 1992 werden de volgende reizen door Gaudeamus mogelijk gemaakt: er was vooral veel aandacht voor concerten en workshops door Michel Waisvisz en STEIM, Het Trio, en een aantal muziekinstallaties:

voor musici:

- Pianoduo Cees van Zeeland en Gerard Bouwhuis: NYFD-festival in Tallinn, Estland, en Festival Bang-on-Can in New York, USA.
- Het Trio (Harry Sparnaay, Harrie Starreveld en René Eckhardt): Arsenal festival in Riga, Letland; het Foro Internacional de Musica Nueva te Mexico; een tournee langs Los Angeles, Thousand Oaks, Evanston, USA; het festival Nederlandse Muziek te Sofia, Bulgarije; de Tage für Neue Musik te Lüneburg, Duitsland; tournee en SPNM-workshop te Liverpool, Manchester, Bristol en London, Engeland.
- saxofonist Luc Houtkamp en technicus Paul Jeukendrup: Vilnius Jazz '92 te Lithouen, en Tallinn International Fest, Estland.
- Radio Kamer Orkest: Warschauer Herbst, Polen.
- fluitist Jos Zwaanenburg: International Days of Contemporary Music te Bacau, Roemenië; Festival Synthèse te Bourges, Frankrijk.
- Aurelia Saxofoon Kwartet: International Festival of Contemporary Music te Boekarest, Roemenië.
- pianist Kees Wieringa: Internationale Darmstädter Ferienkurse für neue Musik, Duitsland; met cellist René Berman: Festival Bang-on-a-Can te New York, USA ; tournee Indonesië.
- STEIM en Michel Waisvisz: tournee Montreal, Canada; festival Synthèse te Bourges, Frankrijk; Festival Elektronische Muziek Skinnskatteberg, Zweden.
- Trio Clusone: tournee Montreal, Canada.
- Asko Ensemble: Festival Présences te Parijs, Frankrijk.
- het Nieuw Ensemble: Festival Contemporary Music te Huddersfield, Engeland.
- Dufy Kwartet: Festival La Giovane Musica Europea te Milaan, Italië.
- pianist John Sniijders: tournee door Spanje.
- pianiste Tomoko Mukaiyama: Internationale Darmstädter Ferienkurse für neue Musik, Duitsland.
- dirigente Loes Visser: International Trombone Workshop te Detmold, Duitsland.
- diverse solisten en ensembles: Festival Ars Musica te Brussel, België.
- Percussive Rotterdam en studio Sonologie en Sweelinck Conservatorium: Internationale Darmstädter Ferienkurse für neue Musik, Duitsland.
- bijdrage aan uitwisseling Hogeschool voor de Kunsten Utrecht met Kiev, Oekraïne.

muziekinstallaties:

- *The Dynamic Panoramaphone* van Ad van Buuren: ISCM Wereldmuziekdagen te Warschau, Polen; Hermit 92 te Plasy, Tsjechië
- *Was der Wind zum klingen bringt* van Peter Bosch en Simone Simons: Festival Musique en Scene te Lyon, Frankrijk
- de *Mercurius-wagen* van Horst Rickels: Logos-studio te Gent, België.

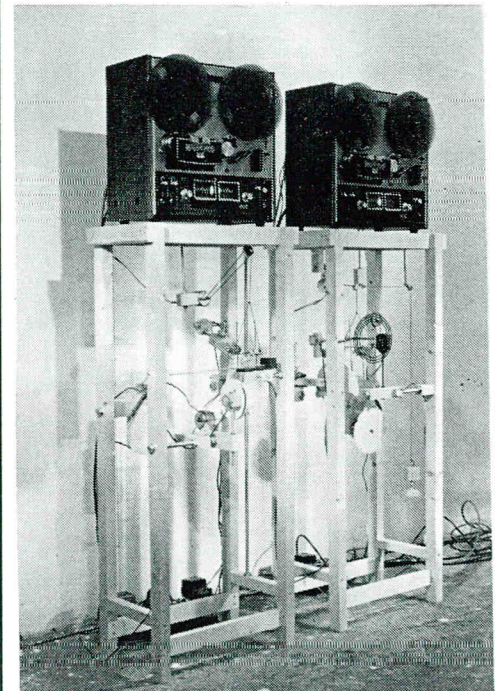
voor componisten:

- Andries van Rossem: in het kader van componisten-uitwisseling: festival St.Petersburg Spring, en lezing tijdens Sound Ways: International Composers' Seminar te St.Petersburg, GOS.
- Theo Loevendie: workshop van de SPNM-Society for the Promotion of New Music i.s.m. Het Trio, te Liverpool, Engeland.
- Jacques Bank en librettist Fer Bank: ISCM Wereldmuziekdagen te Warschau, Polen.
- Sebastiaan Jansen: in het kader van componistenuitwisseling: zomercursus te Kazimierz Dolny, Polen.
- Jo Sporck: lezingen tijdens International Meeting of Contemporary Music te Montevideo, Uruguay.
- Jan-Bas Bollen en Alison Isadora: werkbezoek, concerten en lezingen in Nieuw Zeeland.
- Sonja Mutsaerts: in kader van componistenuitwisseling: festival elektronische muziek te Skinnskatteberg, Zweden.
- Jeff Hamburg: Orkest Noorse radio, Oslo.
- Han de Groot en Armeno Alberts: internationale componistenworkshop UPIC te Parijs, Frankrijk.
- Leigh Landy: festival Synthèse te Bourges, Frankrijk.
- Cees van Zeeland: festival La Giovane Musica Europea te Milaan, Italië.
- Tom Riedstra en Jacob ter Veldhuis: Internationale Darmstädter Ferienkurse für neue Musik, Duitsland.
- Erwin Strikker: deelname aan Frans/Duits/Nederlandse workshop te Provins, Frankrijk.
- Martijn Padding: festival Présences te Parijs, Frankrijk.
- Roland Philippi: in kader van componistenuitwisseling: festival Sound And Space te Stockholm, Zweden.
- Ig Henneman: International Trombone Workshop te Detmold, Duitsland.
- David Little: International Youth Music Forum te Kiev, Oekraïne.

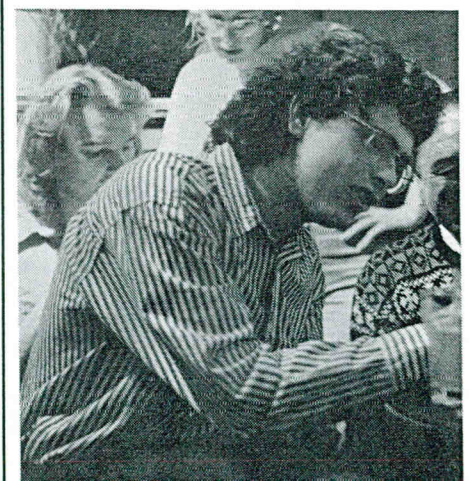
Een overzicht van deze evenementen, gerangschikt per land, is te vinden in Bijlage 7. Voor de programma's verwijzen wij naar Bijlage 8.

Pianoduo Cees van Zeeland en Gerard Bouwhuis

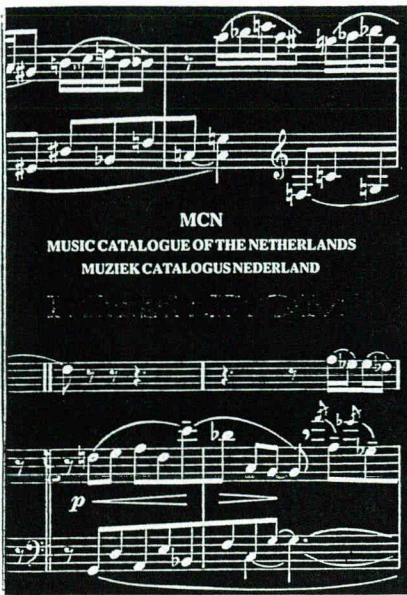

The Dynamic Panoramaphone van Ad van Buuren

Roland Philippi

bijgesloten boekje bij de MUSICROM

Jia Daqun
Department of Composition
Sichuan Conservatory of Music
Chengdu, Sichuan 610021
P.R.C.

September 19, 1992

GAUDEAMUS FOUNDATION
Swammerdamstraat 38,
1091 RV Amsterdam
Netherlands.

Dear Sir/Madam,

My name is Jia Daqun. I am a Chinese composer and a teacher of composition, working in the department of composition of Sichuan Conservatory of Music, in Chengdu, China.

Last year, from you, I received twice "GAUDEAMUS INFORMATION" which was very helpful to me and enabled me to acquire some information not only about the activities of Gaudeamus Foundation and important events of musical circle of the world but also about international composition competitions.

It was from "GAUDEAMUS INFORMATION", if I may stress it here, that I got the news about the "12th Irino Prize Foundation 1991 International Composition Competition for Chamber Music", and participated in it with my "STRING QUARTET" and won the grand prize. Therefore, let me take this chance to thank you for your information and considerate mailing. I informed Mr. Frank Kouwenhoven of the news last year and sent him the relative material.

As one of the Chinese young composers who are serious about music I wish I could get more information about the whole musical world and find more opportunities to take part in the international competitions. So, I am anxious to receive the "GAUDEAMUS INFORMATION" from you continually.

Thank you for your kindness again.

With Best Wishes. I remain

Sincerely yours,

Jia Daqun
Jia Daqun

DOCUMENTATIECENTRUM

De invoer van partituren binnen de bibliotheek-samenwerking MCN-Muziek Catalogus Nederland (een gezamenlijk initiatief van Gaudeamus, Donemus, NOS, RIM en CNM) was in 1992 aanzienlijk groter dan in voorgaande jaren. Toch is helaas nog pas een vijfde deel van het totale aantal ingevoerd. Met de aanschaf van enkele nieuwe computers is er nu ook de mogelijkheid om de CD-ROM van dit MCN-project in het documentatiecentrum van Gaudeamus te raadplegen, zodat meer informatie over de eigen collectie en die van de partners sneller beschikbaar is.

Gegevens over partituren, grammofoonplaten en CD's, die tot nu toe nog in een kaartsysteem verwerkt waren, werden door een aantal stageaires in een eenvoudige eigen data-base verwerkt en zijn nu ook gemakkelijker en sneller beschikbaar.

Het Gaudeamus documentatiecentrum omvat momenteel:

- meer dan 25.000 partituren
- een geluidsarchief met ca. 3500 grammofoonplaten en CD's, en meer dan 10.000 opnamen op banden en cassettes, te beluisteren in een speciale luisterkamer
- video-opnamen van programma's over hedendaagse muziek en componistenportretten
- boeken en tijdschriften op het gebied van de hedendaagse muziek
- programma's van festivals
- een uniek archief van biografieën van componisten en beschrijvingen van hun werken
- een foto-archief
- een krantenknipsel-archief

PUBLIKATIES

Na het besluit om het internationale bulletin "Gaudeamus Information" nog slechts twee keer per jaar uit te brengen, werden nu stappen gezet om de informatie zo uitgebreid en up-to-date mogelijk te maken. Dit hield in dat het bulletin aanzienlijk in omvang groeide. Na enkele jaren in copie-vorm uitgebracht te zijn, werd nu weer overgestapt op druk-vorm, hetgeen het uiterlijk aanzienlijk ten goede kwam.

Het bulletin geniet bij componisten, musici en organisaties over de gehele wereld een ongekende populariteit als dé belangrijkste informatiebron voor competities, festivals en concerten. Veel reacties werden ontvangen met zeer lovende woorden over deze publicatie.

De nieuwe huisstijl, die al aangekondigd was in de in 1991 uitgebrachte beleidsnota, werd verder uitgewerkt op het briefpapier, visite-kaartjes, programma-omslagen, maand-aankondigingen, enz.

Er werd een overzicht gepubliceerd van de programma-voorstellen en repertoire-lijsten van de meeste Nederlandse solisten en ensembles, ten behoeve van concertzalen en organisatoren.

Het informatiebulletin van PEM, de Vereniging Producenten van Elektroakoestische Muziek, werd drie keer uitgegeven.

Het bulletin van de International Composers' Workshop, dat over de gehele wereld verspreid wordt, werd drie keer uitgegeven.

Het Informatie-bulletin van de CEM-studio te Arnhem werd twee keer uitgegeven.

solchen Arbeitsteilung wurden in diesem Jahrhundert nicht geschaffen; wir sind nicht „mit der Zeit“ gegangen.

Es gibt offenbar Inseln, auf denen die Uhren öfter nachgestellt werden. Als eine solche erschienen mir immer die kleinen Niederlande. Wenn ich die Informationen der Gaudeamus Foundation, des Zentrums für zeitgenössische Musik, lese, bin ich tief beeindruckt. Nachricht wird gegeben über Aktivitäten mit Neuer Musik in Europa und darüber hinaus; es wird kein Unterschied gemacht, ob ein Festival in Middelburg, Melbourne oder Helsinki stattfindet. So entsteht ein Kalendarium übernationaler Prägung mit Präsentationen der Musik von heute; real und Wunschbild zugleich. Denn die Wirklichkeit „vor Ort“, wo die Menschen leben und ihrer Arbeit, ihren Bedürfnissen, ihren pervertierten „Entspannungen“ nachgehen, ist ganz anders. Da schlafen wir mit offenen Augen, wissen nur sehr wenig, lauschen den Rattenfängern. Wir gehen ins dritte Jahrtausend mit einem musikalisch hoffnungslos rückständigen Bewußtsein. Mit Konrad Adenauer zu sprechen: „Die Situation ist da.“ Zweifellos.

Onderzoeken.

In 1992 deed een aantal studenten onderzoek in (delen van) de geschiedenis van de Stichting Gaudeamus in het kader van hun studie:

- Ari van Vliet: *Gaudeamus Muziekweek: Nieuwe muziek met beleid*, een muzikwetenschappelijk onderzoek naar beleid en organisatie van de Gaudeamus Muziekweek 1945-1991 in relatie met de overheid, de pers en de nieuwe muziek; Universiteit Utrecht, faculteit der letteren, afdeling muzikwetenschappen.
- Wilma Tichelaar: *De positie van de Stichting Gaudeamus in het Nederlandse muziekleven 1945 tot heden*. Deel van een onderzoek naar de ontwikkeling van het hedendaagse muziekleven in Nederland; Erasmus Universiteit Rotterdam, faculteit der historische en kunstwetenschappen, vakgroep kunst- en cultuurwetenschappen.
- William Janssen en Maarten Bokslag: *De organisatie van de Internationale Gaudeamus Muziekweek*, een werkstuk in het kader van de eindopdracht voor het vak Projectmanagement van het Centrum voor Beleid en Management; Universiteit Utrecht.

CD Xenakis Ensemble

Tijdens het door Gaudeamus georganiseerde Xenakis festival werd een CD gepresenteerd van het Xenakis Ensemble met *Rebonds*, *Akea* en *Epicycles* van Iannis Xenakis, en werken van Calliope Tsoupaki en David Del Puerto. Deze CD is een samenwerkingsproject van Stichting Nieuwe Muziek Zeeland, De IJsbreker, Gaudeamus en BV Haast.

CD Musica Nova in Italia.

Gaudeamus was betrokken bij de productie van een CD van Het Trio met werk van jonge Italiaanse componisten die in de afgelopen jaren geselecteerd waren voor de Internationale Gaudeamus Muziekweek. De CD werd gepresenteerd tijdens het concert door Het Trio op 18 januari in de Beurs van Berlage te Amsterdam ter gelegenheid van het 10-jarige jubileum van dit ensemble.

Gaudeamus Prijs voor jonge amateurs.

Tijdens het Prinses Christina Concours, een jaarlijks concours voor jonge musici met vier regionale voorrondes en een landelijke finale, werd voor het eerst de Gaudeamus Prijs uitgelooft. Dit is een geldbedrag van f 250,- te besteden aan partituren van 20e eeuwse muziek, voor die musici die de beste vertolking geven van een 20e eeuwse werk. De prijs werd aan totaal 5 musici uitgereikt bij ieder van de voorrondes én bij de finale.

Radio.

De perikelen rond de nieuwe programmering van Radio 4 hadden ook enige consequenties voor het opnemen van door Gaudeamus georganiseerde concerten. VPRO nam slechts enkele concerten op; aan het einde van het jaar werd echter duidelijk dat in 1993 weer meer gezamenlijke producties (o.a. in het Stedelijk Museum) tot stand zullen kunnen komen.

Met NOS werd uitgebreid gediscussieerd over de gebruikelijke opname van de concerten van de Gaudeamus Muziekweek. Uiteindelijk werden inderdaad alle concerten opgenomen en voor een groot deel in de ernavolgende maanden uitgezonden. Er bestaat nog onduidelijkheid over opname van toekomstige Muziekweken.

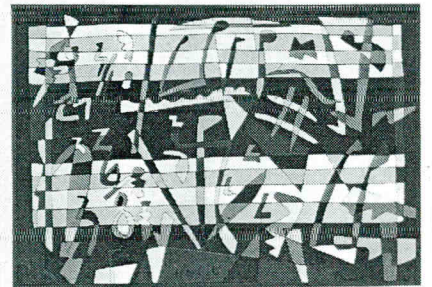
Er waren in 1992 interviews voor VPRO en NOS betreffende het Kunstenplan 1993-1996, de ISCM Wereldmuziekdagen en de Gaudeamus Muziekweek.

De Lokale Omroep Arnhem maakte, in het kader van het 12 jarig jubileum van Muziekgroep De Ereprijs, een televisie-portret van dit ensemble waarbij ook een interview met de directeur van Gaudeamus opgenomen was. Dit portret werd uitgezonden op 26 maart.

De Concertzender Amsterdam maakt al sinds geruime tijd een wekelijks programma waarin aandacht wordt besteed aan muziek die aan bod komt in de door Gaudeamus georganiseerde concerten. Veelal wordt voor dit, maar ook voor veel andere programma's gebruik gemaakt van CD's en grammofoonplaten uit het documentatiecentrum van Gaudeamus.

MUSICA NUOVA IN ITALIA
HET TRIO

Musiche di Ambrosini, Bosco, Cardì, Castagnoli, Clarke, Gavazza, Nieder, Perezzi, Piacentini

NIEUWSBLAD VAN N.O.
FRIESLAND

Mariska van der Vaart uit Kollum

wint Gaudeamusprijs 1992

''Ik kan mijn gevoel kwijt in de dwarsfluit''

KOLLUM - ''Ik wist niet wat me overkwam. Ik had dit nooit gedacht, ik had zelfs geen enkel idee wat de prijs inhield. Maar ik was wel ontzettend blij''. Mariska van der Vaart uit Kollum is nog steeds onder de indruk van een voor haar veel bewogen weekend. De 16-jarige Kollumster sleepte afgelopen zaterdag in Groningen de Gaudeamusprijs in de wacht. Mariska's dwarsfluitspel viel enorm in de smaak bij de jury, die haar vervolgens de prijs voor de beste uitvoering van een hedendaagse compositie toekende. De winnende fluitiste kreeg de erkenning uit handen van niemand minder dan de heer Vonhoff, Commissaris der Koningin in Groningen.

Het had weinig gescheeld, of de Gaudeamusprijs 1992 was aan Mariska's neus voorbijgegaan. Ter elfder ure had ze zich ingeschreven en haar stuk ingestudeerd. Het ''Prinses Christina Concours'' (de prinses was zelf ook aanwezig) is bestemd voor jonge musici en werd dit jaar gehouden in het Stedelijk Conservatorium in Groningen. De Kollumer fluitiste werd bij aankomst overonderd door alles wat op haar afkwam. ''Het was veel officiëler dan ik had verwacht. Allemaal hoge heren en achter in de zaal een jury, die me zat aan te kijken'', zo kijkt Mariska terug op de muzikale wedstrijd. Toen het haar beurt was, speelde ze onverschrokken een hedendaagse compositie van Eisma. ''een geladen en gespannen stuk''. Deze sonatine voor fluit was tevens het eerste moderne muziekstuk dat Mariska op haar fluit ten gehore bracht. De reacties na haar optreden waren niet van de lucht. ''Iedereen vond het prachtig'', vertelt Mariska.

Vaart aan de Firapeel te Kollum bekend. Een paar uur later zat de familie in de auto om het ''Diploma d'Honneur'' in ontvangst te nemen. De gelukkige winnares ontving de Gaudeamusprijs uit handen van de heer Vonhoff, CdK in Groningen. ''Ik schrok me plat, maar ik vond het hartstikke leuk en leerzaam'', aldus Mariska. Zij kreeg bovendien een bedrag van 250 gulden ten behoeve van de aanschaf van partituren van de hedendaagse muziek.

''Ik schrok me plat!''

Het was de taak van de jury om uit precies 75 deelnemers de beste te belonen. Het heugelijke nieuws, dat de keus was gevallen op Mariska, werd zondagmiddag in huize Van der

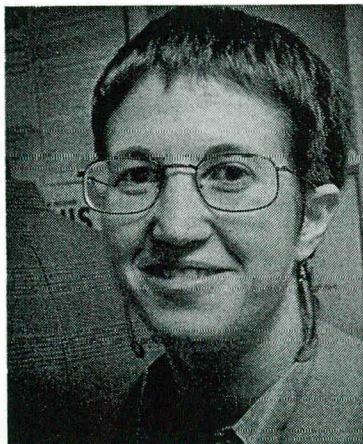
10/1/92
A.S. Kaplan
5722 S. Kenwood
Chicago, IL 60637
U.S.A.

Gaudeamus Foundation
Swammerdamstraat 38
1091 RV
Amsterdam
The Netherlands

Dear Arthur, Hank, and everyone else @
Gaudeamus,

I want to thank you for including
me in the wonderful festival last
month and for the great performance
of my piece. I was quite impressed with
all of the pieces, performances, and
especially the hospitality of the
Gaudeamus Foundation.

Thank you again, and have a
successful year. *Amelia Kaplan*

Amelia Kaplan

Het Gaudeamus Ensemble o.l.v. Huub Kerstens
in één van de bezettingen
tijdens de Internationale
Gaudeamus Muziekweek 1992

maandag 7 september

20.30 uur
De IJsbreker

Tomoko Mukaiyama, piano
Gaudeamus Ensemble o.l.v. Huub Kerstens
Utrecht String Quartet

Ivo Nilsson (Zweden)

Eidetics 10'

Ingrid Nisse - hobo, John Anderson - klarinet, Henk de Wit - fagot, Louis Lansing - trompet,
Toon van Ulsen - trombone, Leo van Oostrom - saxofoon, Marieke Keser - viool, Rena
Scholtens - altviool, Eduard van Regteren Altena - cello, Thom de Ligt - contrabas, Marcel
Andriessen - slagwerk, Wim Konink - slagwerk

Amelia Kaplan (USA)

A clot ^ 6'

Ingrid Nisse - hobo, John Anderson - klarinet, Henk de Wit - fagot, Erik Kromhout - viool, Rena
Scholtens - altviool, Marjolein Meijer - cello, Tomoko Mukaiyama - piano.

Andrew Toovey (Engeland)

Adam * 14'

Ingrid Nisse - hobo, Ivar Berix - klarinet, James Fulkerson - trombone, Toon van Ulsen -
trombone, Eduard van Regteren Altena - cello, Thom de Ligt - contrabas

Julian Johnson (Engeland)

Movements ^ 7'30"

Tomoko Mukaiyama, piano

Alton Howe Clingan (USA)

Fear and trembling ^ 21'

Utrecht String Quartet: Eeva Koskinen, viool, Katherine Routley, viool,
Klaus Heidemann, altviool, Sebastian Koloski, cello

dinsdag 8 september

20.30 uur
De IJsbreker

Gaudeamus Ensemble
o.l.v. Huub Kerstens
Ernest Rombout, hobo

Gee-Bum Kim (Korea)

Psalm 23 ^ 11'

Jos Zwaanenburg - fluit, Erik van Deuren - klarinet, Ria van Gelderen - hoorn, Louis Lansing
- trompet, Klaas Bakker - piano, Masumi Nagasawa - harp, Wim Konink - slagwerk, Marcel
Andriessen - slagwerk, Tomoko Mukaiyama - celesta, Robert Szreder - viool, Eduard van
Regteren Altena - cello, Manon Heine - mezzo sopraan

Cesar Camarero (Spanje)

Mosaico II 11'

Jos Zwaanenburg - fluit, Erik van Deuren - klarinet, Ria van Gelderen - hoorn, Louis Lansing -
trompet, James Fulkerson - trombone, Marieke Keser - viool, Rena Scholtens - altviool, Eduard
van Regteren Altena - cello, John Anderson - basklarinet

Shinuh Lee (Korea)

Analogy * 9'15"

solist: Ernest Rombout, hobo

Jos Zwaanenburg - fluit, Hanneke Bijlsma - klarinet, Louis Lansing - trompet, James Fulkerson
- trombone, Toon van Ulsen - trombone, Marcel Andriessen / Wim Konink - slagwerk, Marieke
Keser - viool, Erik Kromhout - viool, Leo van Oostrom - saxofoon

Atsuhiko Gondai (Japan)

Zero hour 14'

Wim Konink - slagwerk, Thom de Ligt - contrabas, John Anderson - basklarinet, Ingrid
Constance Kapelle - mezzo sopraan

David Fletcher (Engeland)

Bell, Flicker, Silence 8'

John Anderson - klarinet, Klaas Bakker - piano, Erik Kromhout - viool, Eduard van Regteren
Altena - cello

Atli Ingólfsson (IJsland)

....et toi, pâle soleil ^ 14'

Anne LaBerge - fluit, Ria van Gelderen - hoorn, Louis Lansing - trompet, James Fulkerson -
trombone, Erik Kromhout - viool, Thom de Ligt - contrabas, Leo van Oostrom - saxofoon,
Manon Heijne - sopraan, Helena Rasker - mezzo sopraan, Kevin Smith - countertenor, Harry
van der Kamp - bariton

woensdag 9 september

20.30 uur
De IJsbreker

Ives Ensemble
Gaudeamus Ensemble
Christopher Redgate, hobo

Pietro Borradori (Italië)

Dialectical landscapes 10'

Ives Ensemble: Job ter Haar - cello, John Snijders - piano

Eric Lyon (U.S.A.)

Paradigms I 12" (tape)

Paul Newland (Engeland) *Synchroni 7'*

Ives Ensemble: Josje ter Haar - viool, Job ter Haar - cello, John Snijders - piano

Michael Gorodecki (Engeland)

Spiralling ^ 8'

Christopher Redgate - hobo

Peter van Onna (Nederland)

Direction-speed-mains ^ 15'

Hanneke Bijlsma - klarinet, Klaas Bakker - piano,

Rena Scholtens - altviool

donderdag 10 september
20.30 uur
De IJsbreker

8 celli ensemble o.l.v. Ernst van Tiel
René Eckhardt & Niek de Vente, piano
Jos Zwaanenburg, fluit/live electronica

Alistair McDonald (Engeland)
Jos Zwaanenburg,
flute/live electronica

Scuttle 15'

Atsuhiko Gondai (Japan)
pianoduo René Eckhardt en
Niek de Vente (piano)

Zwischenraum * ^ 20'

Young Sug Chang (Korea)
piano duo René Eckhardt en
Niek de Vente (piano)

Moo kung dong ^ 10'

Ramon Lazkano (Spanje)
Angela Stevenson, Marjolein Meijer,
Eduard van Regteren Altena,
Sebastiaan Koloski, Koen Schouten,
Hans Woudenberg, Bela Santa,
Judith Jamin, dirigent: Ernst van Tiel

Su-itzalak * 10'

vrijdag 11 september
20.30 uur
Paradiso

Radio Kamer Orkest
o.l.v. Mark Foster
Christina Ascher, mezzo sopraan

Ock Mi Han (Korea)
Jörg Birkenkötter (Duitsland)
Massimo Priori (Italië)
Richard Rijnvos (Nederland)

Chain 8'20"
Klänge Schatten * 23'
Tõnpa sciachiaguna * ^ 14'30"
Sarabande et double 20'

zaterdag 12 september
15.00 uur
Stedelijk Museum

Nebojsa Zivkovic, slagwerk
Tomoko Mukaiyama, piano, Eric van Deuren, klarinet
Manon Heijne, sopraan en René Eckhardt, piano

Giuliano Ghirardi (Italië)
Manon Heijne - sopraan,
René Eckhardt - piano
Xenia Stollar (Hongarije)
Eric van Deuren, klarinet
Deirdre Mary Gribbin (Ierland)
Tomoko Mukaiyama, piano
Nebojsa Zivkovic (Joegoslavië)
Nebojsa Zivkovic, slagwerk

Embers 11'
Magic Round 10'
Per speculum in aenigmate ^ 12'
Generally spoken it's nothing but rhythm 9'40"

zaterdag 12 september
20.15 uur
Beurs van Berlage
Aga Zaal

Nieuw Ensemble
o.l.v. Jurjen Hempe
Harrie Starreveld, fluit
Arjan Kappers, klarinet

Shuya Xu (China)
James Rolfe (Canada)
Marco Molteni (Italië)
Alton Howe Clingan (USA)
Fausto Romitelli (Italië)

Taiyi II 14'
Railway Street ^ 10'
Maoris * 8'
The decay of the angel * 10'
La sabbia del tempo * 17'

zondag 13 september
15.00 uur
Beurs van Berlage
Joshua Fineberg (USA)
pauze
Jan Vriend (Nederland)

Radio Symfonie Orkest
o.l.v. Lucas Vis
Harry Sparnaay, basklarinet
Origins * 12'
Hallelujah I ^ 35'

Alle concerten werden opgenomen door de NOS-Radio.

* = geselecteerd door de internationale jury

^ = wereld première

Ramon Lazkano

Maandag 14 september 1992

Jörg Birkenkötter wint Gaudeamusprijs

Het PAROOL

MUZIEK

Internationale Gaudeamus Muziekweek 1992. M.m.v. Gaudeamusensemble, Radio Kamer Orkest, Radio Symfonie Orkest, Harry Sparnaay (basklarinet), Christina Ascher (mezzo-sopraan) e.a. Gehoord: concerten op 7 tot en met 13 september in de IJsbreker, Paradiso en de Beurs van Berlage, Amsterdam.

door ERIK VOERMANS

De Duitse componist Jörg Birkenkötter (1963) is winnaar geworden van de Gaudeamusprijs 1992. De jury, bestaande uit de Nederlander Jan Vriend, de Pool Zygmunt Krauze en de Braziliaan Jorge Antunes, vond zijn orkestwerk *Klänge Schatten* aaniem het meest geslaagde stuk van de tien composities die de afgelopen week meedongen naar de prijs. Birkenkötter keert huiswaarts met een compositie-opdracht van tienduizend gulden.

De Spanjaard Ramon Lazkano (1968) kreeg een speciale vermelding voor zijn werk *Su-itzalak*. Als beloning weet hij zich nu al verzekerd van een plaatsje in de muziekweek van 1993.

Dit jaar was het aantal inzendingen van componisten onder de dertig jaar groter dan ooit tevoren. De post bezorgde niet minder dan 352 partituren uit 39 verschillende landen bij het hoofkwartier van de Stichting Gaudeamus. Het feit dat de muziekweek zich kan verheugen in een nog steeds toenevende internationale belangstelling stemde directeur Henk Heuvelmans dan ook terecht tot tevredenheid.

En het moet gezegd, de volharding waarmee deze organisatie zich sinds jaar en dag inzet voor jonge componisten door hun een podium te bieden waarop hun muziek tot klinken kan komen (vaak in respectabele uitvoeringen) en ze de mogelijkheid biedt muzikale ideeën en opvattingen uit te wisselen, verdient de hoogste lof.

Maar er is een keerzijde van de medaille. In haar huidige vorm heeft de muziekweek een grote ingebakken zwakte. Sinds men zich volledig concentreert op de jeugd en er voor heeft gekozen geen stukken meer te programmeren van oudere, verder gevorderde componisten, is men volledig afhankelijk geworden van de kwaliteit van de inzendingen. En jammer genoeg zat er dit jaar wel heel erg veel kaf tussen het koren, zo bleek uit de werken die ten gehore werden gebracht.

Dat Birkenkötter uiteindelijk met de eer ging strijken, verbaasde dan ook nauwelijks, omdat hij in tegenstelling tot veel van zijn jonge collega's niet alleen aardige ideeën had, maar deze ook nog met het broodnodige vakmanschap in een orkestpartituur wist om te zetten. Erg origineel vond ik zijn sterk aan het in Duitsland zo wijd verbreide neo-expressionisme à la Wolfgang Rihm schatplichtige *Horror*-klanken overigens niet. Maar vergeleken bij het

Jörg Birkenkötter

24 oktober - 1 november, Amsterdam

Een ontmoeting van traditionele muziek, folklore en hedendaags componeren, georganiseerd door Gaudeamus onder auspiciën van UNESCO/International Music Council

LEZINGEN: aanvang steeds 18.00 uur in De IJsbreker
 maandag 26 oktober: Simha Arom, over Afrikaanse ritmiek
 dinsdag 27 oktober: Rokus de Groot; "Acculturation"
 woensdag 28 oktober: Dimiter Christoff, over muziek uit Bulgarije
 donderdag 29 oktober: Frank Denyer, over zijn eigen composities
 vrijdag 30 oktober: Joji Yuasa; "Music as a reflection of composers cosmology"
 (over Joji Yuasa's muziek)

CONCERTEN: aanvang steeds 20.30 uur in De IJsbreker

26 oktober: GAMAKO: Boniface Dagri, Samson Kumodzi, Pierre Akaffou, François Fampou. 4 Afrikaanse drummers met traditionele en hedendaagse zang, dans en muziek uit Ivoorkust, Togo en Kameroen.

29 oktober: The Barton Workshop: Jim Fulkerson - trombone, Jos Zwaanenburg - fluiten, Wim Konink en Marcel Andriessen - slagwerk, Marieke Keser - viool, Brigitta Leydelmeijer - ocarina, Joop van Goozen - klavecimbel, Manon Heijne - mezzo-sopraan, Jos Tieman - contrabas, John Anderson - ocarina, Yoshikazu Iwamoto - shakuhachi.

Werken van Frank Denyer: *On, on it must be so*
After the Rain
Archaeology
The Tender Sadness of Tyrants as They Dance
 en première van een nieuw werk voor sopraan en ensemble

30 oktober: Yoshikazu Iwamoto - shakuhachi
 programma met traditionele en hedendaagse Japanse muziek voor shakuhachi
Junko Ueda - stem en satsuma biwa, Makiko Goto - koto en bas-koto, Wil Offermans - fluiten
 Tadao Sawai - *Tori-no yoni*
 Japanse traditionele muziek, arr. Kinshi Tsuruta - *Dan-no-Ura*
 Wil Offermans - *Autumn Accident reconstruction*
 Wil Offermans/Junko Ueda - *How to Survive in Paradise II*

Ton de Leeuw en Dimiter Christoff

deelnemers tijdens een van de lezingen in de zaal van Gaudeamus

Simha Arom geeft een lezing in het Koetshuis van De IJsbreker

XENAKIS Festival

donderdag 19 november, 20.15 uur - Grote of St.Bavo Kerk, Haarlem
Klaas Hoek - orgel, Koor Nieuwe Muziek en Ensemble Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens

Iannis Xenakis *Gmeoorh*
Iannis Xenakis *A Hélène*
pauze
Iannis Xenakis *Medea*

vrijdag 20 november, 20.15 uur - Beurs van Berlage, Aga Zaal
Xenakis Ensemble o.l.v. Diego Masson
m.m.v. Harry Sparnaay - basklarinet en Ernest Rombout - hobo

Iannis Xenakis *Khalperr*
Luca Francesconi *Secondo concerto for oboe*
pauze
Iannis Xenakis *Echange*
Iannis Xenakis *Thallein*

zaterdag 21 november, 15.00 uur - Stedelijk Museum
James Clapperton - piano

James Dillon *Spleen*
Iannis Xenakis *Ar.*
Iannis Xenakis *Herma*
Iannis Xenakis *Mists*
Andrew Toovey *Fragments after Artaud*
Iannis Xenakis *Evryali*

zaterdag 21 november, 20.15 uur - Beurs van Berlage, Wang Zaal
Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens
Koor Nieuwe Muziek, diverse solisten, o.l.v. Huub Kerstens

Iannis Xenakis *A Hélène*
Luca Francesconi *Al di la dell'Oceano Famoso*
Iannis Xenakis *Nuits*
pauze
Iannis Xenakis *Oresteia*

zondag 22 november, 15.00 uur - De IJsbreker
presentatie nieuwe CD van het Xenakis Ensemble,
(geproduceerd i.s.m. Stichting Nieuwe Muziek Zeeland, Gaudeamus en De IJsbreker)

16.30 uur - Concert getiteld: *Rhythm and plus, or another cembalo*
door Elisabeth Chojnacka - klavecimbel
Iannis Xenakis *Naama*
Martial Solal *Deux improvisations pour les cordes pincées*
François-Bernard Mâche *Korwar*
Iannis Xenakis *Khoai*
Louis Andriessen *Ouverture to Orpheus*
Costin Miereanu *Limping Rock*
Krzysztof Knittel *Histoire III*

18.30 uur - lezing door Michael van Eekeren

19.30 uur - film: Iannis Xenakis (regie Mark Kilep)

Bijlage 3

de Volkskrant VAN MAANDAG 23 NOVEMBER 1992

Slotscène uit 'Oresteia' van Iannis Xenakis.

Xenakis' furien stampen elke truttigheid de grond in

MUZIEK
Xenakis Festival in de Beurs van Berlage, Stedelijk Museum en De IJsbreker, Amsterdam.

Luisteren naar de muziek van Iannis Xenakis is als overvallen worden door een hagelbui. Het is muziek die je overkomt, die je weerloos maakt, en vier dagen van dit muzikale weertype volstaan dan ook ruimschoots om een murw gevoel in oren en hersenpan te weeg te brengen.

'Het is alsof hij de atomen kan zien draaien', zegt de Franse criticus Maurice Fleuret in de BBC-documentaire *Something rich and strange*, waarmee zondagavond het Xenakis festival besloten werd. Des te meer bewondering komt de muziek toe die de ricting Gaudeamus in het Xenakis Festival bijeengebracht heeft. Want die moeten Xenakis' atomen aan het draaien zien te brengen, en dat zijn er nogal wat.

De slotfilm legt de nadruk op de nauwe relatie tussen de Man en zijn Muziek. Xenakis is niet alleen architect, filosoof, mathematicus en componist, maar ook nog kanovaarder, voormalig verzetsstrijder en bovendien een Griek — een Griek die zich bewust is van zijn duizenden jaren oude erfgoed en net als de Antieken van mening is dat natuur, cultuur en wetenschap alles met elkaar te maken hebben.

De plaatsen van rotsen en water die Mark Kidei bij Xenakis' muziek toont liggen wel erg voor de hand. Veel verhelderder zijn de beelden van een school vissen en een vlucht spreuwen. Dat is het soort beweging dat Xenakis in zijn muziek legt: een orde die bestaat uit betuigelde chaos. Maar het is daarmee ook het soort beweging waarvan de drijver en de wendingen moeilijk te

doorgronden zijn. Xenakis' werken zijn hetzij onvoorspelbare kaleidoscopen, hetzij quasi-primitieve rituelen. Maar de gebeurtenissen worden altijd bijgehouden door een onderstroom van wrijvingen, climaxen en ontladingen, in één woord: energie.

De katechtige klavecijniste Elisabeth Chojnacka weet die energie fetilloos te doseren, zowel in *Naama* — waarin Xenakis het klavecimbel verandert in een slaginstrument — als in het grillige, vingersvlugge vuurwerk van *Khoai*.

In enkele werken vallen cycluspatronen en veelvoudige vertakking opeens logisch samen, zoals in *Evryali*, dat zaterdag in het Stedelijk Museum onder handen van pianist James Clapperton een lucide vertolking beleefde. De 24-jarige Clapperton is meer dan een gewone atleet, eerder een topturner, die zelfs de weerbarstige texturen van Xenakis' muziek tot soepele, elastische bewegingen weet te dwingen. Naast de vier Xenakis-werken in het recital bleven de nauwelijks minder complexe composities van James Dillon en Andrew Toovey verrassend goed overreed.

Clapperton brengt dit programma donderdag nog eens, tijdens de Rotterdamse Xenakis-Driedaagse. Daarin herhaalt zaterdag het Koor Nieuwe Muziek de overrompelende uitvoering van Xenakis' *Oresteia*, die het in de Beurs van Berlage gaf.

De bouwstenen van deze *Oresteia* — een drie kwartier durende 'suite' uit het twee keer zo lange muziektheaterwerk — zijn elementair. De spreekwoorden en de massale toepassing van klaphoutjes, triangel, fluitjes en tamboerijnen doen zelfs denken aan een schoolmuziekworkshop. Maar de furien die Xenakis loslaat stampen elke gedachte aan truttigheid volledig de grond in. Bovendien is er een tweekoppig in-

strumentaal ensemble, dat niet alleen bestaat uit hant, maar ook

tussen spel bijdraagt waaraan een indringende kaalheid samengaat met uiterst geraffineerde klanken. Net als bij het openingsconcert, twee dagen tevoren, zette het Koor Nieuwe Muziek zich met man en macht in voor Xenakis, en dat het hier en daar de krechtmeening nauwelijks doorstond is bepaald geen schande.

In het voorprogramma liet het uit betropgezangers bestaande Kamerkoor Nieuwe Muziek Xenakis van zijn intel-

lectuele kant horen. *Nuits* is vergeleken met *Oresteia* een verfluide, uiterst precies gearctueerde mikrokosmos. Maar ook is het stuk beduidend heftiger en wranger dan de oorspronkelijke madrigaalachtige klanken die er in Luca Francesconi's *Al di dell'Oceano Famoso* aan voorafgingen.

Ook in een optreden van het Xenakis Ensemble mocht Francesconi met zijn gewicht bieden aan het werk van de meester. Van de drie Xenakis-composities sprong vooral *Thallein* uit 1984 in

het oor. De muzikale processen zijn opvallend transparant, de timbre-combinaties zijn verrassend, en het stuk heeft ook een exotische monotonie die enigszins aan die van Milhaud doet denken.

Echange uit 1989, met basklarinetist Harry Sparnaay in de hoofdrol, is daarentegen een wisselvallig werk. Xenakis doet hierin enkele pogingen om moderne muziek te schrijven. Dat gaat hem niet goed af. Massas en energie zijn equivalent, de atomen kunnen stikken, luid tot stilstand en verlaten tot stilstand. —

FRITTS VAN DER WAA

LEIDSE COURANT

130
167

Elise Lorraine in 'De uitvinders'

Officieel wordt het 'vocalise' genoemd, de zangkunst die de uit Engeland afkomstige mezzosopraan Elise Lorraine beoefent. Zingen zonder woorden. Daarbij kunnen we ons nog wel iets voorstellen. Maar wat is in hemelsnaam een Elisestruiment, waarop zij zichzelf begeleidt? „En speciaal voor mij door de componist Harry de Wit ontworpen muziekinstrument”, luidt haar antwoord. En dan volgt de beschrijving: een verticaal twee meter hoog snaarinstrument met een buizenframe dat doet denken aan een harp én een liggend, eveneens met een buizenframe geconstrueerd, snaartoestel. De laatste wordt beroerd met behulp van draaiende glazen wielen op de snaren, die door een elektromotor worden aangedreven. Het verticale instrument is voorzien van een elektrisch apparaatje met metalen lipjes, die op de snaren kunnen worden gezet.

„Dat kan ik zelf regelen”, zegt Elise. „En ik kan ook die glazen wielen aan- en uitzetten. Ik tik verder tegen de metalen buizen, raak de snaren aan met mijn vingers zodat hun klank verandert en ik strijk af en toe met een speciaal ontworpen strijkstok over de snaren van het verticale instrument. En met al die handelingen kan ik mijzelf begeleiden”. Doordat Elise haar stem gewoon gebruikt, dus niet allerlei vreemde klanken uitstoot, ontstaat er een schril contrast tussen de zang en de soms harde klanken van het Elisestruiment. Wie haar wil horen kan vrijdag terecht in het Korzo Theater. Elise staat daar samen met Harry de Wit en de Slagwerkgroep Den Haag in het programma 'De uitvinders'.

Korzo Theater, Den Haag: 'De uitvinders' m.m.v. Elise Lorraine (sopraan en Elisestruiment), Harry de Wit (rijdend carillon) en de Slagwerkgroep Den Haag; werken van John Cage en Mauricio Kagel. Op 6 november (20.30 uur).

Elise Lorraine

□ **UITVINDERS.** Het slagwerk is altijd al binnen het orkest de meest diverse groep geweest, maar toen het in onze eeuw een steeds belangrijkere rol ging spelen in de orkestmuziek, raakte het hek van de dam: bij componisten als John Cage kon werkelijk alles gebruikt worden als slagwerk: stofzuigers, krantenpapier, kapotte flessen, oude radio's, een emmer water, enzovoorts. Componisten en slagwerkers werden uitvinders van instrumenten. Rond dit thema, 'De Uitvinders', brengt de slagwerkgroep Den Haag, samen met de sopraan Elise Lorraine en de carillonspeler Joost van Balkom, zondagavond een concert met werken van John Cage, Mauricio Kagel en Harry de Wit.
Vredenburg, Utrecht, zo. 8 nov. 20.15 uur.

Aan deze serie nemen de volgende podia deel:

coördinatie: Gaudeamus
Den Bosch - Het Kruihuis / Stichting Resonans
Den Haag - Theater Korzo
Groningen - Cultuurcentrum De Oosterpoort / Stichting Prime
Maastricht - Intropodium
Rotterdam - Rotterdamse Kunststichting / Zaal De Unie
Utrecht - Muziekcentrum Vredenburg / Stichting Combi

Concert 1: Kathak en Harawi

=Kathak-dans en percussie:
Maulik Shah - Noord-Indiase Kathak-dans
Nakul Mishra - tabla
Paul Grand - sitar
=Olivier Messiaen - Harawi-cyclus
Sigune von osten - sopraan
Pi-Hsien Chen - piano

Concert 2: De Uitvinders

=Harry de Wit - Muziek voor het Elisestruiment
Elise Lorraine - sopraan
=John Cage - But what about...
Mauricio Kagel - Acustica für experimentelle Klangzeuger und Lautsprecher
Slagwerkgroep Den Haag

Concert 3: Het Ritme van Dieter Schnebel

=Dieter Schnebel - Zeichen Sprache
Vocaal ensemble o.l.v. Dieter Schnebel

Concert 4: Kings of Rhythm

=Brian Ferncyhough - Bone Alphabet
Richard Rijnvos - Stalker
Arnold Marinissen - slagwerk
=improvisaties door Wim Jansen en John Engels
=filmfragmenten
=Paul Koek - Machine Agricole

Concert 5: The Night of the Living Legend

=performance door David Tudor

Concert 6: Requiem ohne Tote

=een project van en door Michel Waisvisz en Najib

11 en 12 December - Muziekcentrum Vredenburg, Utrecht

vrijdag 11 december, 12.30 uur

Gisella Bergman, altviool, Patricia Verhagen, piano

Gerard von Brucken Fock *Sonate voor piano en altviool op.11*

Julius Röntgen *Sonate voor altviool en piano in As*

Henk Badings *Sonate*

vrijdag 11 december, 20.00 uur

Radio Kamer Orkest o.l.v. David Porcelijn, Ian Partridge, tenor, Jacob Bogaart, piano

Oscar van Hemel *Symphonie no.3*

Hans Henkemans *Chambermusic*

Kees van Baaren *Concertino voor piano en orkest*

Hans Kox *Suite uit de opera Dorian Gray*

zaterdag 12 december, 14.00 uur

Nieuw Nederlands Strijkkwartet

Leander Schlegel *Quartet in G op.17*

Dirk Schäfer *Strijkkwartet in cis op.14*

zaterdag 12 december, 19.30 uur

Nederlandse Muziekdagen Marathon

Amsterdams Blazers Collectief, o.l.v. Jean Gruter

Guus Janssen *Concert voor piccolo en blaasorkest*

Slagwerkgroep Den Haag

Diderik Wagenaar *Solenne*

Micha Hamel *Porfieren Fonteynen*

Nieuw Ensemble o.l.v. Ed Spanjaard

Jan Rokus van Rosendaal *Static Motion*

Joël Bons *First Edition*

Asko Ensemble o.l.v. David Porcelijn

Gerrie de Vries, Reina Boelens, sopraan

Klaas de Vries *Diafonia 'La Creación'*

Schönberg Ensemble o.l.v. Reinbert de Leeuw

Klaas de Vries *...sub nocte per umbras*

Amsterdams Blazers Collectief o.l.v. Jean Gruters

Klaas de Vries *De Profundis*

Het Trio

Theo Verbey *Contractie*

Nieuw Ensemble o.l.v. Ed Spanjaard

Theo Verbey *Inversie*

Asko Ensemble o.l.v. David Porcelijn

Theo Verbey *Expulsie*

Nederlands Blazer Ensemble o.l.v. Reinbert de Leeuw

Louis Andriessen *De Staat*

GELDERLANDER

Nederlandse muziek vult heel weekend

eigentijds werk Vredenburg

162 167 174 180 154. 62

Door onze kunstredactie

UTRECHT - Nederlandse muziek uit deze eeuw vult op 11 en 12 december een heel weekend in Muziekcentrum Vredenburg in Utrecht, een weekend dat wordt afgesloten met een marathonconcert door niet minder dan zeven ensembles.

Het gaat hier om de Nederlandse Muziekdagen, een co-productie van de NOS, met name Radio 4, Muziekcentrum Vredenburg, de Stichting Gaudeamus en de Stichting Donemus. De beide stichtingen propageren de eigentijdse muziek.

Dat de dagen gehouden kunnen worden, is mede te danken aan een bijdrage van de Stichting Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties. Het is voor het vierde, achtereenvolgende jaar dat de dagen hier in Utrecht georganiseerd worden. Er wordt tijdens vier concerten aandacht gevraagd voor de Nederlandse muziek van deze eeuw. En in de foyer is er een markt waar uitgevers hun waar tonen, muziek op papier, op de plaat en op compact disc.

Het evenement begint vrijdag 11 december met een lunchconcert in de kleine zaal van het Vredenburg, waarvoor de altvioliste Gisella Bergmann en de pianiste Patricia Verhagen in actie komen. Zij spelen werken van Julius Röntgen, Gerard van Brucken Fock en Henk Badings.

Vrijdagavond komt in de grote zaal het Radio Kamerorkest in actie onder leiding van David Porcelijn. Aan het concert werken mee de tenor Ian Partridge en de pianist Jacob Bogaart. Op het programma staan werken van Oscar van Hemel, Hans Henkemans, Kees van Baaren en Hans Kox.

Zaterdagmiddag wordt het publiek verwacht in de kleine zaal voor een concert door het Nieuw Nederlands Strijkkwartet. De violisten Kees Huilsmann en Mieke Biesta, de altviolist Gerrit Oldeman en de cellist Marien van Staalen spelen composities van Leander Schlegel, Jan Ingenhoven en Dirk Schäfer.

Klapstuk

De marathon, die zaterdagavond om 19.30 uur in de grote zaal begint, vormt het klapstuk van de Nederlandse Muziekdagen. Werk

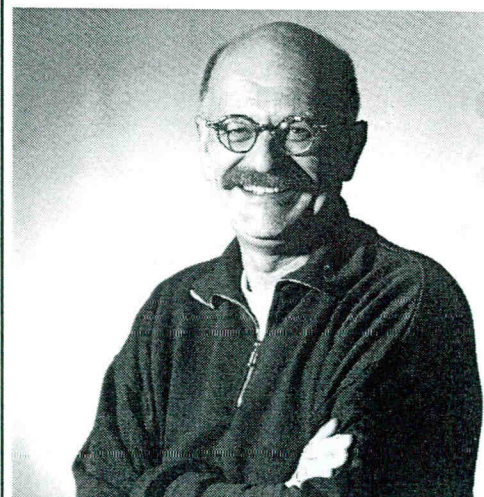

Reinbert de Leeuw

van acht Nederlandse componisten komt tot klinken, dank zij de inspanningen van het Amsterdams Blazers Collectief, het Nederlands Blazers Ensemble, het Schönberg Ensemble, de Slagwerkgroep Den Haag, het Nieuw Ensemble, het Asko Ensemble en Het Trio.

De ensembles wisselen elkaar af om hun eigen favoriete stukken te spelen en die van elkaar. Tijdens deze marathon zijn er de eerste integrale uitvoeringen van twee trilogieën, *Contractie/Inversie/Expulsie* van Theo Verbey en *Diafonia/...sub nocte.../De Profundis* van Klaas de Vries. En verder zijn er nieuwe stukken van Guus Janssen, Jan Rokus van Rosendaal, Diderik Wagenaar, Joël Bons en Micha Hamel.

Het besluit van de marathon komt met het inmiddels klassiek geworden werk *De Staat* van Louis Andriessen, uit te voeren door het Nederlands Blazers Ensemble onder leiding van Reinbert de Leeuw. De kaartverkoop voor de Nederlandse Muziekdagen is inmiddels begonnen. Men kan telefonisch reserveren, ma. 12-16, di. t/m za. 11-16 uur, tel. 030-314544.

Klaas de Vries

De Koreaanse Jiu Ji Kim bespeelt de ether in blonder haar op een podium in Amsterdam. De Koreaanse Jiu Ji Kim bespeelt de ether in blonder haar op een podium in Amsterdam.

ALMAANSCHE COURANT

Provadja maakt faam als kernpodium waar

Muziekprogramma van hoge kwaliteit

Alkmaar - Het muziek- en dansprogramma van de Alkmaarse Provadja wordt steeds meer bekend als kernpodium waar een hoge kwaliteit wordt geboden. Het programma wordt verzorgd door een selectie van de beste kunstenaars uit de regio en wordt gepresenteerd door een professioneel team. Het programma wordt verzorgd door een selectie van de beste kunstenaars uit de regio en wordt gepresenteerd door een professioneel team.

Er was beslist wat Loos in Theater de Lieve Vrouw

Eerste concert uit reeks Nieuwe Muziek slecht bezocht

De eerste concerten van de moderne muziek van de 20e eeuw zijn vaak slecht bezocht. Dit geldt ook voor het eerste concert van de reeks 'Nieuwe Muziek' in Theater de Lieve Vrouw. Het concert was slecht bezocht, maar de kwaliteit van de muziek was uitstekend.

Xenakis Ensemble

ALKMAAR - PROVADJA

- 17/1 Daniel Speer Trombone Consort
- 31/1 Nieuw Ensemble
- 27/3 Orkest De Volharding
- 3/4 Componisten uit de regio
- 9/5 René Eckhardt
- 3/10 Ensemble 88
- 30/10 Ensemble Novecento

AMERSFOORT - THEATER DE LIEVE VROUW

- 12/1 Loos
- 9/2 Bifrons Ensemble
- 15/3 Pianoduo Cees van Zeeland/Gerard Bouwhuis
- 12/4 De Volharding
- 11/10 Leonardo Trio
- 8/11 Diewu Aalbers en Jan Slothouwer
- 13/12 Robert Nasveld e.a.

AMSTERDAM - PARADISO

- 14/1 Schönberg Ensemble, PROMS
- 28/1 Schönberg Ensemble/Nederlands Kamerkoor, PROMS
- 18/2 Nieuw Ensemble, PROMS
- 10/3 Asko Ensemble/Nederlands Kamerkoor, PROMS
- 31/3 Nieuw Sinfonietta Amsterdam, PROMS
- 11/9 Internationale Gaudeamus Muziekweek, Radio Kamer Orkest

AMSTERDAM - STEDELIJK MUSEUM

- 11/1 Charlotte Riedijk & Marien van Niekerken
- 18/1 Schreck
- 25/1 LOOS
  - 1/2 Amy Knoles
  - 8/2 Nieuw Ensemble
- 15/2 Barton Workshop
- 22/2 Humberto Quagliata
  - 7/3 Henry Gwiazda
- 14/3 Frances-Marie Uitti
- 21/3 Orkest De Volharding
- 28/3 Thierry Miroglio
- 11/4 Wim Konink
- 18/4 Nederlands Blazers Ensemble
- 25/4 Basho
  - 2/5 Arnold Marinissen
  - 9/5 Ives Ensemble
- 16/5 Anna Homler
- 23/5 Duo DD
- 7/11 Studio CH&K
- 14/11 Gaudeamus Kwartet e.a.
- 21/11 Xenakis Festival
- 28/11 Delta Ensemble
  - 5/12 Gene Carl
- 12/12 Caput Ensemble, IJsland
- 19/12 Dufy strijkkwartet

AMSTERDAMTHEATER BELLEVUE

- 27/12 tot 31/12 - 17e Klap op de Vuurpijl
  - X-Legged Sally, Metropole Orkest o.l.v. Otto Ketting, Willem Breuker Kollektief
  - Guus Janssen Trio, Herb Robertson, Joanna MacGregor, Chris Abelen Tentet, Universal Metropolitan Music, Mondriaan Quartet, The Beau Hunks, Dans Band

AMSTERDAM - BEURS VAN BERLAGE

- 18/1 Aga Zaal Het TRIO - 10 jaar
- 12/9 Aga Zaal Internationale Gaudeamus Muziekweek, Nieuw Ensemble
- 13/9 Wang Zaal Internationale Gaudeamus Muziekweek, Radio Symfonie Orkest
- 20/11 AGA-zaal Xenakis Festival, Xenakis Ensemble
- 21/11 Wang-zaal Xenakis Festival, Koor en Ensemble Nieuwe Muziek

AMSTERDAM - DE IJSBREKER

- 9/2 diverse t.g.v. uitreiking Jan van Gilse Prijs aan Han Reiziger
- 21/2 Humberto Quagliata
- 26/4 World Saxophone Orchestra
- 7/9 Internationale Gaudeamus Muziekweek
- 8/9 Internationale Gaudeamus Muziekweek
- 9/9 Internationale Gaudeamus Muziekweek
- 10/9 Internationale Gaudeamus Muziekweek
- 26/10 International Composers' Workshop, Gamako, 4 Afrikaanse drummers
- 26/10 International Composers' Workshop, lezing door Simha Arom
- 27/10 International Composers' Workshop, lezing door Rokus de Groot
- 28/10 International Composers' Workshop, lezing door Dimiter Christoff
- 29/10 International Composers' Workshop, lezing door Frank Denyer
- 29/10 International Composers' Workshop, The Barton Workshop
- 30/10 International Composers' Workshop, lezing door: Joji Yuasa
- 30/10 International Composers' Workshop, Yoshikazu Iwamoto - shakuhachi, Junko Ueda - biwa
- 22/11 Xenakis Festival, Elisabeth Chojnacka

AMSTERDAM - DE OUDE KERK

- 22/3 Daniel Spear Trombone Concert
- 4/10 Calefax

ARNHEM - GEMEENTEMUSEUM

- 16/2 De Volharding
- 15/3 Nicola Walker Smith
- 4/4 Harry Sparnaay/Annelie de Man
- 4/10 De Volharding
- 13/12 Hein Pijnenburg

ARNHEM - MUSIS SACRUM

- 17/4 De Ereprijs 12 1/2 jaar

BAARN - SYTSEMA GALERIES

- 23/2 Arno Bornkamp
- 7/3 Polo de Haas
- 20/9 Hein Pijnenburg
- 29/11 Aurelia Saxofoonkwartet

BERGEN - RUÏNEKERK

- 14/2 LOOS
- 13/3 Nicola Walker Smith
- 10/4 Wim Konink
- 26/6 *Incantatie IV* van Simeon ten Holt
- 23/10 Aquarius Ensemble
- 13/11 Dick Raaijmakers
- 11/12 Werken van Theo Loevendie

ENSCHEDA - MUZIEKCENTRUM

- 4/1 Schönberg Ensemble, PROMS
- 24/1 Mondriaan String Quartet
- 12/2 Nieuw Ensemble, PROMS
- 13/3 Pianoduo Cees van Zeeland/Gerard Bouwhuis
- 3/4 Marien van Nieuwerkeren
- 25/4 Asko/Nederlands Kamerkoor, PROMS
- 7/10 4 pianisten
- 24/11 Het Trio

EINDHOVEN - PLAZA FUTURA

- 26/1 Wim Konink
- 23/2 Ensemble Bifrons
- 19/4 Orkest De Volharding
- 10/5 Nieuw Ensemble
- 31/5 Ensemble '88
- 11/10 Mondriaan Kwartet
- 25/10 Duo Dercksen Dorresteijn
- 8/11 Studio CH&K

EINDHOVEN - Muziekcentrum Frits Philips

- 31/10 Nacht van de Strijkers, m.m.v. Ernst Glerum en Leonardo Quartett

Makiko Goto, Junko Ueda en Wil Offermans

BERGEN — De muzikale herber met honderd naar muziekigheden kan deze winter in de bergse Ruïnekerk z'n hart weer ophalen. Morgenavond vindt hier het eerste concert plaats in het eerste dorpse muziek. Het Aquarius Ensemble, dat onder leiding staat van Lucas Vis, speelt werken van de Canadese componist Claude Vivier en van Christopher Fox, een jonge Brit, die speciaal voor het ensemble een stuk schreef.

Het Aquarius Ensemble is vijf jaar geleden opgericht. Het gezelschap, afkomstig uit Brabant, bestaat uit een vaste kerngroep, die afhankelijk van het programma, wordt aangevuld. Lucas Vis, bekend als leider van het Noordhollands Philharmonisch Orkest, is bij de oprichting van het ensemble

gevestigd als dirigent, en voorgezigt de muziek. Vivier en Fox zijn geboren in 15 muziek, die onder meer cello, fluit, oboe, drum, celesta, hobo en slagwerk bespelen. 'Internaal Air' van Christopher Fox belooft z'n 'western' premiere, eerder deze maand voerde het gezelschap het speciaal voor hen geschreven werk voor het eerst uit in Den Bosch.

Behalve het Aquarius Ensemble staan op het programma voor het komende seizoen onder meer opgediens van Dick Raaijmakers, het ensemble Gending, het Mondriaan kwartet en een concert rondom Theo Loevendie, met spraken tot elektronica, met gamelan en elektrische muziek. Dit kader namen in de wereld van de hedendaagse muziek. Dit jaar gaat het om louter Nederlandse ensembles en spijten.

"Dat is eigenlijk toeval" vertelt Arthur van der Drift van de Stichting Gaudeamus in Arnhem, die voor de concerten in Bergen alle adviseurs optreedt. "In voorgaande jaren hebben er ook veel buitenlandse musici opgetreden. Regelrechte beroemdheden, soms een paar jaar geleden bijvoorbeeld hebben we het Kronos kwartet gehad. Dat was toen overigens nog niet zo bekend, maar nu is het echt een wereldberoemd ensemble."

Dat er dit jaar uitsluitend muziek van eigen bodem in Bergen speelt, heeft volgens van der Drift ook wel te maken met de grote belangstelling voor het dendaagse muziek in ons land, zowel bij uitvoerders als bij de publiek. "En die belangstelling groeit nog steeds. Soms komen er zelfs meer dan honderd Amsterdam als het een trun voor moderne muziek en dan vooral de Lelobroek waar andere podia naar ophalen. Die wilden dat ook. Gaudeamus heeft onder meer tot taak te zorgen voor een goede spreiding van de concerten. Ja, en Bergen is eigenlijk een geval apart. Een betrekkelijk kleine plaats, waar 23 jaar geleden een stel enthousiastelingen al begonnen is met deze concerten. En daar is een goed, vast publiek. Natuurlijk heb je de elite bezoekers, maar ik heb het idee dat er veel oprechte liefhebbers bijzitten. Avontuurlijke muzikanten met honger naar nieuw."

Het is traditie dat de serie herendaagse muziek afgeloten wordt met een extra concert met werk van de bergse componist Simeon ten Holt. Het Aquarius Ensemble, 13 november. Dick Raaijmakers, 11 december. rondom Theo Loevendie, 19 februari. gamelan-ensemble Gerard Bouwhuis, 23 april. Mondriaan Kwartet, 21 mei. Simeon ten Holt, 30 september. /35. Met CJP pas 69 s / 3. Kaart voor aankoop aan de zaal of telefoonnummer reserveren: 02206 94195.

Gamelan en elektronica in Ruïnekerk

Lucas Vis.

Veelkleurig pianistentableau in De Waag

De luisteraars in De Waag krijgen gisteravond uitsluitend zeer recente composities te horen van bijvoorbeeld Theodor Lucivols die Graad, Etude en Francolise van de componist M. Madia. De zes composities boden een grote verscheidenheid aan klank- en stemmingen dat je te lezen moet ment verweelde, Robert Nasveld schreef droomachtige muziek, waartn klankensluiers heen en weer wapperden. Ondanks en-

kele climaxen die bereikt werden, gebeurde er verder naar mijn smaak iets te weinig. Veel strijd en voortdurende spanning kenmerkte de muziek van de Fransman Madia, waardoor de pianist van de stoel gered bezet bleef. Zo korten aardig de muziek op. Een kenmerk van de elektronisch vervoormde geluiden, is dat ze vaak niet te horen zijn. Het is een beetje als de muziek van de Engelse Comedian Kin een snelle, opgewekte afsluiting van dit veelkleurig pianistentableau.

RECEENSIE • MONICA SCHIJS
Concert in de Gaudeamus serie door het Nederlands Pianisten Kwartet bestaande uit Henri Blok, Loewijk Collette en René Eckhardt. Genoemd op 20 maart in De Waag, Leiden.

Het klassieke repertoire van het Nederlands Pianisten Kwartet bestaat voor een deel uit originele werken voor deze bezetting van o.a. Rachmaninov en Liszt.

Ensemble Novecento

GELDERLANDER

Novecento opent seizoen Moderne Muziek Nijmegen

Door onze kunstredactie

NIJMEGEN - Het in 1988 op initiatief van de saxofoniste Monique Udo opgerichte Ensemble Novecento opent komende zondagmiddag, 4 oktober, in Galerie Marzee aan de Waalkade het seizoen 1992-1993 van de Stichting Moderne Muziek Nijmegen.

Met die nieuwe locatie beschikt de stichting weer over een podium voor moderne muziek, een van de weinige in het oosten van het land. Een seizoen lang zijn er geen concerten geweest, juist door het ontbreken van een geschikte ruimte.

Er zijn zeven concerten voorzien voor dit seizoen. Na het openingsconcert komt op zondag 3 november het Duo Contemporain naar Nijmegen, bestaande uit Henri Blok, saxofoon en basklarinet, en Miguel Bernat, slagwerk. Het werd opgericht in 1980. En dan treden verder dit seizoen op het Daniel Speer Trombone Consort met de sopraan Henry Tonnaer (13 december), de fluitiste Eleonore Pameyer (17 januari), het Utrecht String Quartet (14 februari), Annelie de Man, clavecimbel, Harry Sparnaay, basklarinet en Harrie Starreveld, fluit (21 maart), en het buitensijde Weniger Eintragsfliegen, slagwerk en blokfluit (2 mei).

Met Monique Udo maken de fluitiste Mari  van de Bos, de cellist Michel Dispa en de violiste Marijke van Kooten deel uit van Novecento, dat er op uit is muziek te spelen uit deze eeuw voor diverse combinaties binnen deze bezetting en dat daarmee in Nijmegen het publiek wil plezieren.

Dank zij een oproep in de nieuwsbrief van de Stichting Gaudeamus, stichting voor de bevordering van hedendaagse muziek waarmee Moderne Muziek Nijmegen samenwerkt, kwam het ensemble aan repertoire voor de ongebruikelijke bezetting. Zo heeft de organisatie voor hedendaagse muziek 'Nuove Sincronie' in Milaan vier Italiaanse componisten opdrachten verleend om nieuwe werken voor Novecento te schrijven.

Het ensemble heeft mede hierdoor veel affiniteit gekregen met Italië en met de Italiaanse muziek. Novecento gaat in november op toernee naar Italië. En Italiaanse composities spelen een prominente rol in het programma voor het openingsconcert.

Er worden werken uitgevoerd van de jongste generatie componisten uit Noord-Italië, zoals Luca Cori, Giovanni Verrando en Fedrico Ermirio, naast een recent werk van Chiel Meyering, 'De druiven zijn zuur'. Het is dit jaar geschreven. Het openingsconcert in de nieuwe vestiging van Galerie Marzee dat zondag om 16.00 uur begint, is als eerste concert in de serie gratis toegankelijk. Voor de overige concerten betaalt men f 15,-/f 10,-. Een abonnement op de hele serie kost f 60,-/f 45,-.

EINDHOVEN - VAN ABBE MUSEUM

- 12/1 Charlotte Riedijk & Marien van Nieukerken
- 16/2 LOOS
- 8/3 Ensemble Novecento

GRONINGEN - DE OOSTERPOORT

- 17/1 Schönberg Ensemble, PROMS
- 20/2 Nieuw Ensemble, PROMS
- 5/3 Asko Ensemble/Nederlands Kamerkoor, PROMS
- 23/4 Schönberg Ensemble, USSR PROMS
- 10/9 John Cage Festival (tot 15/9)
- 13/10 SERIE GESLAGEN WERK, Concert 1
- 7/11 SERIE GESLAGEN WERK, Concert 2

HAARLEM - GROTE OF ST.BAVO KERK

- 19/11 Xenakis Festival, Koor en Orkest Nieuwe Muziek

HEERENVEEN - MUZIEKSCHOOL

- 2/2 World Saxophone Orchestra
- 21/11 Johan Faber, Jannie Pranger

HEESWIJK - ABDIJKERK

- 1/11 Naji Hakim, orgel

LEIDEN - DE WAAG

- 28/2 World Saxophone Orchestra
- 20/3 Nederlands Pianisten Kwartet
- 10/4 De Volharding
- 24/4 Duo DD, Dercksen, Dorrestijn
- 16/10 Arnold Marinissen-slagwerk
- 22/11 Calefax Rietensemble
- 13/12 Hex Ensemble

MAASTRICHT - INTROPODIUM

- 2/2 Nieuw Ensemble
- 23/2 Nicola Walker Smith
- 15/3 Frances-Marie Uitti
- 26/4 René Eckhardt
- 3/5 Nieuw Ensemble
- 29/11 Delta Ensemble

MIDDELBURG - KLOVENIERSDOELEN

- 25/6 Ernest Rombout
- 27/6 Xenakis Ensemble
- 28/6 Mondriaan Kwartet en James Fulkerson
- 3/7 Barton Workshop
- 4/7 Tomoko Mukaiyama
- 11/7 Frances-Marie Uitti

NIJWEGEIN - THEATER DE KOM

- 28/6 Harry Sparnaay

NIJMEGEN - DE VERENIGING

- 19/2 Nieuw Ensemble, PROMS
- 4/3 Asko Ensemble/Nederlands Kamerkoor, PROMS

NIJMEGEN - GALLERIE MARZEE

- 4/10 Ensemble Novecento
- 8/11 Duo Contemporain
- 13/12 Daniël Speer Trombone Consort

ROTTERDAM - DE DOELEN

- 12/1 Schönberg Ensemble, PROMS
- 16/2 Nieuw Ensemble, PROMS
- 8/3 Asko Ensemble/Nederlands Kamerkoor, PROMS
- 29/3 Nieuw Sinfonietta Amsterdam, PROMS
- 26/4 Schönberg Ensemble, PROMS

ROTTERDAM - ZAAL DE UNIE

- 27/2 Electric Spring, Bit by Bit, David Simons/Denman Maroney
- 12/3 Electric Spring, Multi Media, Uitti/Kolman
- 2/4 Electric Spring, Mission Impossible, Peter Bosch
- 7/5 Electric Spring, Interactie, Luc Houtkamp
- 13/5 Electric Spring, Man and Machine, Clarence Barlow
- 14/5 Electric Spring, Man and Machine, Harry de Wit
- 15/5 Electric Spring, Man and Machine, Evan Parker
- 28/5 Electric Spring, Composing by numbers, Cornelis de Bondt
- 8/10 SERIE GESLAGEN WERK, Concert 1
- 5/11 SERIE GESLAGEN WERK, Concert 2
- 3/12 SERIE GESLAGEN WERK, Concert 3

'S GRAVENHAGE - KORZO

- 21/2 Nicola Walker Smith
- 13/3 Frances-Marie Uitti
- 22/3 Orkest De Volharding
- 24/4 Basho Ensemble
- 8/5 Nieuw Ensemble
- 9/10 SERIE GESLAGEN WERK, Concert 1
- 6/11 SERIE GESLAGEN WERK, Concert 2
- 4/12 SERIE GESLAGEN WERK, Concert 3

'S GRAVENHAGE - SCHLEMMER

- 13/4 Utrecht String Quartet
- 27/4 René Eckhardt

'S GRAVENHAGE - DR. ANTON PHILIPSAAL

- 9/3 Asko Ensemble/Nederlands Kamerkoor, PROMS
- 25/3 Nieuw Sinfonietta Amsterdam, PROMS
- 29/1 Schönberg Ensemble/Nederlands Kamerkoor, PROMS
- 23/2 Nieuw Ensemble, PROMS
- 19/6 Slagwerkfestival

'S GRAVENHAGE - ACADEMIE VOOR EURYTHMIE

- 21/11 Academie Concert

'S GRAVENHAGE - DILIGENTIA

- 23/2 finale Prinses Christina Concours

'S GRAVENHAGE - GEMEENTEMUSEUM

- 6/12 Tera de Marez Oyens 60 jaar

'S-HERTOGENBOSCH - KRUIHUIS

- 21/1 Slagwerkgroep Den Haag
- 5/2 solisten Asko Ensemble
- 8/4 Charlotte Riedijk/Marien van Nieukerken
- 6/5 Nieuw Ensemble
- 11/10 SERIE GESLAGEN WERK, Concert 1
- 2/12 SERIE GESLAGEN WERK, Concert 3

TERNEUZEN - ZUIDLANDTHEATER

- 31/3 Slagwerkgroep Den Haag, PROMS
- 24/4 Asko, PROMS
- 7/5 Nieuw Ensemble
- 22/5 Schönberg Ensemble, PROMS

TILBURG - SYNAGOGE

- 24/2 Nicola Walker Smith
- 16/4 Frances-Marie Uitti

UTRECHT - THEATER DE KIKKER

- 6/2 Annelie de Man/Harry Sparnaay
- 1/3 David Simons/Denman Maroney, Henry Gwiazda
- 9/4 Luc Houtkamp en Jacques Palinckx
- 2/10 Mondriaan Kwartet
- 20/11 James Clapperton, piano
- 10/12 Palinckxkwartet, CD presentatie

Dansuitvoering Kathak en Harawi geslaagd

Brabant's
Ogylbal,
w.j.

Door Hein Zomerdijk

Resonans, museum Het Kruidhuis, het tegenwoordig Amsterdamse Gaudemus en de Rotterdamse kunststichting werken samen in een project van vier concerten waarbij het slagwerk centraal staat. De eerste uitvoering gistermorgen ging onder de titel Kathak en Harawi. Daarin werd een verband gelegd tussen de overgeleverde klassieke Noord-Indiase dans en de Harawi-cyclus voor zang en piano uit 1945 van de onlangs overleden componist Olivier Messiaen.

Maulik Shah, een wereldwijde autoriteit op het terrein van de Kathak en een even virtuoos als expressief uitvoerder daarvan behoefde niet veel uitleg te geven. Hij moest zijn ritmische voornemens kenbaar maken aan de sitar- en de tablaspeeler. Omdat hij dit in het Engels deed, begrepen de toekijkers en -hoorders ongeveer het grondpatroon van zijn activiteiten.

Natuurlijk is bij iedere danser het voetenwerk voornaam. Hier echter zijn vingers, handen, polsen, armen, hals, hoofd en gelaatsexpressie van evenveel gewicht. Gratie, energie en temperament wisselen elkaar af in de soms op de religieus geënte dansen.

In Messiaen's Harawi is door de componist het zelfbedachte folkloristische poëtische uit de Zuidamerikaanse Andes over liefde en dood vervlochten met eeuwenoude Hindoe-ritmen. De ongelooflijk veelzijdige liederencyclus kreeg een even knappe als geëngageerde uitvoering van de Duitse zangeres Signe von Osten en de uit Taiwan afkomstige pianiste Pi-hsieh Chen. De pianiste was bewonderenswaardig. Bij de zangeres moest men enige zeer lichte detonaties voor lief nemen. Daartegenover stond een voorbeeldige expressiviteit, grote kracht en uithoudingsvermogen, imponerende virtuositeit en een bij de grote meester zelf opgedaan begrip voor stijl.

Kathak-voorstelling met vier Raga's door Maulik Shah met Fayez Kham, tabla en Paul Grant, sitar, Olivier Messiaen, Harawi, chanta d'amour et de mort met Signe von Osten en Pi-hsieh Chen. Zondagmorgen, Kruidhuis Den Bosch.

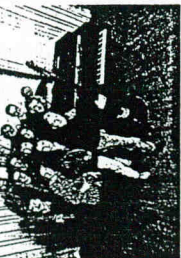
Nicola Walker Smith

Eigenlijk is een clavecimbel gemaakt voor moderne muziek
Serie Nieuwe Muziek in Kikker
doorbreekt grenzen

Nieuwe geest is 20 jaar oud

DOOR DIMITRI VAN DER WERF
Amsterdam - De "Volharding" wordt nu versierd met een nieuw gezicht. Het was het begin van een reeks met overtuigend enthousiasme de of doorzichtigheid van een rechte lijn. Volharding op in een veel meer van dan een laatste lere analyse van de landelijke muziekscenariërs, bewaarden we ons niet in "behoedzaamheid". Het was een impuls geven, de bloed tussen brengen en uitdrukking geven. Dit zijn politieke beslissingen met een ruim wettelijk dekking. Het bracht bij drie muzikanten, samen met hun familie, een nieuw en een basaal, geestverwant. Het was een discipline, bij elkaar zelf. Het was een manier om te worden. Het was een manier om te worden.

De Volharding in volle bezetting, met midden achterin trombonist Willem van Maanen.

De Volharding is nu versierd met een nieuw gezicht. Het was het begin van een reeks met overtuigend enthousiasme de of doorzichtigheid van een rechte lijn. Volharding op in een veel meer van dan een laatste lere analyse van de landelijke muziekscenariërs, bewaarden we ons niet in "behoedzaamheid". Het was een impuls geven, de bloed tussen brengen en uitdrukking geven. Dit zijn politieke beslissingen met een ruim wettelijk dekking. Het bracht bij drie muzikanten, samen met hun familie, een nieuw en een basaal, geestverwant. Het was een discipline, bij elkaar zelf. Het was een manier om te worden. Het was een manier om te worden.

UTRECHT - MUZIEKCENTRUM VREDENBURG

- 12/1 Schreck
- 19/1 Ensemble 88
- 26/1 Asko Ensemble
- 9/2 Nieuw Ensemble
- 16/2 Champ d'Action
- 23/2 Humberto Quagliata
- 8/3 Ives Ensemble
- 15/3 Orkest De Volharding
- 22/3 LOOS
- 12/4 Slagwerkgroep Den Haag
- 19/4 Eleonore Pameijer
- 26/4 Basho
- 11/10 Festival Geestverwanten
- 8/11 SERIE GESLAGEN WERK, Concert 2
- 22/11 Delta Ensemble
- 11/12 Nederlandse Muziekdagen 1992
- 12/12 Nederlandse Muziekdagen 1992
- 20/12 J. Zwaanenburg & Y. Iwamoto

VENLO - MUSEUM VAN BOMMEL VAN DAM

- 16/2 Nieuw Kamerkoor Delft
- 29/3 Thierry Miroglio
- 29/11 Monique Copper

Jos Zwaanenburg en Yoshikazu Iwamoto

BUITENLAND

Canada

- 3/3 Montreal Michel Waisvisz
11/4 Vancouver Han Bennink, Ernst Reijseger, Michael Moore

België

- 15/3 Brussel Radio Kamer Orkest
17/3 Brussel Asko Ensemble
18/3 Brussel Wim Konink, Marcel Andriessen, Mireille Capelle
19/3 Brussel Conservatorium Rotterdam Ensemble
20/3 Brusseli Conservatorium Rotterdam Harmonie-orkest
1/4 Brussel Xenakis Ensemble
30/4 Gent Horst Rickels met *Mercurius-Wagen*

Bulgarije

- 4/10 Sofia Het Trio
4/10 Sofia Staats Muziekacademie Symfonisch orkest o.l.v. Ljubomir Denev, m.m.v. Harry Sparnaay
5/10 Sofia Ferenc Huijra, Christo Iliev, Johan Faber, Harry Sparnaay
6/10 Sofia Het Trio
7/10 Sofia Slagwerkensemble Poliritmia en div. solisten
10/10 Sofia Jaldaz Ibrahimova, Gerrie de Vries, Reina Boelens, Harry Sparnaay en Johan Faber

Duitsland

- 21/5 Hamburg Nieuw Ensemble o.l.v. Ed Spanjaard, John Snijders
23/5 Hamburg Ensemble van de Orchester Akademie Hamburg en leden van het Symfonie Orkest van NDR
15/7 Darmstadt Slagwerkensemble Rotterdams Conservatorium
18/7 Darmstadt Kees Wieringa en Tomoko Mukaiyama
21/7 Darmstadt Clarence Barlow
24/9 Detmold Ig Henneman en Loes Visser
26/11 Lüneburg Het Trio

Engeland

- 21/10 Manchester Het Trio
22/10 Liverpool Het Trio
24/10 Londen Het Trio
22/11 Huddersfield Nieuw Ensemble

Estland

- 8/10 Tallinn tot 11/10 Luc Houtkamp
25/11 Tallinn Pianoduo Zeeland & Bouwhuis
27/11 Tartu Pianoduo Zeeland & Bouwhuis

Frankrijk

- 14/1 Parijs Asko Ensemble
16/3 Lyon Simone Simons, Peter Bosch (*installatie tot 21/3*)
3/4 Parijs Armeno Alberts en Han de Groot
6/6 Bourges Michel Waisvisz
7/6 Bourges Michel Waisvisz
10/6 Bourges Jos Zwaanenburg, Annelie de Man
27/7 Provins Frans-Duits-Nederlandse componisten workshop

GOS

- 17/11 St.Petersburg Andries van Rossem

Italië

- 1/11 Milaan Ensemble Novecento
13/12 Milaan Dufy Quartet

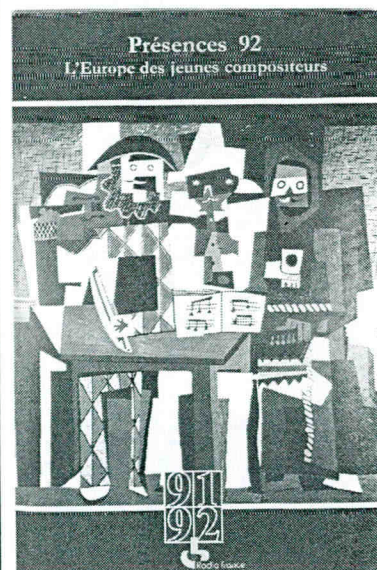
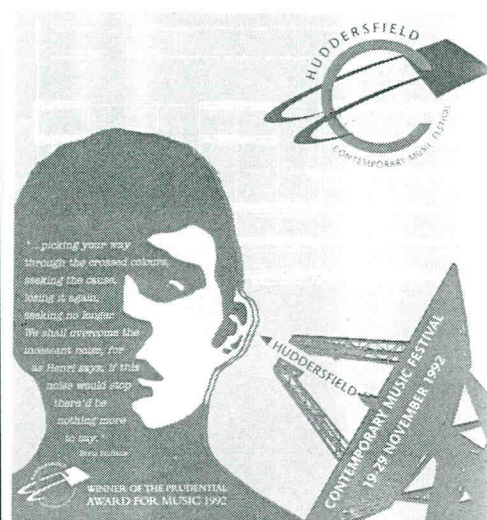
Letland

- 23/9 Riga tot 27/9 Het Trio

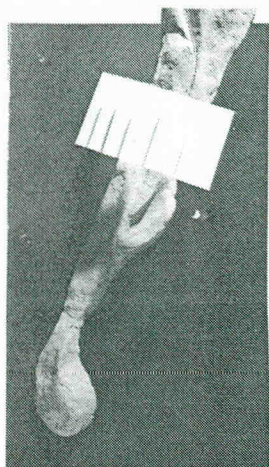
Litouwen

- 10/10 Vilnius tot 11/10 Luc Houtkamp

Bijlage 7

35th International Festival of Contemporary Music
Warsaw Autumn '92
 September 18-27 Warsaw

John Snijders

Mexico

23/5 Mexico Het Trio

Nieuw Zeeland

16/9 Wellington Jan Bas Bollen

Noorwegen

24/3 Oslo Noors Radio Orkest o.l.v. David Porcelijn/Jeff Hamburg

Oekraïne

20/9 Kiev Ton Hartsuiker
 22/9 Kiev Ensemble Utrechts Conservatorium o.l.v. Jurrien Sligter
 23/9 Kiev Ton Hartsuiker
 25/9 Kiev Solisten Utrechts Conservatorium
 29/9 Kiev Utrecht/Kiev Ensemble
 1/10 Kiev Ton Hartsuiker
 2/10 Kiev Slotmanifestatie Utrecht/Kiev Festival, diversen
 5/10 Kiev David Little

Polen

1/9 Kazimierz tot 15/9 Sebastiaan Jansen
 26/9 Warschau Radio Kamer Orkest o.l.v. Ingo Metzmacher, Claron McFadden
 16/5 Warschau Jacques Bank en Fer Bank met Mini-opera
 15/5 Warschau tot 24/5 Ad van Buuren (installatie)

Roemenië

27/1 Bukarest Atelier de Muzica Contemporana 'Archaeus'
 20/4 Bacau Jos Zwaanenburg
 22/4 Bacau Jos Zwaanenburg
 27/5 Boekarest Aurelia Saxophone Quartet
 13/10 Boekarest Kees Wieringa

Slovakije

17/6 Plasy Ad van Buuren (installatie)

Spanje

23/4 Avila John Snijders
 25/4 Madrid John Snijders
 27/4 Soria John Snijders

Uruguay

20/4 Montevideo tot 28/4 Jo Sporck

Verenigde Staten van Amerika

15/5 New York Kees Wieringa/René Berman
 16/5 New York Pianoduo Zeeland/Bouwhuis en Duo Wieringa/Berman
 18/5 New Jersey Wieringa/Berman
 20/5 Washington Wieringa/Berman
 24/5 Thousand Oaks Het Trio
 25/5 Los Angeles Het Trio
 26/5 Evanston Het Trio

Zweden

30/5 Utterberg Michel Waisvisz en Sonya Mutsaerts
 31/5 Utterberg installatie van Steim
 24/9 Stockholm Sounds and Space
 25/9 Stockholm Kristine Scholz, piano
 26/9 Stockholm Kroumata Percussion Group

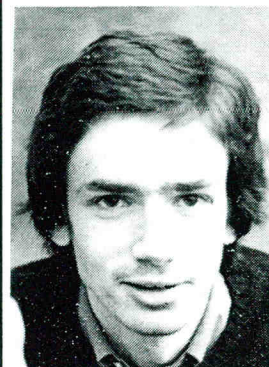
Programma's concerten in 1992

4/1 Enschede	Muziekcentrum Enschede	Erik Satie/ Harrison Birtwistle Francis Poulenc Silvestre Revueltas Igor Stravinsky Igor Stravinsky Dmitri Sjostakovitsj George Antheil	<i>Mercury-Poses plastiques</i> <i>Mouvement de marche</i> <i>Aubade</i> Concert voor piano en 18 instrumenten <i>Homenaje a Federico Garcia Lorca</i> <i>Ragtime</i> voor elf instrumenten <i>Scherzo à la Russe</i> <i>Suite voor jazzorkest</i> <i>A Jazz Symphony</i>
11/1 Amsterdam	Stedelijk Museum	Anton Webern Alban Berg Klas Torstensson	<i>Fünf Lieder op.3</i> <i>Drei Lieder op.25</i> <i>Sieben Frühe Lieder</i> <i>Urban Solo</i>
12/1 Rotterdam	Doelen	Earl Kim Morton Feldman	<i>Exercices en route</i> <i>For Samuel Beckett</i>
12/1 Eindhoven	Van Abbe Museum	Anton Webern Alban Berg Klas Torstensson	<i>Fünf Lieder op.3</i> <i>Drei Lieder op.25</i> <i>Sieben Frühe Lieder</i> <i>Urban Solo</i>
12/1 Amersfoort	Theater De Lieve Vrouw	Louis Andriessen Paul Termos Guus Janssen Maarten Altena Maarten Altena Boudewijn Tarenskeen Peter van Bergen	<i>Hout</i> <i>1991</i> <i>IJOH</i> <i>Loop</i> <i>Stave</i> <i>Zeithupe</i> <i>Factor series 01A2</i> <i>Factor series 001</i>
12/1 Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Hans van Eck Arie van Schuttershoef Arie van Schuttershoef Jeremy Arden Mark van Vugt	<i>Wire Movements</i> , basklarinet, i interactieve computer en tape <i>Simulacra</i> voor verst. basklarinet, computer gestuurde live electronica en tape <i>Wording : midden</i> voor verst. viool, keyboard en tape <i>A new song</i> voor basklarinet en tape <i>And then there were three</i> voor basklarinet, live electronica en tape
14/1 Amsterdam	Paradiso	Earl Kim Morton Feldman	<i>Exercices en route</i> <i>For Samuel Beckett</i>
14/1 Frankrijk	Parijs	Roel van Oosten Luca Francesconi Willem Jeths Martijn Padding Nicolas Bacri Jan van de Putte	<i>Danaé ou la pluie d'or</i> <i>Riti Nuerali</i> <i>Morpheus</i> <i>Duo pour violoncelles</i> <i>Notturmi</i> <i>Es schweigt am Bodensee</i>
17/1 Alkmaar	Provadja	Wil Eisma Hans Meeuws Daan Manneke Hans Meeuws Ludwig Otte Frans van Doorn	<i>Roest bruin</i> <i>Premières</i> <i>brunes de Septembre</i> <i>De temps en temps</i> <i>Altazimat</i> <i>Weerklank</i> <i>Eindspel</i>
17/1 Groningen	Oosterpoort	Earl Kim Morton Feldman	<i>Exercices en route</i> <i>For Samuel Beckett</i>
18/1 Amsterdam	Stedelijk Museum	Hans van Eck Arie van Schuttershoef Arie van Schuttershoef Jeremy Archer Mark van Vugt	<i>Wire Movements</i> voor basklarinet, interactieve computer en tape <i>Simulacra</i> voor verst. basklarinet, computer gestuurde live electronica en tape <i>Wording : midden</i> voor verst. viool, keyboard en tape <i>A new song</i> voor basklarinet en tape <i>And then there were three</i> voor basklarinet, live electronica en tape
18/1 Amsterdam	Beurs van Berlage	Andrew Ford Ivo van Emmerik Franco Donatoni Gerard Brophy Paolo Pizzani	<i>Ringing the Changes</i> <i>Thought (second state)</i> <i>Het</i> <i>Head</i> <i>Il volto della notte</i>
19/1 Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Nicola LeFanu Peter Maxwell Davies Jonathan Harvey	<i>Lament</i> <i>Trio II</i> <i>Trio I</i> <i>Two Piano Pieces</i> <i>Concelebration</i>

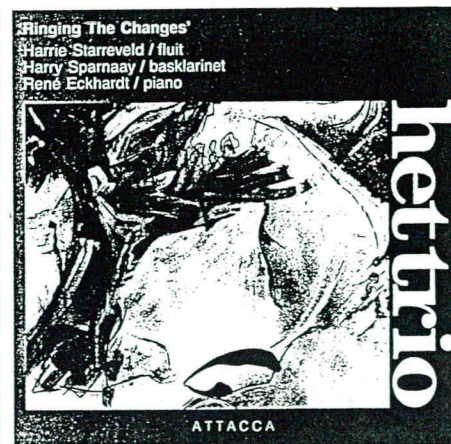
Bijlage 8

Anton Webern

Roel van Oosten

10 jaar!

Feestelijk concert in de Aga-zaal (Beurs van Berlage)
25 januari 1992, aanvang 20.15 uur

5/2 Den Bosch	Het Kruihuis	Louis Andriessen Willem Jeths Wim Laman Martijn Padding Klaas de Vries Guus Janssen	<i>Lacrimosa</i> voor twee fagotten <i>Morpheus</i> voor twee violen <i>Duo ?</i> voor twee hoorns <i>20 to 21</i> voor twee celli, <i>Umbræ</i> voor twee fluiten <i>Voemoot III</i> voor twee fluiten
6/2 Utrecht	Theater Kikker	Chiel Meijering Roderik de Man Takayuki Rai György Ligeti Luca Francesconi Ton Bruynèl Roderik de Man	<i>He was a great man and he loved baseball</i> basklarinet, clavescimbel en tape <i>Chordis Canam</i> clavescimbel en tape <i>Sparkle</i> basklarinet en tape <i>Hungarian Rock</i> clavescimbel solo <i>Continuum</i> clavescimbel solo <i>Tracce</i> basklarinet solo <i>Schrootsonate</i> clavescimbel en klanksporen <i>Momentum</i> basklarinet, clavescimbel en tape
8/2 Amsterdam	Stedelijk Museum	Doming Lam Salvatore Sciarrino Helmut Lachenmann Geoffredo Petrassi Paul Mefano Michael Whitticker Iannis Xenakis Tan Dun	<i>Breakthrough I</i> <i>Let me die before I wake</i> <i>Pression</i> <i>Seconda serenata trio</i> <i>Traits Suspendus</i> <i>Orpheus and Persephone</i> <i>Charisma</i> <i>In Distance</i>
8/2 Amsterdam	Stedelijk Museum	Doming Lam Salvatore Sciarrino Helmut Lachenmann Goffredo Petrassi Paul Mefano Michael Whitticker Iannis Xenakis Tan Dun	<i>Break through I</i> , fluit en cello <i>Let me die before I wake</i> , klarinet <i>Pression</i> , cello <i>Seconda serenata trio</i> mandoline, gitaar en harp <i>Traits Suspendus</i> , contrabasfluit <i>Orpheus and Persephone</i> , mandoline en gitaar <i>Charisma</i> , klarinet en cello <i>In distance</i> , piccolo, harp en grote trom
9/2 Amsterdam	De IJsbreker	Joep Straesser Gilius van Bergeijk Han Reiziger Chiel Meijering Louis Andriessen	<i>Fresh Air</i> <i>En Route</i> <i>Hans Brinker Symfonie (tape)</i> <i>Sax Sux</i> <i>Song Lines</i>
9/2 Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Doming Lam Salvatore Sciarrino Helmut Lachenmann Goffredo Petrassi Paul Mefano Michael Whitticker Iannis Xenakis Tan Dun	<i>Breakthrough I</i> <i>Let me die before I wake</i> <i>Pression</i> <i>Seconda serenata trio</i> <i>Traits Suspendus</i> <i>Orpheus and Persephone</i> <i>Charisma</i> <i>In Distance</i>
9/2 Amersfoort	Theater De Lieve Vrouw	Willem van Manen Chiel Meijering Lárus H. Grimsson David Dramm Giacinto Scelsi	<i>Scrimmage</i> <i>Quaetdardige Uijsetselen</i> <i>Bragdlauger</i> <i>The Lover</i> <i>Sleep</i> <i>Tre Pezzi pour Saxophone Soprano</i>
12/2 Enschede	Muziekcentrum Enschede	Arnold Schönberg Roberto Gerhard Francisco Guerrero	<i>Serenade opus 24</i> <i>Concert for 8</i> <i>Libra</i> <i>Delta cephei</i>
14/2 Bergen	Ruïnekerk	Guus Janssen Maarten Altena Maarten Altena Peter van Bergen Boudewijn Tarenskeen Paul Termos Peter van Bergen Louis Andriessen	<i>IJOH</i> <i>Loop</i> <i>Stave</i> <i>Factor series 01A2</i> <i>Zeilupe</i> <i>1991</i> <i>Factor series 001</i> <i>Hout</i>
15/2 Amsterdam	Stedelijk Museum	Arvo Pärt Edison Denisov Tadeusz Wielecki Tomasz Sikorski Vassily Lobanov Henryk Gorecki	<i>Arbos</i> <i>DSCH</i> <i>Tango</i> <i>No Title</i> <i>Clarinet Sonata</i> <i>Muiquette IV (Trombone Concerto)</i>
16/2 Eindhoven	Van Abbe Museum	Guus Janssen Maarten Altena Maarten Altena Peter van Bergen Boudewijn Tarenskeen Paul Termos Peter van Bergen Louis Andriessen	<i>IJOH</i> <i>Loop</i> <i>Stave</i> <i>Factor series 01A2</i> <i>Zeilupe</i> <i>1991</i> <i>Factor series 001</i> <i>Hout</i>

Annelie de Man

Het Bifrons Ensemble en de snarepijperij

Concert: Bifrons Ensemble, bestaande uit Tom de Vette (basklarinet en synthesizer), Patricia Wang (basgitaar), Victor Oskam (slagwerk), Mark Dramm (elektronische muziek), Theater De Lieve Vrouw Amersfoort, 9/2/1992.

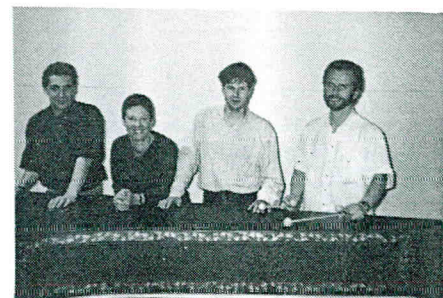
Door Emilie Wennekes

AMERSFOORT — Bifrons schijnt zoveel te betekenen als Januskop. Nu is een Januskop een hoofd met een dubbele trom en dat verklaart enigzins de onderliggende muzikale gedachte aan het vijfnumrige ensemble. Maar het is niet alleen de dubbele elektronische muziek. Het Bifrons Ensemble werd drie jaar geleden opgericht door de uit-land afkomstige, klavecimbeliste Thora Johansen. Zelf geen overduidelijk barokvervolker,

willen zij een groep geëxploreerde muziek om zich heen te verzamen die het muzikale experiment bepaald niet schuven. De bezetting waarmee het Bifrons Ensemble gasten voor het voorlicht trad in het tweede concert van het Theater De Lieve Vrouw is weinig orthodox: basklarinet, synthesizer, basgitaar, slagwerk, saxofoon en tape. Een samenvoeging dus waar nog weinig muziek-lingen van nog weinig muziek-lingen weten van. Manen schreef in 1990 speciaal voor hen zijn compositie 'Scrimmage'. Het is aanvankelijk een soort responsorium, een vaag en antwoordspel tussen aan de ene kant sax, slagwerk en klavecimbel. Later neemt het stuk een wat vriete samenklanken en gelaagde ritmische patronen. De hantering en de kleur van het (versterkte)

klavecimbel doet nu en dan denken aan de pianobestelling 'Con-Nonancarrow'. De 'Tre Pezzi pour Saxophone Soprano' van de Seattle-lijken omarmt het velle synthetische component. Gaando soort zwartkruis dat vooraf is ingegeven door het gebrek aan repertoire.

In een anderssoortig concert zouden deze stukken met het vijfnumrige spel van de 'The Lover' van Lisander Látus H. Grimsson is een harmonisch eenvoudige compositie. De klankrijk van de bas, sax en synthesizer lijkt te zijn gesnapt in de vooraf gezette muziek. Deze wordt als een laag bovend voorafbabeleende marimba gelaagd. Dat is zo ongeveer het enige aardige aan het werk. De daaropvolgende passages zijn compositioneel geen hoor-

Bifrons Ensemble

Sopraan Walker Smith wel heel erg eigentijds

167 1116

Nicola Walker Smith, sopraan en Geoff Smith, elektronisch-sound diffusion. Werken van Georges Aperghis, Geoff Smith, James Fulkerson, James Dillon en Gavin Bryars. Concert 1 s.m. Stichting Gaudemius, zondag in het Gemeentemuseum Arnhem.

Door Wil Kok

Met een royale vertaling heeft zich onoverwaard aan een programma dat, althoewel in het, tekent stond van de voorbetrokking van geluiden.

Anders kan ik 'Recitations' van Georges Aperghis niet noemen. Het was het wel, die aantrekkingskracht van woorden, dat uitsterven van klanken, juist ook omdat het zonder begeleiding ging, waardoor de wilje aantrekking kon vallen op de vreemde carroussel die deze in Engeland bekende zangeres uitlaait.

In 'The Tangled Hair Poems' van Geoff Smith ging het er wat traditioneler aan toe. Voor zover je de combinatie elektronische muziek en vocaal, 'traditioneel' kunt noemen. Ook al kreeg hier de Japanse liedepoëzie door de simpeleheid van zowel het melodische materiaal als de elektronische muziek een statische werking, die wel vrijling gaat vervelen.

Daarvoor, in 'The Archeology of Silence' van James Fulkerson, overleegde de elektronische muziek wel heel erg de levende inbreng. En het daarop volgende 'Evening Rain' van James Dillon zat weer, zonder begeleiding, vol van rare klinkstukken, die, met een rijkdom van erbij, de menselijke werken, maar de 'voornamen' geven niet om middelmatig aan te denken. Tot de uiteenlopende zangeres.

Wel opmerkelijk was 'The Coom' van Gavin Smith, waar opzwerpende ritme het uitbrengende handbeeld ter ontlasting van een simpele volksmelodie. Het dan en zo dit uur van wel meer eigentijdse Engelse muziek en ongecompliceerd slot bezangden.

Henry Gwiazda

23/2 Eindhoven	Plaza Futura De Lieve Vrouw	Willem van Manen Chiel Meijering Lárus H. Grimsson David Dramm Giacinto Scelsi	Scrimmage Quaetdardige Uijtssetselen Bragdlaucker The Lover Sleep Tre Pezzi pour Saxophone Soprano
23/2 Baarn	Sytsema Galerie	Jos Zwaanenburg Ryo Noda Giacinto Scelsi Christian Lauba	Maybe Tomorrow Improvisatie I, II & III Tre Pezzi Hard
23/2 Maastricht	Intropodium	Georges Aperghis Geoff Smith James Fulkerson James Dillon Gavin Bryars Geoff Smith	Recitations The Tangled Hair Poems The Archeology of Silence (part 1) Evening Rain The White Lodge Thi Coomin'
24/2 Tilburg	Synagoge	Georges Aperghis Geoff Smith James Dillon Morton Feldman	Recitations The Tangled Hair Poems Evening Rain Three Voices
27/2 Rotterdam	Zaal De Unie	David Simons/ Denman Maroney George Antheil Henry Gwiazda	Alien Communications film (NOS/Nederlands Blazersensemble) afterglow themisofacceptance maneatingchipslisteningtoaviolin
28/2 Leiden	De Waag	Immanuel Klein Chiel Meijering Louis Andriessen Ida Gotkovsky	Liederen voor Rietbries Sax Sux Song lines Golden Symphony Andante, Scherzo, Finale
29/2 Amsterdam	Stedelijk Museum	Richard Ayres Steve Martland György Ligeti Amilcar Vasques Dias	Untitled Duo Mysteries of the Macabre nieuw werk
1/3 Utrecht	Theter de Kikker	David Simons/ Denman Maroney George Antheil Henry Gwiazda	Alien Communications film (NOS/Nederlands Blazersensemble) afterglow themisofacceptance maneatingchipslisteningtoaviolin
3/3 Canada	Montreal	Michel Waisvisz	Songs from the Hands ook 4 en 5/3
4/3 Nijmegen	De Vereniging	Claude Vivier György Ligeti Claude Vivier Claude Vivier Claude Vivier György Ligeti György Ligeti	Trois airs pour un opéra imaginaire Etudes pour piano Glaubst du an die Unsterblichkeit der Seele Jesus erbarme Dich O! Kosmos Drei Phantasien nach Friedrich Hölderlin Konzert für Klavier und Orchester
5/3 Groningen	Oosterpoort	Claude Vivier György Ligeti Claude Vivier Claude Vivier Claude Vivier György Ligeti György Ligeti	Trois airs pour un opéra imaginaire Etudes pour piano Glaubst du an die Unsterblichkeit der Seele Jesus erbarme Dich O! Kosmos Drei Phantasien nach Friedrich Hölderlin Konzert für Klavier und Orchester
7/3 Amsterdam	Stedelijk Museum	Henry Gwiazda	themisofthefutureisntmusic: afterglow keePingHechiLdalIve themythofacceptance theotherwilderness maneatingchipslisteningtoaviolin wheryoulive
7/3 Baarn	Sytsema Galerie	Simeon ten Holt	Soloduiveldans no.2
8/3 Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Micha Hamel John Cage Ivo van Emmerik	There was nothing nobody could say voor althobo, slagwerk, piano, celesta en cello Ten, voor fluit, hobo, klarinet, trombone, slagwerk, piano, 2 violen, altviool en cello Documents pour servir de canevas voor fluit, hobo, basklarinet, trombone, slagwerk, piano, viool, altviool en cello
8/3 Rotterdam	De Doelen	Claude Vivier György Ligeti Claude Vivier Claude Vivier Claude Vivier György Ligeti György Ligeti	Trois airs pour un opéra imaginaire Etudes pour piano Glaubst du an die Unsterblichkeit der Seele Jesus erbarme Dich O! Kosmos Drei Phantasien nach Friedrich Hölderlin Konzert für Klavier und Orchester

Roland Pöntinen doet recht aan kwaliteit

Ligeti's pianoconcert nu wel uitgevoerd

167 154
Door Hein Zomerdijk
Anderhalf jaar geleden is er enige mening geweest, toen componist György Ligeti niet toestond dat Ronald Brautigam zijn nieuwe pianoconcert uit 1987 in het Concertgebouw zou uitvoeren. De jonge Zweedse pianist Roland Pöntinen mocht dat wel, afgelopen maandagavond in Den Haag.

De basis van Ligeti's componeren zijn poëtisch ontstane muzikale illusies die los staan van de uitgangspunten van avant-garde en het al modieus geworden postmodernisme. In dit opzicht beschouwt de componist zijn recente pianoconcert als zijn esthetisch credo.

Pianist Pöntinen weet aan de uitersten in toonbereik, uitdrukingskracht, klankkleuren en instrumentale effecten met grote trefzekerheid tegemoet te komen. Ook met een zestal delen uit de Etudes pour piano, eveneens van Ligeti, betoonde hij voor zijn publiek de bijzondere kwaliteit van diens muziek. Wat het Pianoconcert betreft dan in samenwerking met het onder Jonathan Nott voor-treffelijk opererende ASKO-ensemble.

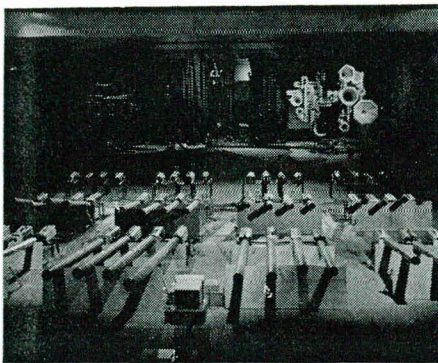
De op aandringen van Ligeti gekozen combinatie met de in 1983 door roofmoord in de Parijse metro om het leven gekomen Canadese componist Claude Vivier was rouduit een openbaring. Beangstigend, aangrijpend, raadselachtig ook. Want Vivier's laatste werk 'Glaubst du an die Unsterblichkeit der Seele' stokt in de herhaling van 'Il faisait nuit et j'avais peur' (het werd nacht en ik was bang) bij het voorlaatste woord. Vivier's in het Frans gestelde relaas is de muzikale verklaring van zijn al te vroege, tragische verscheiden.

Bijzonder

Ook de 'Trois airs pour un opéra imaginaire' (rap vertolkt door Barbara Borden en het ASKO), 'Jesus erbarme dich' en 'O! Kosmos' maakten duidelijk dat Vivier's muziek een schoonheid openbaart zoals die maar zelden in de hedendaagse muziek aan de dag treedt.

Dit was een geweldige avond. Een bijzondere ervaring.

Werk van Claude Vivier en György Ligeti door ASKO-ensemble en Nederlands Kamerkoor op Jonathan Nott. Roland Pöntinen piano, Barbara Borden en Caroline de Jongh sopraan, Robert Goussier bariton. De Antoon Philipszaal Den Haag, 9 maart.

Installatie 'Was der Wind zum klingen bringt' te Karlsruhe van Peter Bosch en Simone Simons

Elektronica, blauw licht en monotoon gemummel

102 62 75 167
— MUZIEK —
Kepler's last dream door Frances-Marie Uitti in Korzo, 13/3 Den Haag. Audio Art Festival met Dick Verdult en Bram Cox in Zeebelt, Den Haag.

Johannes Kepler droomt. Vrijdagavond dertien maart in Theater Korzo aan de Haagse Prinsstraat heeft celliste Frances-Marie Uitti de zeventiende-eeuwse astronomie in slaap gewiegd. Uit haar mond klinken, als bij een ghypanotiseerde, Keplers teksten over de harmonie van de hemellichamen. Monotoon reciteert ze; tussendoor speelt ze op haar cello en op een monochord, het geheel wordt aangevuld met haar tapecomposities. Tegen de achtergrond zijn vage sterrenhemelen geprojecteerd.

Ik droom ook, want het is slaapverwekkend. Ik droom dat er plotseling een register verschijnt die roept dat de theatrale spanning ontbreekt; dat er een actie het podium oploopt die het lethargische gemummel van Uitti verandert in een beledende tekst; en dat er een componist binnenstapt die al die zwevende celloklanken combineert tot dargene wat Kepler's last dream had kunnen

zijn: een miniatuur-opera waarin wat te beleven valt.

Een dag later en een paar kilometer verderop in het Theater Zeebelt is de klok hollend achteruit gedraaid naar de jaren zestig. Het jaarlijkse Audio Art Festival — georganiseerd door de Haagse stichting Phoenix — onderzoekt voor de vierde maal wat „audio art“ precies is en heeft voor de opening hulp ingeroepen van het Eindhovense kunstenaarsduo Dick Verdult en Bram Cox.

Eventuele wemod naar een idealistisch en bevlogen verleden wordt direct gevoed bij binnenkomst in de schaars ingerichte foyer van Zeebelt. Den Haag bezuinigt op kunst, meldt een grijzende heer namens Phoenix. Deze stichting, vorig jaar met de moed der wanhoop opgevladderd uit de restanten van het muziek-organisatiebureau Ooyevaar Desk, dreigt meteen al weer vleugellam te worden. Korzo en Zeebelt (mede-organisatoren van het festival) zijn klein en zullen uiteraard het onderspit delven.

Maar er zijn ook bemoedigende woorden in de trant van „gewoon lekker doorgaan, niets van aantrekken“. Waarna wordt overgegaan tot de daadwerkelijke opening in het pikkerdiker schuifelt het publiek de zaal in („hier is een drempel, gaat u maar naar rechts“) en het eerste wat valt waar te nemen van de Hiroshima Light Show 4.3 is de doordringende geur van een stevige joint.

Een luidsprekerstem zegt iets over onderzoek en blauw licht. Even gaat er beklemming uit van de loeiharde elektronische metaalklanken die door de betauwde ruimte gieren. Naar mate er echter in het onregelmatig flikkerende licht meer te zien is, maakt claustrofobie plaats voor meewarigheid. Kilometers draad in slordige opeenhopen verbinden olievaten met ingezaagde symbolen waarachter lampjes aan- en uitgaan; een oude schemerlamp hangt er eindeloos lelijk te wezen; in een kroonluchter knipperen gekleurde lampjes en in het halfduister sluipt iemand rond met een zissende rookmachine en een rood, draaiend lampje. Welcome, knippert het ene bordje. But where?, vraagt het andere.

Het blijft problematisch, die combinatie van elektronica en theater tot „performance“. Zowel de voorstelling van Frances-Marie Uitti (georganiseerd door Gaudemus) als het licht- en geluidsspektakel van Verdult en Cox tonen eerder de tekortkomingen dan de veelzijdigheid van de makers.

Tot 21 maart zullen in Zeebelt nog verschillende opvattingen van de „visueel gepresenteerde klank“ te zien zijn, onder meer van Greetje Bijma, het duo Jannie Pranger-Christel Postma, LOOS. Het Audio Art Festival wordt zaterdag in Korzo besloten met een „avondvullend concept“ van minimalistische muziek van La Monte Young en The forever bad bluesband.

8/3	Eindhoven	Van Abbe Museum	Joost Kleppe Dino Mariani Theo Loevendie Davide Soresina Chiel Meijering	<i>Etmaal</i> <i>Dei segni lontani</i> <i>Aulos</i> <i>Music for four</i> <i>De druiven zijn zuur</i>
9/3	Den Haag	Philipszaal	Claude Vivier György Ligeti Claude Vivier Claude Vivier Claude Vivier György Ligeti György Ligeti	<i>Trois airs pour un opéra imaginaire</i> <i>Etudes pour piano</i> <i>Glaubst du an die Unsterblichkeit der Seele</i> <i>Jesus erbarme Dich</i> <i>O! Kosmos</i> <i>Drei Phantasien nach Friedrich Hölderlin</i> <i>Konzert für Klavier und Orchester</i>
10/3	Amsterdam	Paradiso	Claude Vivier György Ligeti Claude Vivier Claude Vivier Claude Vivier György Ligeti György Ligeti	<i>Trois airs pour un opéra imaginaire</i> <i>Etudes pour piano</i> <i>Glaubst du an die Unsterblichkeit der Seele</i> <i>Jesus erbarme Dich</i> <i>O! Kosmos</i> <i>Drei Phantasien nach Friedrich Hölderlin</i> <i>Konzert für Klavier und Orchester</i>
12/3	Rotterdam	Zaal De Unie	Frances-Marie Uitti Fred Kolman	<i>Kepler's Last Dream</i> <i>Kolman's Kube 2</i>
13/3	Den Haag	Korzo	Frances-Marie Uitti	<i>Kepler's Last Dream</i>
13/3	Bergen	Ruïnekerk	Georges Aperghis Geoff Smith Tom Williams Gavin Bryars Luciano Berio James Fulkerson Geoff Smith	<i>Recitations</i> <i>The Tangled Hair Poems</i> <i>Like Oranges</i> <i>The White Lodge</i> <i>Sequenza III</i> <i>The Archeology of Silence (part 1)</i> <i>Thi Coomin'</i>
13/3	Enschede	Muziekcentrum Enschede	Igor Strawinsky Pierre Boulez Olivier Messiaen	<i>Agon</i> <i>Structures</i> <i>Visions de l'Amen</i>
14/3	Amsterdam	Stedelijk Museum	Frances-Marie Uitti	<i>Kepler's Last Dream</i>
15/3	Maastricht	Intropodium	Frances-Marie Uitti	<i>Kepler's Last Dream</i>
15/3	Amersfoort	Theater De Lieve Vrouw	Igor Strawinsky Pierre Boulez Olivier Messiaen	<i>Agon</i> <i>Structures</i> <i>Visions de l'Amen</i>
15/3	België	Brussel	Peter-Jan Wagemans Pierre Boulez Henri Dufourt	<i>Alla Marcia</i> <i>Cummings ist der Dichter</i> <i>Le Philosophe selon Rembrandt 'Hivers'</i>
15/3	Arnhem	Gemeentemuseum	Georges Aperghis Geoff Smith James Fulkerson James Dillon Gavin Bryars Geoff Smith	<i>Recitations</i> <i>The Tangled Hair Poems</i> <i>The Archeology of Silence (part 1)</i> <i>Evening Rain</i> <i>The White Lodge</i> <i>Thi Coomin'</i>
15/3	Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Louis Andriessen Richard Ayres Michiel Braam Michael Finnissy Rob Zuidam	<i>M is for Man, Music and Mozart</i> <i>Vogelvrij</i> <i>Frlst</i> <i>Obrecht-Motet V</i> <i>Three Mechanisms</i>
16/3	Frankrijk	Lyon	Simone Simons/ Peter Bosch	<i>Was der wind zum klingen bringt</i> <i>(instalatie tot 21/3)</i>
17/3	België	Brussel	Brian Ferneyhough Pierre Boulez Luca Francesconi	<i>Terrain</i> <i>Le Marteau sans Maître</i> <i>Riti Neurali</i>
18/3	België	Brussel	Iannis Xenakis M.Segafredo Morton Feldman Luc Brewaays Luciano Berio	<i>Rebonds</i> <i>nieuw werk</i> <i>The King of Denmark</i> <i>Jocaste's</i> <i>Sequenza III pour voix</i>
19/3	België	Brussel	Andries van Rossem Marc Verhoeven Hans Koolmees Bart de Kemp Kim Bowman	<i>Untitled Composition for 6 instruments</i> <i>Killed and Injured</i> <i>Tenet</i> <i>Oever</i> <i>Composition for flute and piano</i>
20/3	Leiden	De Waag	Robert Nasveld Theo Loevendie François-B. Mâche Graham Fitkin Ton Lambij Ton Bruynel Graham Fitkin	<i>Drei Stücke für 2 Klaviere zu 8 Händen</i> <i>Voor Jan, Piet en Klaas</i> <i>Lethe</i> <i>Untitled II</i> <i>Prasage</i> <i>Presage</i> <i>Sciosophy</i>

20/3 België	Brussel	Klaas de Vries Ollivier Messiaen	<i>De Profundis</i> <i>Et Exspecto Resurrectionem Mortuorum</i>
21/3 Amsterdam	Stedelijk Museum	Louis Andriessen Richard Ayres Michiel Braam Michael Finnissy Rob Zuidam	<i>M is for Man, Music and Mozart</i> <i>Vogelvrij</i> <i>Frlst</i> <i>Obrecht-Motet V</i> <i>Three Mechanisms</i>
22/3 Den Haag	Korzo	Louis Andriessen Richard Ayres Michiel Braam Michael Finnissy Rob Zuidam	<i>M is for Man, Music and Mozart</i> <i>Vogelvrij</i> <i>Frlst</i> <i>Obrecht-Motet V</i> <i>Three Mechanisms</i>
22/3 Amsterdam	De Oude Kerk	Will Eisma Hans Meeuws Daan Manneke Hans Meeuws Ludwig Otten Frans van Doorn	<i>Roestbruin</i> <i>Premières Brunes de Septembre</i> <i>De Temps en Temps</i> <i>Altazimut</i> <i>Weerklank</i> <i>Eindspel</i>
22/3 Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Louis Andriessen Paul Termos Guus Janssen Maarten Altena Maarten Altena Boudewijn Tarenskeen Peter van Bergen	<i>Hout</i> <i>1991</i> <i>IJOH</i> <i>Loop</i> <i>Stave</i> <i>Zeilupe</i> <i>Factor series 01A2</i> <i>Factor series 001</i>
24/3 Noorwegen	Oslo	Jeff Hamburg	<i>Concertino for Alto Saxophone and Small Orchestra</i>
25/3 Den Haag	Dr. Anton Philipszaal	Rudolf Escher Otto Ketting Louis Andriessen Theo Verbey	<i>Concerto voor strijkers en pauken</i> <i>Summer Moon</i> <i>voor sopraan en kamerorkest</i> <i>Symfonie voor losse snaren</i> <i>Triade</i>
27/3 Alkmaar	Provadja	Louis Andriessen Richard Ayres Michiel Braam Michael Finnissy Rob Zuidam	<i>M is for Man, Music and Mozart</i> <i>Vogelvrij</i> <i>Frlst</i> <i>Obrecht-Motet V</i> <i>Three Mechanisms</i>
27/3 Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Rudolf Escher Otto Ketting Louis Andriessen Theo Verbey	<i>Concerto voor strijkers en pauken</i> <i>Summer Moon</i> <i>Symfonie voor losse snaren</i> <i>Triade</i>
28/3 Amsterdam	Stedelijk Museum	Francis Miroglio Edison Denisov Petros Korelis Klaus Ager Franco Donatoni	<i>Trip Through Trinity</i> (met dia-projectie) <i>Nuages Noirs</i> <i>Kronos 2</i> <i>In the Fair Fine Night</i> <i>Omar</i>
29/3 Venlo	Museum Van Bommel Van Dam	Suzanne Giraud Edison Denisov Petros Korelis Hugues Dufourt Petros Korelis	<i>L' Oeil et le Jour</i> <i>Nuages Noirs</i> <i>Kronos 2</i> <i>Plus Oultre</i> <i>Kronos 2</i>
29/3 Rotterdam	De Doelen	Rudolf Escher Otto Ketting Louis Andriessen Theo Verbey	<i>Concerto voor strijkers en pauken</i> <i>Summer Moon</i> <i>Symfonie voor losse snaren</i> <i>Triade</i>
31/3 Zwolle	Conservatorium	Abjörn Schaathun	lezing en werken op tape
31/3 Terneuzen	Zuidlandtheater	Dan Senn Daniel Kessner Frits Landesbergen George Crumb Micha Hamel Barbara Kolb Frits Landesbergen	<i>Ah One</i> 1989 ned. première, v oor twee vibrafoons en cello <i>Bells of Poe</i> (deel 2), voor vier slagwerkers <i>solo</i> , voor vibrafoon <i>An Idyll for the Misbegotten</i> voor fluit en slagwerkensemble <i>Porfieren Fontainen</i> première voor drie spelers op twee vibrafoons <i>Homage to Keith Jarrett and Gary Burton</i> voor fluit en vibrafoon nieuw werk première, voor ensemble
31/3 Amsterdam	Paradiso	Rudolf Escher Otto Ketting Louis Andriessen Theo Verbey	<i>Concerto voor strijkers en pauken</i> <i>Summer Moon</i> <i>en kamerorkest</i> <i>Symfonie voor losse snaren</i> <i>Triade</i>

Thierry Miroglio

Christelijke Hogeschool voor de Kunsten
Conservatorium Constanijn Huygens

aankondiging

gaudeamus- leerstoel

31 maart 1992

Al ruim 40 jaar spant de Stichting Gaudeamus zich in om de jonge componisten een podium te geven. T

het onderwijs was dat totnuoe weinig doorgedrongen. Maar wie de muziek wil vernieuwen moet bij h

onderwijs beginnen.
Op initiatief van het Conservatorium Zwolle is daarom dit jaar de Gaudeamus-leerstoel ingesteld. E

jaar zal de winnaar van de Gaudeamus-Prijs op engerlei wijze betrokken worden bij het onderwijs op e

Conservatorium. Daarbij kunnen belangstellenden van buiten dit Conservatorium worden uitgenodigd. E

is een hommage aan het pionierswerk van de Stichting Gaudeamus.
De eerste die de Gaudeamus-leerstoel zal bezetten is de jonge Noorse componist Asbjørn Schaathun

(1961). Op 31 maart a.s. zal hij centraal staan bij een aantal activiteiten op het Zweits Conservatorium.

Asbjørn Schaathun won tijdens de Internationale Gaudeamus Muziekweek 1991 de Gaudeamus-Prijs (10.000,- als compositie-opdracht) voor zijn werk *Actions-Interpolations-Analyses* voor basklarin

en groot ensemble. Dit stuk is gebaseerd op Igor Stravinsky's *Symphonies of Wind Instruments*.
Op dit moment is hij werkzaam te Parijs aan het IRCAM.

Asbjørn Schaathun zal 's ochtends met een aantal compositiestudenten werken en zelf ontworpen so

ware demonstreren.
's Middags zal hij van 13:30 tot 16:45 zijn eigen composities analyseren.
Belangstellenden van andere conservatoria zijn van harte welkom vanaf 13:30u.

De dag wordt afgesloten tijdens de cyclus *De Verwondering*. Dit is een serie tweewekelijkse present

ties van 17:17 tot 18:18u. waarin componisten o.a. aan de hand van getuidsvoorbeelden hun werk besp

ken voor een breder publiek.

Van harte welkom!

17 maart

Aan de Stadsmuur 88 Driestein Alex Mänsson
8011 VD Zwolle tel 038-217980 fax 038-229748

Misha Hamel

NRC HANDELSBLAD

Slagwerkgroep besluit met onstuimige samba

45 167

Concert: Slagwerkgroep Den Haag met Frits Landesbergen (vibrafoon), Eleonore Pameijer (fluit) en Job ter Haar (cello). Werken van Senn, Kessner, Landesbergen, Crumb, Hamel en Kolb. Gehoord: 8/4 Concertgebouw Amsterdam. Herhaling: 12/4 Muziekcentrum Vredenburg, Utrecht.

Door ERNST VERMEULEN

Een theorie van George Steiner verklaart waarom in onze tijd het scheppen van kunst heeft plaatsgemaakt voor het leveren van commentaren, als een soort van nawoord bij de cultuur: 'sinds God werd doodverklaard is de kunstenaar zijn Rivaal ontnomen'. Het jubileumconcert van de vijftienjarige Slagwerkgroep Den Haag plaatste gisteravond in de Kleine Zaal van het Amsterdam-

se Concertgebouw de vibrafoon en zijn bespeler Frits Landesbergen, vooral bekend in de sector van de getimproviseerde muziek, centraal, maar eigenlijk ook het citaat-componeren: composities als nauwerd bij anderzans werk. Bij Dan Senn is sprake van een integratie van cafemuziek in een concertzaal, Landesbergen zelf gaat uit van de samba, Barbara Kolb incorporeert een compositie van haar favoriet Keith Jarrett en Micha Hamel, heel bescheiden, leende voor zijn *Porfieren Fonteynen* voor drie vibrafoons (1992) één vibrafoonakkoord van Richard Rijnvos, maar die vormde dan wel de basis voor al het materiaal. Het begin wat vrijblijvend stromend, maar als de purperen stralen tenslotte in een enkel notendrupje tot stilstand komen, weet Hamel wel degelijk een zekere spanning op te roepen.

Wat mij betreft het mooiste citaat en de sterkste compositie leverden respectievelijk Claude Debussy (*Syrinx* voor fluitsolo) en George Crumb in *An Idyll for the Misbegotten* uit 1985 voor fluit en drie ruimtelijk geplaatste groepen van diverse trommen. De componist lichtte zijn werk als volgt toe: „Ik heb het gevoel dat misbegotten (misplaatst) zeer wel past bij de noodlottige en droefgeestige categorie die de soort homo sapiens op het moment is. De mens wordt meer en meer misplaatst in de natuurlijke wereld van planten en dieren. Het oude idee van leven in gemeenschap met alle levensvormen is langzamerhand geheel verwaagd, waardoor wij regenten van een sterfende wereld zijn geworden. Door deze gedachten werd mijn kleine Idylle geïnspireerd.”

Voor de hand liggende associaties met Aziatische muziek, waarin de combinatie van fluit en slagwerk immers favoriet is, worden versterkt door fluitsterend gereciteerde dichtregels van Shu-K'ung Shu: „Wassende maan. Rillende vogels. Verdorrend gras.” Associaties zijn er voorts met aan de natuur ontleende klanken zoals van dreigend onweer in echorijke, doffe rollen en met het weemoedig janken van de jakhals. Heel soepel en natuurlijk werden de melancholische Debussy-ornamenten in het geheel verwerkt, eerst sec en later als deeltjes gelntegreed. Fluitiste Eleonore Pameijer vertolkte Crumbs emotionele natuurmuziek met veel fantasie en gevoel voor klankkleur.

De avond werd besloten met een nieuw werk van de swingende Landesbergen: *Fiesta Finito* voor twee vibrafoons, twee marimba's, fluit, cello en drums. Na een korte sfeerleiding barst een onstuimig sambafest los, pretentieloos, meer schets dan compositie. Maar het is een heel mooi, heel goed op niet om-

1/4 België	Brussel	Daniel del Puerto Luca Francesconi Magnus Lindberg Iannis Xenakis Rob Zuidam	<i>Oboe Concerto</i> <i>First Piano Concerto</i> <i>Corrente</i> <i>N'Shima</i> <i>Dinamismo di cane al quinzaglio</i>
2/4 Rotterdam	Zaal De Unie	Peter Bosch Conlon Nancarrow	<i>nieuw werk voor Vorsetzer</i> <i>Studies for player-piano</i>
3/4 Enschede	Muziekcentrum Enschede	werken van Ton de Leeuw Robert Heppener Erik Satie	
3/4 Frankrijk	Parijs	Serge Verstockt Han de Groot Armeno Alberts	<i>DMAP</i> <i>Persephoné's</i> <i>Diffusion</i> <i>Upic and Gamelan</i>
3/4 Alkmaar	Provadja	Componisten uit de regio	
3/4 Den Haag	Korzo Theater	Dan Senn Daniel Kessner Frits Landesbergen George Crumb Micha Hamel Barbara Kolb Frits Landesbergen	<i>Ah One</i> 1989 ned. première, voor twee vibrafoons en cello <i>Bells of Poe</i> (deel 2) solo, voor vibrafoon <i>An Idyll for the Misbegotten</i> voor fluit en slagwerkensemble <i>Porfieren Fonteynen</i> première voor drie spelers op twee vibrafoons <i>Hommage to Keith Jarrett and Gary Burton</i> voor fluit en vibrafoon nieuw werk première, voor ensemble
4/4 Den Haag	Korzo Theater	Dan Senn Daniel Kessner Frits Landesbergen George Crumb Micha Hamel Barbara Kolb Frits Landesbergen	<i>Ah One</i> 1989 ned. première, voor twee vibrafoons en cello <i>Bells of Poe</i> (deel 2) solo, voor vibrafoon <i>An Idyll for the Misbegotten</i> voor fluit en slagwerkensemble <i>Porfieren Fonteynen</i> première voor drie spelers op twee vibrafoons <i>Hommage to Keith Jarrett and Gary Burton</i> voor fluit en vibrafoon nieuw werk première, voor ensemble
8/4 Amsterdam	Concertgebouw	Dan Senn Daniel Kessner Frits Landesbergen George Crumb slagwerkensemble Micha Hamel Barbara Kolb Frits Landesbergen	<i>Ah One</i> 1989 ned. première, voor twee vibrafoons en cello <i>Bells of Poe</i> (deel 2) solo, voor vibrafoon <i>An Idyll for the Misbegotten</i> voor fluit en <i>Porfieren Fonteynen</i> première voor drie spelers op twee vibrafoons <i>Hommage to Keith Jarrett and Gary Burton</i> voor fluit en vibrafoon nieuw werk première, voor ensemble
8/4 Den Bosch	Kruithuis	Anton Webern Alban Berg Klas Torstensson	<i>Fünf Lieder</i> op. 3 <i>Drei Lieder</i> op. 25 <i>Sieben Frühe Lieder</i> <i>Urban Solo</i>
9/4 Utrecht	Theater de Kikker	Luc Houtkamp Jacques Palinckx	<i>Improcomposities voor saxofoons, gitaar, computers en live electronica</i>
10/4 Ruinekerk	Bergen	Philippe Boesmans Mark Verhoeven Iannis Xenakis	<i>Day Dreams</i> <i>Whena gray, bleak dawn broke over the desert</i> <i>Rebonds</i>
10/4 Leiden	De Waag	Louis Andriessen Richard Ayres Michiel Braam Michael Finnissy Rob Zuidam	<i>M is for Man, Music and Mozart</i> <i>Vogelvrij</i> <i>Frst</i> <i>Obrecht-Motet V</i> <i>Three Mechanisms</i>
11/4 Amsterdam	Stedelijk Museum	Philippe Boesmans Mark Verhoeven Iannis Xenakis	<i>Day Dreams</i> <i>Whena gray, bleak dawn broke over the desert</i> <i>Rebonds</i>
11/4 Canada	Vancouver	Han Bennink, Ernst Reijseger, Michael Moore	
12/4 Arnhem	Gemeentemuseum	Chiel Meijering Claudio Ambrosini György Ligeti Ton Bruynël Roderik de Man	<i>He was a great man and he loved baseball</i> basklarinet, clavecimbel en tape <i>Capriccio</i> basklarinet solo <i>Hungarian Rock</i> clavecimbel solo <i>Continuum</i> clavecimbel solo <i>Schrootsone</i> clavecimbel en klanksporen <i>Momentum</i> basklarinet, clavecimbel en tape

12/4 Den Haag	Korzo	Guus Janssen Earl Kim	Zonder Footfalls en Eh Joe
12/4 Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Dan Senn Daniel Kessner Frits Landesbergen George Crumb Micha Hamel Barbara Kolb Frits Landesbergen	Ah One 1989 ned. première, voor twee vibrafoons en cello Bells of Poe (deel 2) solo, voor vibrafoon An Idyll for the Misbegotten voor fluit en slagwerkensemble Porfieren Fontein en première voor drie spelers op twee vibrafoons Hommage to Keith Jarrett and Gary Burton voor fluit en vibrafoon nieuw werk première, voor ensemble
12/4 Eindhoven	Van Abbe Museum	Philippe Boesmans Mark Verhoeven Iannis Xenakis	Day Dreams Whena gray, bleak dawn broke over the desert Rebonds
12/4 Amersfoort	Theater De Lieve Vrouw	Louis Andriessen Richard Ayres Michiel Braam Michael Finnissy Rob Zuidam	M is for Man, Music and Mozart Vogelvrij Frlst Obrecht-Motet V Three Mechanisms
13/4 Den Haag	Schlemmer	Anton Webern Anton Webern Anton Webern Alexandros Kalogeras Carlos Micháns	Strijkkwartet op.28 Strijkkwartet 1905 Fünf Sätze voor Strijkkwartet op.5 Hieron voor strijkkwartet Strijkkwartet Nr.1
16/4 Tilburg	De Vonk	Frances-Marie Uitti	Keplers Last Dream
17/4 Arnhem	Musis Sacrum	Jeroen van Dijk Andries van Rossem Chiel Meyering Alban Berg Michael Finnissy Hanna Kulenty Igor Stravinsky Tadeusz Wielecki Theo Loevendie Iannis Xenakis Jacek Grudzien Cecilie Ore Mario Lavista Tadeusz Wielecki Joep Straesser Jonathan Harvey Ernstalbrecht Stiebler Tomas Garrido Giacinto Scelsi Iannis Xenakis Frances-Marie Uitti	Funk in turquoise voor Cuun Piano, Percussion, Guitars and Winds Het onblote feit Marsch uit: Drei Orchesterstücke opus 6 Enck Still life with a violin Elegie Thread is spinning 2 Dance Theraps Movement 2 Contracanthus Dusk Opened Series 4-6 Chamber Concerto No.1 Curve with plateau Sequenz 2 De Natura Profunda Ygghur Kottos Ricercar
18/4 Amsterdam	Stedelijk Museum	Edison Denisov Joep Straesser Karlheinz Stockhausen Willem van Manen György Ligeti	Oktett Chamber Concerto nr.1 Entführung Mond open, ogen dicht Mysteries of the Macabre
19/4 Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Morton Feldman	Crippled Symmetry
19/4 Eindhoven	Plaza Futura	Louis Andriessen Richard Ayres Michiel Braam Michael Finnissy Rob Zuidam	M is for Man, Music and Mozart Vogelvrij Frlst Obrecht-Motet V Three Mechanisms
20/4 Uruguay	Montevideo	tot 28/4 Jo Sporck	
20/4 Roemenië	Bacau	Jos Zwaanenburg	Sol, concert voor fluit en orkest
22/4 Roemenië	Bacau	Ton de Leeuw Jos Zwaanenburg Wim de Ruiter Theo Loevendie	Night Music Seven Pieces Solo for Basfluit Strands
23/4 Groningen	Oosterpoort	Alexander Skrjabin bew. Peter-Jan Wagemans Filip Hersjkovitsj Alexander Voestin Andrej Kolkonski Alfred Schnittke	Pianonate nr.9 Kleine Suite Nocturnes Spiegelsuite Violconcert nr.3
24/4 Leiden	De Waag	Richard Ayres Steve Martland György Ligeti Amilcar Vasques Dias Margriet Hoenderdos	Untitled Duo Mysteries of the Macabre nieuw werk Es verjüngt sich nach unten

Nederland ¹⁶⁷ present op ¹⁶² muziekbeurs ⁵⁵

Door onze kunstredactie

PARIJS - Vijf Nederlandse muziekorganisaties presenteren zich gezamenlijk op de Parijse beurs voor klassieke muziek Musicora die vanaf morgen tot en met zondag 12 april in het Grand Palais wordt gehouden.

Het gaat om het Centrum Nederlandse Muziek en de MCN Muziek Catalogus Nederland, beide te Hilversum, en Donemus, Gaudeamus en De IJsbreker te Amsterdam.

Ze richten een gezamenlijke stand in onder het motto 'Nouvelles des Pays-Bas' ('Nieuws uit Nederland'). Zij willen de aandacht vestigen op de kwaliteit van de nieuwe Nederlandse muziek.

Een belangrijk programmapunt is het aanbieden van drie compact discs aan Alain Durel, die onder meer directeur is van het Théâtre des Champs-Élysées in Parijs.

Een cd behelst opnamen van Het Trio, de tweede bevat kamermuziek van Ton de Leeuw, en de derde cd-productie is de live registratie van Jan van Vlijmens opera 'Un malheureux vêtu de Noir' over de broers Theo en Vincent van Gogh.

In de Nederlandse stand zijn er elke middag video-presentaties op grootbeeldschermen. En daarnaast worden op een kleinere monitor doorlopend films en documentaires vertoond. Zo worden er films vertoond van Frank Scheffer, Eline Flipse en Peter Greenaway samen met Louis Andriessen.

De beurs is dagelijks geopend van 11.00 tot 19.30 uur, in het weekend vanaf 10.00, op donderdsgavond tot 22.00 uur.

Imposant programma jubilerende ereprijs

Door Niek Nelissen

Als het aan 'de ereprijs' ligt, wordt het jubileumconcert van vrijdagavond in Musis Sacrum een avondvullende marathon om nooit te vergeten. Het twaalfuureenhalfuurig bestaan van dit Gelders ensemble vormde namelijk een goede aanleiding om tal van musici, die zich met als 'de ereprijs' bezighouden met eigentijdse muziek, samen te brengen in een imposant programma.

Uiteraard zal 'de ereprijs' zelf een belangrijk deel vullen van deze avond, waarop twee gloednieuwe cd's van het ensemble gepresenteerd zullen worden. Twee werken die op de cd's te beluisteren zijn, van Chiel Meyering en Andries van Rossem, zullen vrijdagavond ook 'live' te horen zijn. 'Pièce de résistance' van het aandeel van de Ereprijs is echter de verpletterende 'Marsch' uit de 'Drei Orchesterstücke' van Alban Berg.

Met werken van Ives en Kagel name de Ereprijs al eerder ongewone marsen op het programma, maar met de bewerking die Wim Megens maakte van dit deel uit Bergs opus 6, presenteren de blazers wel iets heel bijzonders. Deze 'Marsch' uit 1913 markeert het einde van een tijdperk. De hoogtepunten van dit nummer zijn momenten van catastrofale vernietiging waarin de negentiende-eeuwse cultuur tot puin wordt geslagen.

Behalve 'de ereprijs' zijn vrijdagavond nog verschillende andere groepen te beluisteren. Het Nederlands Blazers Ensemble is te horen met een nieuw celloconcert van Joep Straesser, met Taco Kooistra als solist. Daarnaast zal dit ensemble de bewerking brengen die Edward Downes maakte van aria's uit Ligeti's 'Le grand Macabre', waarin de sopraanpartij werd omgezet voor trompet. Verder zal Katica Pasveer een uitvoering ge-

ven van Stockhausens 'Entführung' voor piccolo, dat voor haar werd gecomponeerd. In dit opus legt de soliste een traject af door de zaal. Naast 'de ereprijs' en het Nederlands Blazers Ensemble zal het kwintet van Pierre Courbois, die zijn dertigjarige jubileum als musicus viert, met nieuw werk acte de présence geven. Tussen de blazersgroepen zijn optredens gepland van drie befaamde solo-strijkers. De Poolse violist Krzysztof Bakowski, die in het najaar zal optreden met 'de ereprijs' in vioolconcerten van Kulenty en Fulkerson, laat vijf stukken voor viool-solo horen, waaronder een recent werk van zijn landgenoot de contrabassist Tadeusz Wielecki.

Wielecki zelf is eveneens als musicus te beluisteren in vijf werken voor contrabas. De derde 'solo-strijker' is de wereldberoemde celliste Frances-Marie Uitti, ook in Arnhem bepaald geen onbekende.

Zij brengt een eigen compositie en vijftal andere werken voor cello-solo, waarvan enkele voor haar werden geschreven. De contrasten tussen blazers en solo-strijkers, de vele premières en de sterk uiteenlopende stijlen leveren een programma op dat er veelbelovend uit ziet.

Nieuwe muziek van Ferneyhough extatisch

Concert door Asko Ensemble o.l.v. Jonathan Nott, met Irvine Arditti (viool). Werken van: Varèse, Schubert, Ferneyhough, Xenakis en Francesconi. Gehoord: 22/4 Concertgebouw, Amsterdam. Herhaling: 24/4 Zuidlandtheater, Terneuzen; 24/4 Muziekcentrum, Enschede; 26/4 Städtischer Saalbau, Witten. Opname 25/4 VPRO en 26/4 Westduitse Omroep.

Door ERNST VERMEULEN

De race tegen de klok die Alfred Schnittke voerde in zijn opera *Leven met een Idiote* vond ongeveer gelijktijdig een pendant in de al maar uitgestelde voltooiing van *Terrain* van Brian Ferneyhough, geschreven in opdracht van de Gulbenkian Stichting, bestemd voor het Brusselse festival Ars Musica. Terwijl Schnittke ploeterde om de tweede acte op tijd klaar te krijgen, werd *Terrain* andersom, van achteren naar voren in delen bij het Asko afgeleverd.

HOTZ-Schrijver F.B. Hotz heeft als eerste de prijs gekregen van het Sjoerd Leiker Fonds (f 5.000).

Afgeleid door de ziekte van zijn moeder slaagde Ferneyhough er niet in zijn werk in het Belgische festival geplaatst te krijgen, maar woensdagavond luisterden wij dan eindelijk toch naar *Terrain* voor violsolo met begeleiding van de blazersbezetting uit Varèse's *Octandre*, het eerste hedendaagse werk dat Ferneyhough op vijftienjarige leeftijd bewust heeft gehoord.

Ook in *Terrain* treffen contrasterende klankblokken en is er een opbouw vanuit extremen, maar toch is Ferneyhough voor zijn doen hier veel minder complex dan in vorige werken, zeker wat de langere, donkergekleurde blazersmassieven betreft.

De hypernerveuze violsolo, die vijftien minuten lang ononderbroken, hortend en stotend, woedend krassend dwars door de blazers heen klinkt, geeft de onvervalste Ferneyhough weer. Het hysterische begin is fascinerend, maar de volgende kaalslag in het begeleidende ensemble is wat minder overtuigend. De componist toont echter weer een ijzeren greep op zijn slotmateriaal.

Meer coherent en minder wisselvallig toonde zich in de Kleine Zaal van het Concertgebouw gisteravond de tweede première: Luca Francesconi's *Riti neurali* (een opdracht van Radio France) voor violsolo met begeleiding van ditmaal de bezetting van Schubert's *Oktett* in F, op. 166 D 803.

Zijn bij Ferneyhough de lage blazers belangrijk, Francesconi gaat uit van de hoge strijkers, maar met instrumenten als klarinet en hoorn ter inwendige stuwung (bij Ferneyhough is een terminologie als invendige *bloeding* toepasselijker). Zoals wel meer bij deze Italiaan krijgt geleidelijk aan het ornament een meer melodische betekenis. Heeft Ferneyhough's extase iets gruwelijks, het is een wrede muziek, bij Francesconi wint uiteindelijk de elegante lokroep. Hij moet maar gauw iets voor theater schrijven, want na *Riti neurali* kon zo het doek omhoog.

De uitvoeringen waren voortreffelijk, zeker de voorbereidingsproblematiek in aanmerking genomen, maar de meeste rillingen kreeg ik toch van Xenakis' *Anaktoria*, voor mij dan ook nog steeds een van de beste stukken uit de zestiger jaren.

BASHO-ensemble

NRC HANDELSBLAD

Schönberg Ensemble goed op dreef met Voestin

Concert: Schönberg Ensemble o.l.v. Lev Markiz. Werken van: Skrjabin/Wagemans, Hersjkovitsj, Volkonski, Voestin en Schnittke. Gehoord: 19/4 Muziekcentrum Vredenburg Utrecht. Herhaling: 22/4 Anton Philipszaal Den Haag, 23/4 De Oosterpoort Groningen en 26/4 De Doelen Rotterdam

Door ERNST VERMEULEN

Steeds weer vallen contradicties op in het hedendaagse Russische componeren. Nemen we Aleksandr Voestin, van wie het Schönberg Ensemble zondagavond uitstekend op dreef in Utrecht de *Nocturnes* uit 1971/1982 uitvoerde. Stijl, materiaal, dynamiek, klankkleur en emotioneel karakter acht de componist zelf ondergeschikt aan de oplossing van het probleem dat gesteld wordt door de tijd: elk werk behoort ondergeschikt gemaakt te worden aan de werking van een algemene wetmatigheid.

Die wet is in getallen uit te drukken, bij voorbeeld in een twaalfdeligheid. Maar de klinkende werkelijkheid is, dat het bonte en kleurige element alle aandacht naar zich toetrekt en vooral het

onverwachte trekt. En zoals bij zo veel Russen ontstaan er pieken en dalen, volgen verbluffende momenten op naïeve.

Wel degelijk een eenheid in uitdrukking bood een vriendelijk tedere suite van Filip Hersjkovitsj in Weber-stijl. Andrej Volkonski's veelkleuriger *Spiegelsuite* had meer pretenties, het koppelt Weber aan de grote Russische groteske traditie. De suite geldt als het geboortejahr van de nieuwe muziek in de Sovjet-Unie.

Superieur was de voordracht in dit negental liederen voor sopraan, orgel, fluit, viool, gitaar en slagwerk: Charlotte Riedijk wist met veel raffinement alle nuances in zang en spreekstem uit te diepen. Ook violist Peter Brunt stond volkomen boven de moeilijkheden die Alfred Schnittke hoog voor hem had opgestapeld in het *Derde Vioolconcert* uit 1978. Een bijzonder somber stuk, wrang, met het accent op de lage blazers waartegen de violsolo scherp aftekent. Opent verschijnende Mahleriaanse klarinetten, hobo's en fluiten die een verloren paradijs oproepen alvorens een strijkkwartet met zachte hemelse koraalmelodien en typisch Schnittke-slot spelen.

24/4 Terneuzen	Zuidlandtheater	Iannis Xenakis Edgard Varèse Brian Ferneyhough Franz Schubert Luca Francesconi	<i>Anaktoria</i> <i>Octandre</i> <i>Terrain</i> <i>Adagio uit Oktett D 803</i> <i>Riti Neurali</i>
24/4 Den Haag	Korzo	Hans Abrahamson Sinta Wullur Hans Abahamsen Jacques Bank	<i>Märchenbilder</i> <i>Between dreams and fairy tales</i> <i>Winternacht</i> <i>Gebroken Sprookjes</i>
23/4 Spanje	Avila	Christopher Fox John Cage Richard Rijnvos Rodney Sharman Antonio Gomez Luke Stoneham Micha Hamel Gerard Brophy Morton Feldman Michael Finnissy	<i>Lik</i> <i>Etudes Australes no. V en XXIII</i> <i>Study in five parts</i>
25/4 Enschede	Muziekcentrum Enschede	Iannis Xenakis Edgard Varèse Brian Ferneyhough Franz Schubert Luca Francesconi	Fantasiën op 'Carmen' van Bizet <i>Palais de Mari</i> <i>Gershwin Arrangements</i>
25/4 Spanje	Madrid	Christopher Fox John Cage Richard Rijnvos Rodney Sharman Antonio Gomez Luke Stoneham Micha Hamel Gerard Brophy Morton Feldman Michael Finnissy	<i>Lik</i> <i>Etudes Australes no. V en XXIII</i> <i>Study in five parts</i>
25/4 Amsterdam	Stedelijk Museum	Hans Abrahamson Sinta Wullur Hans Abahamsen Jacques Bank	Fantasiën op 'Carmen' van Bizet <i>Palais de Mari</i> <i>Gershwin Arrangements</i>
26/4 Rotterdam	De Doelen	Alexander Skrjabin Filip Hersjkovitsj Alexander Voestin Andrej Kolkonski Alfred Schnittke	<i>Märchenbilder</i> <i>Between dreams and fairy tales</i> <i>Winternacht</i> <i>Gebroken Sprookjes</i>
26/4 Amsterdam	De Ijsbreker	Chiel Meijering Ida Gotkovsky Louis Andriessen Dimitri Nicolau	<i>Pianonsonate nr.9 (bew. Peter-Jan Wagemans)</i> <i>Kleine Suite</i> <i>Nocturnes</i> <i>Spiegelsuite</i> <i>Vioolconcert nr.3</i>
26/4 Maastricht	Intropodium	Ton de Leeuw Charles Ives	<i>Sax Sax</i> <i>Golden Symphony</i> <i>Song Lines</i> <i>Quarta Sinfonia</i>
26/4 Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Hans Abrahamson Sinta Wullur Hans Abahamsen Jacques Bank	<i>Les Adieux</i> <i>Concord, Massachusetts</i>
27/4 Spanje	Soria	Christopher Fox John Cage Richard Rijnvos Rodney Sharman Antonio Gomez Luke Stoneham Micha Hamel Gerard Brophy Morton Feldman Michael Finnissy	<i>Märchenbilder</i> <i>Between dreams and fairy tales</i> <i>Winternacht</i> <i>Gebroken Sprookjes</i>
30/4 België	Gent	Horst Rickels	<i>Lik</i> <i>Etudes Australes no. V en XXIII</i> <i>Study in five parts</i>
1/5 Zwitserland	Zürich	Ad van Buuren	Fantasiën op 'Carmen' van Bizet <i>Palais de Mari</i> <i>Gershwin Arrangements</i>
2/5 Amsterdam	Stedelijk Museum	Franco Donatoni John Cage Iannis Xenakis Vinko Globokar	<i>Mercurius-Wagen</i>
3/5 Maastricht	Intropodium	Mo Wuping Xu Shuya Chen Qigang Tan Dun	tot 31 mei in het 'Centre of Contemporary Arts' de installatie <i>The Dynamic Panoramaphone II</i>
		Qu Xiaosong	<i>Omar</i> <i>Composed improvisations</i> <i>Rebonds</i> <i>Corporal</i>
			<i>Fan I / Fan II</i> <i>Taiyi II for flute and tape</i> <i>Poème lyrique II</i> <i>Circle with four trios,</i> <i>conductor and audience</i> <i>Mist</i>

6/5 Den Bosch	Casino	Mo Wuping Xu Shuya Chen Qigang Tan Dun	<i>Fan I / Fan II</i> <i>Taiyi II for flute and tape</i> <i>Poème lyrique II</i> <i>Circle with four trios,</i> <i>conductor and audience</i> <i>Mist</i>
		Qu Xiaosong	
7/5 Terneuzen	Zuidlandtheater	Mo Wuping Xu Shuya Chen Qigang Tan Dun	<i>Fan I / Fan II</i> <i>Taiyi II for flute and tape</i> <i>Poème lyrique II</i> <i>Circle with four trios,</i> <i>conductor and audience</i> <i>Mist</i>
		Qu Xiaosong	
7/5 Rotterdam	Zaal De Unie	Luc Houtkamp Luc Houtkamp, Jim Fulkerson, Paul Jeukendrup Ann LaBerge	<i>Rule of Thumb</i>
			Interactie <i>Sic/sauce</i>
8/5 Den Haag	Korzo	Mo Wuping Xu Shuya Chen Qigang Tan Dun	<i>Fan I / Fan II</i> <i>Taiyi II for flute and tape</i> <i>Poème lyrique II</i> <i>Circle with four trios,</i> <i>conductor and audience</i> <i>Mist</i>
		Qu Xiaosong	
9/5 Alkmaar	Provadja	Charles Ives Ton de Leeuw	<i>Concord, Massachusetts</i> <i>Les Adieux</i>
9/5 Amsterdam	Stedelijk Museum	Gene Carl	<i>Claremont Concerto</i> voor klarinet, strijkkwartet en piano
		Ron Ford	<i>Westron Wind</i> voor sopraan, altiool en geprepareerde piano
		Christopher Fox	<i>Nine or ten preludes</i> voor klarinet, viool, cello en piano
		Charles Ives	<i>Trio</i> voor viool, cello en piano
10/5 Eindhoven	Plaza Futura	Mo Wuping Xu Shuya Chen Qigang Tan Dun	<i>Fan I / Fan II</i> <i>Taiyi II for flute and tape</i> <i>Poème lyrique II</i> <i>Circle with four trios,</i> <i>conductor and audience</i> <i>Mist</i>
		Qu Xiaosong	
13/5 Rotterdam	Zaal De Unie	Clarence Barlow	<i>Man and Machine</i>
14/5 Rotterdam	Zaal De Unie	Harry de Wit	<i>Man and Machine,</i>
15/5 Rotterdam	Zaal De Unie	Evan Parker	<i>Man and Machine,</i>
15/5 U.S.A.	New York	Morton Feldman	<i>Untitled Composition for cello and piano</i>
16/5 U.S.A.	New York	Morton Feldman Toru Takemitsu Jacob ter Veldhuis	<i>Durations 2</i> <i>Orion</i> <i>Toccata</i> <i>Diverso il Tempo op.51</i> <i>Variations</i>
		George Crumb Adrian Carr Erik Satie Jeff Brooks Pierre Boulez Louis Andriessen	<i>Dialogo</i> <i>Socrate (arr. Cage/Maddox)</i> <i>Composition no.2</i> <i>Structures Book 2</i> <i>De Staat</i>
16/5 Amsterdam	Stedelijk Museum	Ann Holmer	werken voor met snaren bespanne kistjes en stem
16/5 Zwitserland	Zürich	Simeon ten Holt Jacques Bank	<i>Canto Ostinato</i> <i>The Piano-Teacher</i> ook 17/5
18/5 U.S.A.	New Jersey	Simeon ten Holt Jacob ter Veldhuis	<i>Natalon in E</i> <i>Soloduveldans</i> <i>Toccata</i> <i>Diverso il Tempo</i> <i>Postnuclear Winterscenario op.49</i>
20/5 U.S.A.	Washington	Morton Feldman Jacob ter Veldhuis Leos Janacek	<i>Durations 2</i> <i>Diverso il Tempo</i> <i>Pohadka (A Tale)</i>
20/5 Zwitserland	Zürich	Theo Loevendie Margriet Hoenderdos	<i>Drones</i> <i>July '90</i>
21/5 Duitsland	Hamburg	Theo Loevendie	tot 24 mei <i>Cycles2,</i> <i>Six Turkish Folkpoems</i> <i>Bons, Strides, Passacaglia</i>
22/5 Terneuzen	Zuidlandtheater	Osvaldas Balakauskas Sofia Goebaidoelina Aleksandr Voestin Galina Oestvolskaja Arvo Pärt	<i>Quartetto concertante</i> <i>Quasi hoquetus</i> <i>Sextet</i> <i>Symfonie 4</i> <i>Es sang vor langen Jahren</i>

BRABANIS DAGBLAD

Nieuw Ensemble onder Ed Spanjaard woensdag in Casino

Nieuwe muziek uit China kleurrijk en expressief

Van een medewerker in samenwerking met Stichting Gaudemus en Stedelijk Museum Het Kruihuis brengt Stichting Resonans woensdagavond om 20.30 uur een programma van nieuwe Chinese muziek in de Pleinzaal van het Casino in Den Bosch. Het uitvoerende Nieuw Ensemble onder leiding van Ed Spanjaard legt zich uitdrukkelijk toe op de allernieuwste kamermuziek.

Dit betrekkelijk kleine gezelschap ontleent zijn bijzondere klank niet alleen aan de min of meer solistische bezetting van strijk- en blaasinstrumenten, waaronder basklarinet. Vooral de verscheidenheid aan slaginstrumenten, aangevuld met piano en de vele mogelijkheden van de toekel-instrumenten als gitaar, banjo, mandoline en harp bepalen het bijzondere, exotische klankbeeld van dit gezelschap.

De Chinezen Mo Wuping, Xu Shuya, Chen Qigang, Qu Xiaosong en Tan Dun, die voor dit China-project van het Nieuw Ensemble speciaal naar Nederland zijn gekomen, blijken bijzonder ingenomen met de mogelijkheden en kwaliteiten van dit beroeps-ensemble. Tan Dun, die de flexibiliteit van het ensemble bewaardt en het opbouw-

dend vindt om daar voor te componeren, hoort er zowaar een Chinese sound in. Hij weet goed wat hij wil. Tijdens een praatje met Joël Bons, zakelijk leider van het Nieuw Ensemble, en met Tan Dun, blijkt dat de als een rode draad door zijn 'Circle' lopende melodie geen Chinees volksliedje, maar een Griekse melodie uit het begin van onze jaartelling is. Tan Dun hoorde die kennelijk nog levende melodie in New York rond een Grieks restaurant. Het is het op een papyrusblad overgeleverde Seikylos-lied dat in de (katholieke) Romeinse eredienst overging in het gregoriaanse Hosanna van Palmzondag. Een typisch voorbeeld van het ongebiedeld opzuigen van Westerse cultuur na de beklemmende Culturele Revolutie. De nieuwe politieke lijn bracht een stormachtige ontwikkeling op gang die mede een ongekende toeloop op de Chinese conservatoria met zich bracht. Alleen al zeventienduizend in Beijing. Overigens hebben vorig jaar het Nieuw Ensemble en de Chinezen al contact gemaakt. Daaruit resulteerden opdrachten voor deze nieuwe tournee. Wie dat betaalt? „Nou ja,” zegt Joël Bons, „We krijgen composities in ruil voor reis en verblijf”.

In deze Chinese muziek hoort men het typisch oosterse van een beschouwend tegen de dingen aan zien. Stilte staat als theateraal element tegenover klank; soms krachtig als een onbeheerste uitbarsting.

Tegenover onze vaak rationele muziekbeoefening, niet zelden uitlopend op effectbejag, heeft een effect hier meer een expressieve bedoeling. Men zoekt evenwel sterk naar aansluiting bij het Westen.

Vier van de zes composities zijn premières. In 'Circle with four trios, conductor and audience' van Tan Dun uit 1992 zit het ensemble verspreid in vier hoeken van de zaal. Het publiek mag met zuchten en meer luidruchtigheden meedoen op uitnodiging van de dirigent. In 'Mist' wil Xu Xiaosong spannende stilte uitdrukken. Mo Wuping treedt als zanger aan in 'Fan I'. Zijn 'Fan 2' van 1992 is instrumentaal. Voor fluitsolo en geluidsband is 'Taiyi II' van Xu Shuya.

Nieuwe muziek uit China 8 door Nieuw Ensemble o.l.v. Ed Spanjaard met Ingrid Kappel (sopraan), Shi Kaijiong (bariton), Mo Wuping (stem) en Hensje Gieraxveld (fluit). Wijk van Mo Wuping, Xu Shuya, Chen Qigang, Tan Dun en Qu Xiaosong. Pleintheater van Casino Den Bosch, woensdagavond 8 mei, 20.30 uur. Herhalingsop op mei in Terneuzen (Zuidlandtheater 20 uur), 8 mei in Den Haag (Korzo, 20 uur), 10 mei in Eindhoven (Plaza Futura, 18 uur) en op 13 mei in Amsterdam (Concertgebouw, 20.30 uur).

Kees Wieringa

Concerts in the Library

featuring

Sunday, May 24, 1992, 5 p.m.
\$2 Donation Requested

Thousand Oaks Male Library, 1401 E. Janis Rd.,
Thousand Oaks, CA 91342 (805) 477-4382

Instituto Nacional
de las Artes Escénicas y de la Música

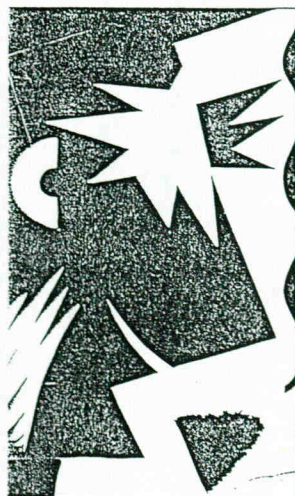
MINISTERIO DE CULTURA

TRIO HET

El Trio Het está integrado por el flautista Harrie Starreveld, el clarinetista Harry Sparnaay y el pianista René Eckhardt. Desde su aparición como trio en 1982 tanto colectiva como individualmente ellos han inspirado importantes trabajos de composición dedicados al Trio Het. La actividad de trio empezó con la ejecución en 1982 de *Heterostase* de Jan Vriend en el taller de Asko Ensemble. Coincidentemente, el compositor belga Lucien Goethals escribió un trio dedicado a Harry Sparnaay el cual fue ejecutado poco después. Estas composiciones fueron el punto de partida de un excitante y nuevo repertorio. Durante la Semana Internacional Gaudemus de 1983 el trio tocó la obra *In another room* de James Clark. El creciente interés en escribir para el trio Het continuó con obras de Otto Ketting, Theo Loevendie, Chiel Meyering, Win de Ruiter, Gerard Brophy, Paolo Pizzani, Guilio Castignoli y muchos otros compositores.

Las presentaciones del Trio Het son regularmente transmitidas por radio y recientemente han aparecido dos discos. El Trio Het ha dado conciertos en muchos países incluyendo Inglaterra, Austria, Corea, Taiwán, Japón, Estados Unidos, Alemania, Bélgica, Polonia y Australia.

23/5	Duitsland	Hamburg	Theo Loevendie	<i>Drones, Music for flute and piano</i> <i>Strands for flute solo</i>
23/5	Mexico	Mexico	Ton de Leeuw Perry Goldstein Franco Donatoni Jan R. van Rosendaal Theo Loevendie Luca Francesconi Jay Alan Yim Paolo Pizzani	<i>Trio</i> <i>Tableau and Talisman</i> <i>Het</i> <i>Kaida</i> <i>Music for flute and piano</i> <i>Tracce for bass clarinet</i> <i>Furiosamente</i> <i>Il volto della notte</i>
23/5	Amsterdam	Stedelijk Museum	Steve Martland György Ligeti Margriet Hoenderdos José-Luis Greco	<i>Duo</i> <i>Mysteries of the Macabre</i> <i>Es verjüngt sich nach unten</i> <i>Spontaneous Combustion - The equition of a substance from the rapid oxidation of its own constituency, without heat from any external sources.</i> <i>Tosjoe</i> <i>Untitled</i>
24/5	U.S.A.	Thousand Oaks	Amilcar Vasques Dias Richard Ayres	
24/5	U.S.A.	Thousand Oaks	Ton de Leeuw Franco Donatoni Jan R. van Rosendaal Theo Loevendie Luca Francesconi Paolo Pizzani	<i>Trio</i> <i>Het</i> <i>Kaida</i> <i>Music for flute and piano</i> <i>Tracce for bass clarinet</i> <i>Il volto della notte</i>
25/5	U.S.A.	Los Angeles	Ton de Leeuw Perry Goldstein Franco Donatoni Jan R. van Rosendaal Theo Loevendie Luca Francesconi Jay Alan Yim Paolo Pizzani	<i>Trio</i> <i>Tableau and Talisman</i> <i>Het</i> <i>Kaida</i> <i>Music for flute and piano</i> <i>Tracce for bass clarinet</i> <i>Furiosamente</i> <i>Il volto della notte</i>
25/5	Den Haag	Philipszaal	Osvaldas Balakauskas Sofia Goebaidolina Aleksandr Voestin Galina Oestvolskaja Arvo Pärt	<i>Quartetto concertante</i> <i>Quasi hoquetus</i> <i>Sextet</i> <i>Symfonie 4</i> <i>Es sang vor langen Jahren</i>
26/5	U.S.A.	Evanston	Ton de Leeuw Perry Goldstein Franco Donatoni Jan R. van Rosendaal Theo Loevendie Luca Francesconi Jay Alan Yim Paolo Pizzani	<i>Trio</i> <i>Tableau and Talisman</i> <i>Het</i> <i>Kaida</i> <i>Music for flute and piano</i> <i>Tracce for bass clarinet</i> <i>Furiosamente</i> <i>Il volto della notte</i>
27/5	Amsterdam	Concertgebouw	Osvaldas Balakauskas Sofia Goebaidolina Aleksandr Voestin Galina Oestvolskaja Arvo Pärt	<i>Quartetto concertante</i> <i>Quasi hoquetus</i> <i>Sextet</i> <i>Symfonie 4</i> <i>Es sang vor langen Jahren</i>
27/5	Roemenië	Boekarest	Geert van Keulen Christian Lauba Klaas de Vries Theo Verbey Martijn Padding	<i>Saxophone Quartet</i> <i>Reflets</i> <i>Two chorals</i> <i>Passamezzo</i> <i>Ritorno</i>
28/5	Rotterdam	Zaal De Unie	David Little Cornelis de Bondt	<i>Modifications,</i> <i>Grand Hotel,</i>
30/5	Zweden	Utterberg	Armeno Alberts Michel Waisvisz	<i>Reminiscence de la musique concrète</i> <i>The Scream Lines</i> <i>Songs from The Hands</i>
31/5	Zweden	Utterberg	installatie van Steim Javier Alvarez Sten Olof Hellström Sonya Mutsaerts Christian Zanesi	<i>The Web</i> <i>Mambo a la Braque</i> <i>Wake</i> <i>Keyboard live</i> <i>Stop! l'horizon</i>
31/5	Eindhoven	Plaza Futura	Nicola LeFanu	<i>Collana</i> <i>Trio II, Song for Peter</i> <i>Trio I</i> <i>Thye Same day dawns</i>

Kultur och Fritid
Galleri Astley
EMS presenterar

**ELEKTRON
MUSIK
FESTIVAL 92**

Skinnskatteberg
Uttersberg
30 - 31 maj

Stads Riksbankster, Musik i Västmanland, Anna Brown Beveri AB, Gaudemus Foundation, Foreningen Svenska Tomteattor

6/6 Frankrijk	Bourges	Michel Waisvisz	<i>Songs from the Hands</i>
7/6 Frankrijk	Bourges	Michel Waisvisz	<i>Scream Lines</i>
10/6 Frankrijk	Bourges	Beatriz Ferreyra Sten Hanson Leigh Landy Milan Slavicky Alistair McDonald Luis Maria Serra Ton Bruynèl Kaija Saariaho Roderik de Man	<i>Mirage Contemplatif</i> <i>Cinq Roches dans la Rivière</i> <i>Clouds, Wind, Screens</i> <i>L'Avent</i> <i>Scuttle</i> <i>A.M. à Deux</i> <i>Schroonsonate</i> <i>Jardin Secret II</i> <i>Chordis Canam</i>
17/6 Slovaakse	Plasy	Ad van Buuren	tot 30/6 Hermit 92 (installatie)
19/6 Den Haag	diversen	Slagwerkfestival John Cage, Maki Ishii, Ron Ford, Richard Rijnvos, Gerrard Brophy, Bob Becker, Per Nørgard, en Steve Reich met <i>Minutencomposities</i>	
25/6 Middelburg	Kloveniersdoelen	Maarten van Norden Rob Zuidam Isang Yun	<i>Lonesome oboe</i> <i>Spank</i> <i>Piri</i>
26/6 Bergen	Ruïnekerk	Simeon ten Holt	<i>Incantatie IV</i>
27/6 Middelburg	Kloveniersdoelen	Huib Emmer Gerard Brophy Luca Francesconi David Dal Puerto Calliope Tsoupaki	<i>Crawling Up the Wall</i> <i>Les Roses Sangiantes</i> <i>Islands</i> <i>Hoboconcert</i> <i>Echoing Purple</i>
28/6 Middelburg	Kloveniersdoelen	John Paul Jones James Fulkerson John Cage Luca Francesconi	<i>Quartet en trombone</i> <i>Quartet and tape</i> <i>Five 3 for trombone en string quartet</i> <i>Secondo Quartetto</i>
28/6 Nieuwegein	Theater De Kom	Enrique Raxach	<i>Chimaera II (met dans)</i>
3/7 Middelburg	Kloveniersdoel	Jonty Harrison Tim Howle Alistair McDonald Jos Zwaanenburg Roger Marsh Steve Montague	<i>Concertino</i> <i>Wreckage found floating</i> <i>Scuttle</i> <i>3 uit '7 Pieces'</i> <i>Hoichi</i> <i>Vlug</i>
4/7 Middelburg	Kloveniersdoelen	James Moberley John Eaton Louis Andriessen Frederic Rzewski Meredith Monk Karlheinz Stockhausen	<i>Caution to the Wind</i> <i>Microtonal Fantasy</i> <i>The memory of Roses</i> <i>nieuw werk</i> <i>Double Fiesta</i> <i>Klavierstück 13</i>
11/7 Middelburg	Kloveniersdoelen	Kaija Saariaho Karen Tanaka Cecilie Ore Sofia Goebaidulina Vinko Globokar	<i>Petals</i> <i>Lilas</i> <i>Janus</i> <i>Préludes</i> <i>Multi Media Drama</i>
15/7 Duitsland	Darmstadt	Franco Donatoni Theo Loevendie James Wood,	<i>Slagwerkcomposities</i>
18/7 Duitsland	Darmstadt	Jacob ter Veldhuis George Crumb Tom Riedstra Jacob ter Veldhuis	lezing werken voor piano solo
21/7 Duitsland	Darmstadt	Clarence Barlow	<i>Workshop 6ÖSK in Darmstadt,</i> <i>A Concerted Net-Work Soundscape</i> <i>of MIDI-linked computer station units</i>
27/7 Frankrijk	Provins	Erwin Strikker	tot 1/8 deelnemer van de Frans-Duits-Nederlandse componisten workshop
1/9 Polen	Kazimierz	Sebastiaan Jansen	tot 15/9 deelnemer componisten workshop
7/9 Amsterdam	diverse	Internationale Gaudeamus	Muziekweek 1992 tot 13/9
10/9 Groningen	diverse	John Cage	What About the noise... (festival tot 15/9)
16/9 N. Zeeland	Wellington	Jan Bas Bollen	'crossovers'
20/9 Oekraïne	Kiev	Otto Ketting Louis Andriessen	<i>Intrada</i> <i>Prospettive e Retrospective</i>
20/9 Baarn	Sytsema Galleries	Igor Stravinsky Theo Loevendie Karlheinz Stockhausen Meredith Monk	

Sppectaculaire muziek op Slagwerkfestival

Slagwerkfestival Den Haag. Concerten, masterclasses, workshops, lezingen en een spectaculair Slagwerkfestival. De jubilerende Slagwerkgroep Den Haag in een bundeling van krachten met Anton Philipszaal en Korzo theater opteert voor een niet-elliptisch gebeuren. Zondagmiddag in Spui en Houtmarkt opende de *Universe Symphony* van David Moss, een compositie voor diverse drumbands en in zijn titel verwijzend naar Charles Ives, het festival. De bedoeling was om drums en stemmen te laten opgaan in één lied. Dat dit vervaarde, lag aan een misrekening die een andere Ives-fanaat, Henri Brant, niet zou zijn overkomen. Want Brant laat in zijn buitengebeuren voor diverse ensembles de amateur altijd in zijn waarde, hij schrijft in het eigen vertrouwde idioom, slechts de ontmoeting van volstrekt heterogene klankbronnen schept een eigentijds karakter.

De saai residentie swingt: karavans bussen voor de Floriade, een vrijmoedige Erotica Beurs en een spectaculair Slagwerkfestival. De jubilerende Slagwerkgroep Den Haag in een bundeling van krachten met Anton Philipszaal en Korzo theater opteert voor een niet-elliptisch gebeuren. Zondagmiddag in Spui en Houtmarkt opende de *Universe Symphony* van David Moss, een compositie voor diverse drumbands en in zijn titel verwijzend naar Charles Ives, het festival. De bedoeling was om drums en stemmen te laten opgaan in één lied. Dat dit vervaarde, lag aan een misrekening die een andere Ives-fanaat, Henri Brant, niet zou zijn overkomen. Want Brant laat in zijn buitengebeuren voor diverse ensembles de amateur altijd in zijn waarde, hij schrijft in het eigen vertrouwde idioom, slechts de ontmoeting van volstrekt heterogene klankbronnen schept een eigentijds karakter.

Het aardige van het slagwerkfeest is de confrontatiegedachte, zoals die zondagavond tot uiting kwam in de ontmoeting van de Senegalese meesterdrummer Ali N'diaye Rose met de Slagwerkgroep Den Haag, overigens geen gelegenheidskoppel, want men werkt al sinds 1989 samen.

Vooraf nieuwsgierig was ik naar weer een andere confrontatie, die tussen vader en zoon dinsdagmiddag in Korzo onder de titel 'Stockhausen & Stockhausen'. Het begon met de première van de soloverkie voor slagwerk en elektronica van *Nasenflugeltanz* (1983-1992), gecomponeerd door Stockhausen sr. als onderdeel van

Lucifers Tanz, de derde acte van de opera *Sammstag aus Licht*. De titel Neusleugeldans herinnert aan de opstelling: in de opera wordt het orkest opgesplitst in de vijf verdiepingen van een reusachtig gezicht, en de slagwerker neemt plaats in de neus.

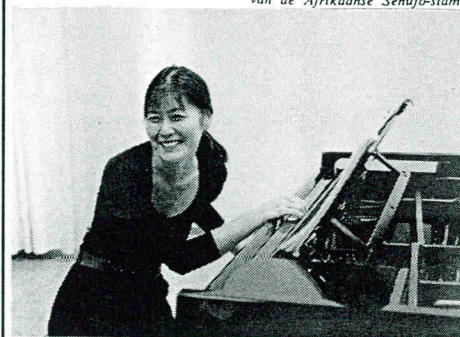
John Cage wil de muziek zo spontaan als een opkomende nies, maar sinds *Mantra* laat Stockhausen liever niets meer aan het toeval over. Wat David Moss niet lukte, te weten het combineren van slagwerk en stem, speelt ook hier een belangrijke rol: het gaat van *Juch huch. Pang. Tsasch. Poi. Wake take prrr. Psch-pss-pfff!* In zijn slagwerkhuise is de solist geheel ingebouwd door donderplaten, gongs en bekken, de natrijlede springveer heeft het laatste woord. Het is neuspektakel — perfect gedoseerd door Andreas Boettger — is niet alleen maar een grotesk gebeuren, want uit de klankchoreografie spreekt een groot gevoel voor timing.

Dit nu bleek het zwakke punt in de compositie van de 25-jarige Simon Stockhausen: ... *in sich/ ausser sich ...*: twintig minuten muziek voor band, mid-trombone en slagwerk (trommel, tamtam, bekken, gongs en KAT-systeem), gebaseerd op chaostheorieën en fractal-analyse. De diagonaal uitgewerkte viersporenprojectie

leedt veel te veel dicht opgepropt materiaal en dat dwingt trombone en slagwerk om uit te pakken als heavy-rockmusici. Toch herkent men in de twaalf delen, die weer gefragmentariseerd zijn tot twaalf minideeltes, wel degelijk afwisselend materiaal, dat door allerlei objecten aangegeven wordt. De musici drinken champagne (voor bubbelende klankkleuren), breken glas (versplinterende klanken), mengen frambozenkwark (voor luchtige geluiden op de tape) enzovoort. Dit soort archetypische ideeën herinneren sterk aan de muziek van zijn vader.

Simon Stockhausen lijkt geen last te hebben van de druk om een beroemde vader op te volgen — ik denk aan Johann Sebastian jr., zoon van Carl Philip Emanuel Bach en voorbestemd tot musicus, die besloot schilder te worden —, maar als hij een krachtmeting aan wil gaan, dan wacht hem nog een lange weg. Aan roesachtige vitaliteit en verbeeldingskracht ontbreekt het hem niet, maar aan concentratie en timing valt te werken.

In het Slagwerkfestival biedt vrijdagavond de Anton Philipszaal nieuwe composities van Cage, Ishii, Ford, Rijnvos, Brophy, Becker, Nørgard en Reich; zaterdagavond traditionele slagwerkmuziek uit Senegal, Japan en Mozambique; zondagavond speelt er het Residentie Orkest werken van Maki Ishii, geïnspireerd door Japanse trommelmuziek, maar ook door die van de Afrikaanse Senufo-stam

Tomoko Mukaiyama

Festival Nieuwe Muziek

HET FESTIVAL Nieuwe Muziek in Middelburg, in de Kloveniersdoelen, gaat morgen, zaterdag 4 juli, verder met een optreden om 20.30 uur van Tomoko Mukaiyama.

Deze pianiste brengt een keuze uit de hedendaagse pianoliteratuur. Zij was winnares van het Internationale Gaudeamus Vertolkers Concours in 1991. Behalve van een concertpiano maakt zij gebruik van een speelgoedpiano en een piano in kwarttoonstemming. Zij speelt werken van Moberley, Eaton, Louis Andriessen, Rzewski, Monk en Karlheinz Stockhausen.

Rhythms of Latin America. In deze workshop, die geleid wordt door Estrella Acosta (zang), Roberto Freire (percussie en zang) en Leonardo Amuedo (gitaar en percussie), wordt de menselijke stem en het lichaam als centraal 'instrument' gebruikt om de basiselementen van de Braziliaanse en Cubaanse muziek aan de orde te stellen. Uitgangspunt is de Samba met haar verschillende sub-ritmes en de speciale 'Cuba-klank'. De workshop duurt tot en met vrijdag 10 juli. Die avond presenteren de instrumentalisten en vokalisten, die meededen aan de lessen, zich aan het publiek. De presentatie begint om 21.00 uur.

1992

Ivo Nilsson

Jonge componisten bij Gaudeamus tonen zich driftig en agressief

Concert: Gaudeamus Muziekweek 1992 door Gaudeamus Ensemble o.l.v. Huub Kerstens, Utrecht-String Quartet en Tomoko Mukaiyama (piano), Werken van Nilsson, Kaplan, Toovey en Johnson. Gehoord: 7/9 De IJsbreker, Amsterdam.

Door ERNST VERMEULEN
Naast Huub Kerstens was in De IJsbreker vanaf het plafond een los raam opgehangen, als een soort van venster op de wereld van de elektriciteit. Stak de dirigent daar zijn rechterarm doorheen, dan amiterden elektrische ogen samplers. En zo begon gisteravond in aanwezigheid van vijftig componisten uit twintig landen en geïnteresseerden in het allernieuwste de Gaudeamus Muziekweek 1992, in een vrolijk-woeste stijl, want dat was het anarchistische resultaat van *Eidetics* voor zes blazers, vier strijkers en twee slagwerkers van de Zweed Ivo Nilsson.

Dit jaar staat de muzikale wapenshow in het teken van de jonge generatie, een agressieve, zo te horen aan dit eerste concert, met het accent op de blazers. Nilsson is trouwens zelf trombonist, de Amerikaanse Amelia Kaplan speelt klarinet en de Engelse componist Julian Johnson hoort. Was het toevallig dat de strijkers er maar voor speek en boenen bijzaten? In Nilsson's werk — met een citaat van Edgar Varèse — dwalen ruige blazerssignalen door een woud van pizzicati, maar in Adam van de Engelsman Andrew Toovey komen cello en contrabas er al helemaal niet aan te pas, de hoge hobo en de harde trombone kunnen zo in het Guinness Book of Records.

Toovey was de enige componist op het openingsconcert die door de juryleden Zygmunt Krauze, Arne Nordheim, Joep Straesser en Sukhi Kang met nog tien anderen was geselecteerd uit een recordaanbod van 352 inzendingen uit 39 landen. Een tweede jury — Huib Emmer, Jan Vriend en Klas Torstensson — koos nog eens veertien composities uit, die niet meedingen naar de Gaudeamus-prijs. Toovey's Adam (op te vatten als een klaagzang op de zelf-

moord van de jonge musicus Adam Collins, maar we mochten er ook het portret van van de oermens Adam in horen — hoe verzin je het!) betaalt tol aan zowel de stroming van de roekeloos overgeorganiseerde New Complexity als aan een door Feldman en Oosterse muziek geïnspireerde meditatieve New Simplicity. Die elementen staan nogal onhandig naast elkaar.

En eigenlijk gold dit ook de virtuoze pianosolo *Movements* van de Engelse componist Julian Johnson, geïnspireerd door de wisselende lichteffecten op het bewegend water, want ook hier speelde de tegenstelling van complexiteit en eenvoud, waarbij de eenvoud verzoep in de complexiteit. Voor het toetsen aan de klinkende werkelijkheid is Gaudeamus kortom zeer nuttig, zoals Nilsson en Kaplan veel konden opsteken van de moeizame klankbalansen tussen de instrumenten. Kaplan produceert repeterende geluiden zoals die ontstaan als een cd-speler blijft hangen.

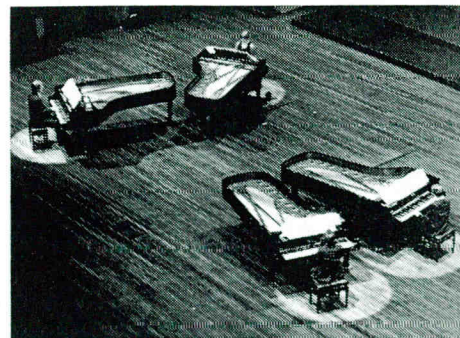
Als laatste werk klonk het strijkwartet *Fear and trembling* van Alton Howe Clingan, afkomstig uit Hawaï. Ook een nogal chaotische compositie, maar met enkele eruit springende momenten, zoals een coherent betoog in de altviool, waar de drie andere stemmen als verwaande zambies omheen figureren, fascinerend.

Samengevat: de vier jonge componisten produceerden met veel drang driftige betogen, weliswaar ongericht en onhandig, maar in ieder geval vitaal en energieke. Als dit het venster is op de volgende eeuw, dan heeft uiteindelijk de richting van Varèse-Xenakis het gewonnen van die van Webern-Boulez. Maar laten we voor een definitief oordeel maar wachten tot aan het eind van deze Gaudeamus Muziekweek.

21/9	Litouwen		tot 27/9 International Festival New Music met o.a. Theo Loevendie <i>Incantations for bass clarinet solo and orchestra</i>	
		Franco Donatoni Jan R. van Roosendael Theo Loevendie Paolo Porezzani Claude Vivier Gerard Brophy Jay Alan Yim Claudio Ambrosini	<i>Het Kaida Music for flute and piano Il volto della notte Piece pour flute et piano Head Furiosamente Capriccio</i>	
22/9	Oekraïne	Kiev	Guus Janssen Ton de Leeuw Theo Loevendie <i>Octet And they shall reign for ever De Nachtegaal</i>	
23/9	Oekraïne	Kiev	Peter Schat Louis Andriessen Theo Loevendie Ton de Leeuw	<i>Inscriptons Anathema Prospettive e Retrospective Strides Men go their ways Les Adieux</i>
23/9	Letland	Riga	tot 27/9 ARSENALS Het Trio 3 concerten	Contemporary Music Festival plus workshops in de Muziekakademie
24/9	Zweden	Stockholm	Dick Raaijmakers Jan Boerman Peter Smith Kees Tazelaar	<i>Piano-forte Vlechtwerk Etude I Monument</i>
25/9	Zweden	Stockholm	Ton Bruynèl Ronald Philippi	<i>Toccara Konstruktie IV</i>
25/9	Oekraïne	Kiev	Tristan Keuris Matthijs Vermeulen Ton de Leeuw	<i>Muziek voor viool, klarinet en piano Cellosonate no.1 Sonata Midare Hommage à Henri</i>
26/9	Zweden	Stockholm	Jan Boerman	<i>Ontketening II</i>
24/9	Duitsland	Detmold	Ig Henneman	<i>How slow the Wind...</i>
26/9	Polen	Warschau	Luciano Berio Louis Andriessen Hanna Kulenty Hans Werner Henze	<i>Requies Dances Trigon Requiem</i>
29/9	Oekraïne	Kiev	Louis Andriessen Klaas de Vries	<i>Symfonie voor losse snaren Eclipse</i>
1/10	Oekraïne	Kiev	Nilsson, Schönberg, Webern, Stockhausen, Feldman, Messiaen, Dallapiccola, Berio en Castiglioni	
2/10	Utrecht	Theater Kikker	Alfred Schnittke Darius Milhaud Alexander Mossolow	<i>Kwartet no.3 Kwartet no.14 Kwartet no.1</i>
3/10	Alkmaar	Provadja	Nicola LeFanu Cornelius Cardew Nigel Osborne Jonathan Harvey	<i>Lament voor hobo, klarinet, altviool, cello Trio I voor fluit, slagwerk en cello Volo Solo voor hobo, altviool en xylofoon Figure/Ground voor piano solo Concelebration voor fluit, klarinet, cello, piano en slagwerkk</i>
4/10	Nijmegen	Galerie Marzee	Federico Ermirio Luca Cori Davide Soressina Giavanno Verrando Chiel Meijering	<i>In der Stille Rondeaux 3 Music for four Animismus De druiven zijn zuur</i>
4/10	Arnhem	Gemeentemusuem	Maarten Van Norden Paul Termos W.W. van Nieuwerkerk Maurice Horsthuis	<i>Cookie Girl Linea Recta Short story from a no man's land Rosarium</i>
4/10	Bulgarije	Sofia	Piet Ketting Enrique Raxach Franco Donatoni Otto Ketting Theo Loevendie Paolo Porezzani Theo Verbeij Theo Loevendie Ton de Leeuw	<i>Trio Sonata Chimaera Het Summer Strides voor piano Il volto della notte Triade Incantations Mouvements Rétrograde</i>
4/10	Amsterdam	De Oude Kerk	Daan Manneke Stefan Signer Johannes Ockeghem	<i>Gestures The sheriff's collection Mis fors seulement</i>
5/10	Oekraïne	Kiev	David Little	<i>Fractal harmonies</i>

5/10	Bulgarije	Sofia	Rudolf Escher David Rowland Ton de Leeuw Walter Hekster Theo Loevendie W.W.van Nieuwkerk Gijsbrecht Roijé Klaas de Vries Theo Loevendie	Sonata Theme Sonata Crescend moon Muziek voor fluit en piano Au trié slagwerksolo Barceuse en Harry Sparnaay met workshop
6/10	Bulgarije	Sofia	Theo Loevendie Jan R.v.Roosendaal Elliott Carter Gerard Brophy	Contractie Plus One Kaida Scrivo infento Head
7/10	Enschede	Muziekcentrum Enschede	Simeon ten Holt	Incantatie IV
7/10	Bulgarije	Sofia	Robert Heppener Willem Jeths Jan van Vlijmen	Spinsels Novelette Solo 2
8/10	Rotterdam	Zaal De Unie	Serie Geslagen Werk	Concert 1
8/10	Estland	Tallinn	Luc Houtkamp	Korthals XIV The Rules of the Thumb Spirets Odd & Even tot 11/10
9/10	's-Gravenhage	Korzo	Serie Geslagen Werk	Concert 1
10/10	Bulgarije	Sofia	Theo Loevendie Klaas de Vries Rob Zuidam	Six Turkish Folkpoemes Diaphonia - La creacion werken voor twee stemmen
11/10	's-Hertogenbosch	Kruithuis	Serie Geslagen Werk	Concert 1
11/10	Eindhoven	Plaza Futura	Alfred Schnittke Darius Milhaud Alexander Mossolow	Kwartet no.3 Kwartet no.14 Kwartet no.1
11/10	Eindhoven	Muziekcentrum Frits Philips	Klaus Huber Helmut Lachenmann Ernst Glerum	..von Zeit zu Zeit. II Streichquartett improvisatie op contrabas
11/10	Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Festival Geestverwanten The Steve Martland Band Sjostakovitsj Michel Waisvisz Dougie Bowne Future Shock Maarten van Noorden Klas Torstensson Charles Ives Louis Andriessen Maarten Van Norden Paul Termos Trio Janssen, Glerum, Janssen Greetje Bijma & Louis Andriessen Quilpayun/Chili Louis Sclavis & Ernst Reijseger, e.a.	Glad Day, Principia Remix, The Perfect Act Symfonie nr. 9 (bew. Mertens) 'de Handen' 'Speech' Dutch Funk Jazz Sensation Koorde (wereldpremière) Three Quartertone Pieces Dat gebeurt in Vietnam; On Jimmy Yancey Cookie Girl Linea Recta 'dagstaten' Improvisaties Première nieuw programma
11/10	Amersfoort	Theater De Lieve Vrouw	Henriëtte Bosmans, Willem Pijper en Alexander Zemlinsky. Trio's	
13/10	Groningen	De Oosterpoort	Serie Geslagen Werk,	Concert 1
13/10	Roemenië	Boekarest	Frederico Ibarra Rob du Bois Reinbert de Leeuw Michael Finnissy Cornelia Täutu	Sonata nr.2 Just like a little Soanata Music for piano I Two pasodobles Sonata
18/10	Leiden	De Waag	Richard Rijnvos Franco Donatoni John Cage Iannis Xenakis Hans Tutschku	Stalker Omar composed improvisation Rebonds. The Metal Voice (wereldpremière)
21/10	Engeland	Manchester	Theo Loevendie Geoff Cloke Philip Howard Jane Serfer David Kosviner Franco Donatoni Paolo Pizzetti	lezing Ducks new moon Evasive Dance Trio 1992 Het Il volto della notte

Incantatie IV, uitgevoerd door Kees Wieringa, Francien Hommes, Annette Middelbeek en Sander Sittig

Leonardo Trio: uitstekend begin Serie Nieuwe Muziek

Concertreeks Theater De Lieve Vrouw in Amersfoort

Gehoort: Leonardo Trio, bestaande uit Jozep Kool (piano), Frank de Groot (viool) en Coen Schouten (cello). Pianist Jozep Kool, violist Frank de Groot en cellist Coen Schouten, trad als eerste voor het voetlicht in de Serie Nieuwe Muziek. Al krijgt dit ensemble aanvankelijk moeilijke en soms moeilijke programma's gevuld met composities voor hun bezetting, toch lijkt het niet meer het dat het pianotrio als muzikanten in de geschiedenis van de muziek meer diepe- dan hoogtepunt kent.

Al sedert Joseph Haydn, die doorgaat voor de vader van het pianotrio, hebben componisten hun vanden stukken op dit genre. Slechts weinigen wisten men zo delicate balans te bewerkstelligen tussen de beide strijkinstrumenten en het vaak nogal overheersende klavier als juist Haydn.

Ook het bekende Pianotrio van Tsjaikovski bijvoorbeeld is niet geheel vrij van onoverwichtelijke passages. Hetzelfde kan gezegd worden van Alexander von Zemlinsky. Trio uit 1886, het oudste werk dat het Leonardo Trio ten gebore bracht.

Getuigen de eerste twee delen hetal nu van een evenwichtige, groot en meeslepend gebaar, van George Gubins (18 december) en composities met live-elektronica (10 januari), zal de muziek steeds actiever worden.

Via een uitstijpe met Westerse werken voor gemalen orkest (11 februari), zal het sluitende prebrel gewijd zijn aan eigentijdse Nederlandse composities. Op 14 maart zal dan onder meer de wereldpremière van een compositie van Paul Strunzen te besluiten zijn, geïnspireerd op versiers van

Monteverdi. Het Leonardo Trio, bestaande uit pianist Jozep Kool, violist Frank de Groot en cellist Coen Schouten, trad als eerste voor het voetlicht in de Serie Nieuwe Muziek. Al krijgt dit ensemble aanvankelijk moeilijke en soms moeilijke programma's gevuld met composities voor hun bezetting, toch lijkt het niet meer het dat het pianotrio als muzikanten in de geschiedenis van de muziek meer diepe- dan hoogtepunt kent.

Al sedert Joseph Haydn, die doorgaat voor de vader van het pianotrio, hebben componisten hun vanden stukken op dit genre. Slechts weinigen wisten men zo delicate balans te bewerkstelligen tussen de beide strijkinstrumenten en het vaak nogal overheersende klavier als juist Haydn.

Ook het bekende Pianotrio van Tsjaikovski bijvoorbeeld is niet geheel vrij van onoverwichtelijke passages. Hetzelfde kan gezegd worden van Alexander von Zemlinsky. Trio uit 1886, het oudste werk dat het Leonardo Trio ten gebore bracht.

Getuigen de eerste twee delen hetal nu van een evenwichtige, groot en meeslepend gebaar, van George Gubins (18 december) en composities met live-elektronica (10 januari), zal de muziek steeds actiever worden.

Ik het niet laten kan, schreef de goednie autoinductische Bosmans deze beschaving.

Zij moet als pianiste en kortstondige lidmaat van Schönberg en Pijper wel iets meer dan loiter die perageverende muzikale intuïtie hebben gehad, anders waren haar composities niet zo blyssender geweest. Met name het middendeel van haar Pianotrio met die overvloedige werten en die ruitge periodebeweging in de piano-akkorden en overvloedige lippen van haar kunnen. De beide hoediden lieven ter gevolge van de hoge moedijk, leedstaad, die uitroeping somwat troebel. Willem Pijper Trio nr. 2, eveneens uit 1971, getuigt van een bijna vaasomare blit. De aantekeningen en de timing hierop lijken bijwonen te anticiperen op het een en de ander later in de jazz te horen zou zijn.

De erheid van voort en inhoud in dit uitgaakende pianotrio wordt niet alleen bereikt door de meesterlijke hantering van het theatrale materiaal, maar dovens door het vreedlijke gebruik van de ritmikale elementen. Met de muziek van Pijper begon een nieuw hoedstak in de Nederlandse muziekgeschiedenis. We zullen evenwel nog er klein half jaar getuud moeter hebben voor de bedendaagse vaderlandse. Kiemten kunnen aandachtig en maar roet bij reeds aan het begin van de jaren twintig de dan reeds heeft geprobleme Serie Nieuwe Muziek doet met de gelaagde oerproblematiek. Ik weet echt niet en doe dan een goot naar iets als ik voel dat

Thursday 22nd October at 7.30pm

CONCORDIA ALONE

92/93

Main Hall, Christ's and Notre Dame College
Liverpool Institute of Higher Education,
Woolton Road, L14 3ND

Flute

HET TRIO

Tenor & Bass Trombone

Music by David Keeling, Andrew Keeling, Robin Gosnell, Theo Loevendie, Franco Donatoni, Amilcar Vasques Dias, Paolo Perezani

Presented by the EPTA and Chamber of Theatre of North East Area, Liverpool, and the Liverpool Philharmonic Society, Liverpool

Performed by Right Society, Ralph Vaughan Williams Trust and the Arts Council of Great Britain

Composed by the Chamber Ensemble of Liverpool Institute of Higher Education

TICKETS £15.00 (Concordium £18.00)

TROMP
muziek
BIENNALE

**NACHT VAN
DE STRIJKERS**

zaterdag
31 oktober 1992

Klassieke, Jazz-, Salon-, Zigeuner-
en Njet-Westerse muziek

Krzysztof Knittel

22/10	Engeland	Liverpool	Theo Loevendie Geoff Cloke Philip Howard Jane Serter David Kosviner Andrew Keeling Robin Gosnell Theo Loevendie Franco Donatoni Paolo Perezani	lezing <i>Ducks</i> <i>new moon</i> <i>Elusive Dance</i> <i>Trio 1992</i> <i>Distant Skies, Mountains and shadows</i> <i>Deteriorated Image</i> <i>Plus One</i> <i>Het</i> <i>Il volto della notte</i>
23/10	Eindhoven	Plaza Futura	Steve Martland György Ligeti Margriet Hoenderdos José-Luis Greco Amilcar Vasques Dias Richard Ayres	<i>Duo</i> <i>Mysteries of the Macabre</i> <i>Es verjüngt sich nach unten</i> <i>Spontaneous Combustion</i> <i>Tosjoe</i> <i>Untitled</i>
23/10	Bergen	Ruïnekerk	Christopher Fox Christopher Fox Christopher Fox Claude Vivier Claude Vivier Claude Vivier	<i>Infernal Air</i> (tekst: Malcolm Raeburn) <i>Louisiana</i> <i>Foreplay</i> <i>Et je reverrai cette ville étrange</i> <i>Samarkand</i> <i>Paramirabo</i>
24/10	Engeland	Londen	Theo Loevendie Geoff Cloke Philip Howard Jane Serter David Kosviner Andrew Keeling Robin Gosnell Theo Loevendie Franco Donatoni Paolo Perezani	lezing <i>Ducks</i> <i>new moon</i> <i>Elusive Dance</i> <i>Trio 1992</i> <i>Distant Skies, Mountains and shadows</i> <i>Deteriorated Image</i> <i>Plus One</i> <i>Het</i> <i>Il volto della notte</i>
25/10	Eindhoven	Plaza Futura	Richard Ayres Steve Martland György Ligeti Amilcar Vasques Dias Margriet Hoenderdos	<i>Untitled</i> <i>Duo</i> <i>Mysteries of the Macabre</i> <i>Tosjoe</i> <i>Es verjüngt sich nach unten</i>
30/10	Alkmaar	Provadja	Giuseppe Gigante Goffredo Petrassi Luigi Manfrin Giulio Castagnoli Luca Cori Luciano Berio Luca Macchi	<i>Canto d'Orfeo</i> <i>Souffle</i> <i>Composizione</i> <i>Duo</i> <i>Rondeaux 3</i> <i>Sequenza IX b</i> <i>Novecento</i>
31/10	Eindhoven	Muziekcentrum Frits Philips	Nacht van de Strijkers m.m.v. Ernst Glerum en Leonardo Quartett	
1/11	Heeswijk	Abdijkerk	Naji Hakim Jean Langlais	<i>Memor</i> <i>Hommage à Igor Stravinsky</i> <i>Variations on two themes</i> <i>Hommage à Rameau</i> <i>Mors et resurrectio</i>
1/11	Italië	Milaan	Cees van Zeeland Stefano Pelegatti Juhani Nuorvala Martijn Padding	<i>Passé Indéfini</i> <i>Quartetto no. 4</i> <i>Dancescapes</i> <i>Dramm</i>
5/11	Rotterdam	Zaal De Unie	Serie Geslagen Werk	Concert 2
6/11	Den Haag	Korzo	Serie Geslagen Werk	Concert 2
7/11	Groningen	De Oosterpoort	Serie Geslagen Werk	Concert 2
7/11	Amsterdam	Stedelijk Museum	Marek Choloniewski Krzysztof Knittel Marek Choloniewski Piotr Bikont and Krzysztof Knittel Marek Choloniewski Marek Choloniewski/ Krzysztof Knittel	<i>Switched on ..., for objects and computer</i> <i>Borders of nothing, for computer</i> <i>WYSYG, for light and computer</i> <i>Variations on 14 variations by Edwin Morgan</i> <i>on 14 words by John Cage, for voice</i> <i>and computers</i> <i>Like Breathing for computer</i> <i>Switched Off,</i> <i>for instruments and computers</i>
8/11	Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Serie Geslagen Werk	Concert 2
8/11	Nijmegen	Gallerie Marzee	Costin Miereanu Mike Irik Franco Donatoni Klaas de Vries Marlos Nobre	<i>Distance Zero</i> <i>Interaction III</i> <i>Bok</i> <i>Berceuse</i> <i>Desafio 17</i>

8/11 Eindhoven Plaza Futura

Marek Choloniewski
Krzystof Knittel
Marek Choloniewski
Piotr Bikont and
Krzystof Knittel

Switched on ..., for objects and computer
Borders of nothing, for computer
WYSYSG, for light and computer

Variations on 14 variations by Edwin Morgan
on 14 words by John Cage, for voice
and computers

Like Breathing, for computer

Switched Off,
for instruments and computers

Marek Choloniewski
Marek Choloniewski/
Krzystof Knittel

8/11 Amersfoort Theater
De Lieve Vrouw

Luigi Nono
Luciano Berio

Djamila Boupacha, Canti di Vita e d'Amore
Avendo gran disio (a Cathy)

La Donna ideale

Luigi Dallapiccola
Darius Milhaud

Quattro Liriche di Antonio de Machado

Les Soirées de Pétrougrade

Poésies de René Châlupt

Erik Satie
Anton Webern

Ludions: Air du Rat

Drei Gesänge aus 'Viae inviae' von

Hildegard Jone

Volker Blumenthaler
Cathy Beberian

Lover's Maze, 3 songs for soprano and piano
Stripsody

13/11 Bergen Ruïnekerk

Dick Raaijmakers

Intona, dodici manieri far cere un microfono

14/11 Amsterdam Stedelijk Museum

Elizabeth Luytens

Strijkkwartet no. 6 op. 25

Nine Bagatelles voor piano en cello, op. 10

Driving out the Death, op. 81

Ruth Crawford

Strijkkwartet

Piano Study in Mixed Accents

Chinaman, Laundryman

Sacco, Vanzetti

Four Preludes

Sonata voor viool en piano

17/11 GOS St. Petersburg

Andries van Rossem

tot 14/11 deelnemer aan
Second International Composers' Seminar

19/11 Haarlem St. Bavo of
of Grote kerk

Iannis Xenakis

Festival

20/11 Utrecht Kikker

James Dillon
Iannis Xenakis
Iannis Xenakis
Iannis Xenakis
Andrew Toovey
Iannis Xenakis

Spleen

à R

Herma

Mists

Fragments after Artaud

Evryali

21/11 Den Haag Academie
voor Eurhythmie

Dominico Scarlatti
Louis Andriessen
Giacinto Scelsi

Sonate nr. 3, 14 en 15 voor piano

Melodie voor piano en blokfluit

Tre Pezzi voor trombone

Quattro Pezzi voor trompet

The King of Denmark voor slagwerk

Melodie Vt

Morton Feldman
Paul de Roo

20/11 Amsterdam diverse

Iannis xenakis

Festival t/m 22/11

22/11 Leiden De Waag

David Coppoolse
Frans Liszt, arr. E. Wesley
Arnold Schönberg
arr. E. Wesley
Stafan Signer

Nieuw werk

Pianostukken bewerkt voor rietensemble

6 kleine Kalviersstücke opus 19

The Sheriff's Collection

22/11 Utrecht Muziekcentrum
Vredenburg

Michael Daugherty
Steven Stucky
Edwin London
Frederick Bianchi
Jonathan Kramer

Little Firecracke

Boston Fancies

Row-mania

Jasper Johns variations #2

Atlantic licks

22/11 Engeland Huddersfield

Franco Donatoni

portret door Nieuw Ensemble

24/11 Enschede Muziekcentrum
Enschede

Theo Verbey
Elliott Carter
Claude Vivier
Mario Garuti

Contractie

Scritto in vento

Pianoforte

Quando diodoro declinò sguardo

rivelando l'eccentrico oblio

Am Fus des Gebirgs

Alessandro Solbiati
Isang Yun
Gerard Brophy

Monolog

Head

25/11 Estland Tallinn

Igor Stravinsky
Steve Martland
Louis Andriessen

Agon

Drill

De Staat

WERK VAN VROUWELIJKE COMPONISTEN IN MC

Elisabeth Lutyens

Ruth Crawford

UTRECHT — In Nederland is het nauwelijks bekend dat sommige componerende vrouwen een belangrijke voortrekkersrol speelden bij de vernieuwing op compositorisch gebied. Om daarin verandering te brengen organiseert de Stichting Vrouw en Muziek op 11 november een concert in Vredenburg met werken van Elisabeth Lutyens en Ruth Crawford. Beide componistes zochten naar nieuwe uitdrukkingsmiddelen, Lutyens in Engeland en Crawford in Amerika.

Elisabeth Lutyens (1906-1983) kreeg vanaf haar negende vioolles als een remedie tegen het nagelbijten. Zij studeerde compositie in Parijs en aan het Royal College of Music. Lutyens beschouwde componeren als een ambacht en verzette zich tegen de traditionele Engelse componeerwijze van haar tijd. Eén van haar geslaagde werken is het dramatische *Driving out the death* (1971) voor hobo en strijkorkest. Dit werk wordt in Vredenburg uitgevoerd door het Gaudeamus Kwartet en Ernest Rombout, hobo.

Crawford studeerde piano en compositie in Chicago. Na een paar jaar verhuisde zij naar Europa, waar zij componisten als

Berg, Hauer en Bartok ontmoette. Zij trouwde en kreeg vier kinderen. In die periode schreef Ruth Crawford samen met haar echtgenoot, Charles Seeger, piano-begeleiding voor honderden Amerikaanse volksliederen. Later ontwikkelde Crawford, in de stijl van grote Amerikanen als Ives en Ruggles, een sterk tot de verbeelding sprekende schrijfwijze. Composities van Crawford worden in Vredenburg uitgevoerd door het Gaudeamus Kwartet, Klaas Bakker, piano; Charlotte Riedijk, sopraan; Ernest Rombout, hobo.

Aanvang 20.15 uur in de kleine zaal van Vredenburg. Kaarten zijn verkrijgbaar aan de kassa van Vredenburg, geopend van 10.30-18.00 uur en drie kwartier voor aanvang van het concert. Telefonisch reserveren: 030-314544, 11.00-16.00 uur.

Xenakis' mokerslagen

MUZIEK

Xenakis Festival. M.m.v. Xenakis Ensemble o.l.v. Diego Masson, Koor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens, Harry Sparnaay (basklarinet), Klaas Hoek (orgel), e.a. Genoerd 19, 20 en 21/11 te Haarlem en Amsterdam

door ERIK VOERMANS

De meester zelf was herstellende van een hernia-operatie en kon dus niet komen. Maar verder verliep het vier dagen durende Xenakis Festival geheel volgens plan. Afgaande op de grote publieke belangstelling voor het zaterdagavond-concert in de Beurs van Berlage werden zelfs alle verwachtingen overtroffen.

Organisator Gaudeamus kreeg daarmee loon naar werken, want men had een mooi programma weten samen te stellen, waarin een goed beeld werd gegeven van de ontwikkeling, de oorspronkelijkheid en bovenal de ongeëvenaarde daadkracht van de zeventigjarige Grieks-Franse componist.

Kenmerk nummer 1 van Xenakis' muziek is haar raw power, die gepaard gaat met een bijna geweldadige expressiviteit. Dat er koel-cerebrale structuurtechnische ideeën aan die composities ten grondslag liggen, lijkt daarmee in tegenspraak, temeer daar de stukken eigenlijk altijd de indruk wekken puur intuïtief tot stand te zijn gekomen.

Neem bij voorbeeld *Gmeooh* (1974) voor orgel, waarmee Klaas Hoek in de steenkoude Haarlemse Sint Bavo het festival opende. Hier schudde de kerk op haar grondvesten onder clusters als mokerslagen en het vervaarlijk zware geronk van diepe bastonen.

In *Medea* (1967) voor mannenkoor en vijf instrumentalisten werden daar de schrilte, snijlende geluiden van de piccolli aan toegevoegd, om maar te zwijgen van de indrukwekkende slagwerkknallen en dramatische bijdragen van contrafagot, trombone, cello en de mannelijke leden van het Koor Nieuwe Muziek, die zich en passant ook nog van strandkeien bedienden. Xenakis liet zich naar eigen zeggen inspireren door 'het klankrijke geweld en de brutoheid' van Seneca's teksten. Blijkens het resultaat voelde dirigent Huub Kerstens dat als geen ander aan.

Minder tot mijn verbeelding spraken het kale *A Hélène* (1977)

voor vrouwenstemmen in strikte tweestemmigheid en het gedateerde Nuits (1967) voor kamerkoor, waarin een veelheid aan destijds nieuwe maar nu uitgemolken vocale technieken wordt gedemonstreerd. (Merkwaardig genoeg vond Nadia Boulanger dit Xenakis' beste stuk.)

In de AGA-zaal speelde het Xenakis Ensemble onder leiding van Diego Masson op hoog niveau twee relatief recente stukken die veel indruk maakten. *Thaltein* (1984) en *Echange* (1989) zijn zoveel als elkanders complementen. Het eerste virtuositeit, met fel oplettende schroeiende samenklanken en staalharde harmonische blokken; het ander bezonken en donker, met als dominante kleur het roestbruin van Harry Sparnaays lage basklarinettonen.

Maar het hoogtepunt van het festival was toch de uitvoering van *Oresteia* (1965-'66) in de driedelige concertversie die de componist van dit oorspronkelijk honderd minuten durende 'taaltheaterstuk' maakte. Dirigent Huub Kerstens leidde opnieuw het Koor Nieuwe Muziek, aangevuld met dertien instrumentalisten.

Xenakis' opzet was een archaïserend ritueel te schrijven, gebaseerd op de tragedie van Aeschylus. Omdat niemand weet hoe muziek in de Griekse oudheid klonk, kon Xenakis de materie volledig naar zijn hand zetten. Het resultaat is een werkstuk, waarin eenstemmige koorzangen en reciteertonen, glissandi, clusters en aan Nò en Kabuki ontleende slagwerkklanken aaneen worden gesmeed tot een hybride maar indrukwekkend dramatisch geheel.

Prachtig is bijvoorbeeld de passage waarin de cello (met plectrum bespeeld) samen met de hobo en klarinet de antieke aulos en kithara 'imiteren'. Verder ontstaan er fraaie stereo-effecten wanneer de koorleden zich aan de zijanten van de zaal opstellen en daar niet alleen zingen, maar ook allerlei slagwerken bedienen.

En aan het slot werd ook het publiek in de goed bezette Wang-zaal deelachtig gemaakt aan het ritueel, toen zilverpapieren stroken werden uitgedeeld waarmee men geruis voort diende te brengen. De zaal voelde de sfeer van de *Oresteia* (moord en doodslag) voortreffelijk aan. Er werd zeer serieus meegeëruist.

Nu nog een symfonie en een opera

Tera de Marez Oyens

Door Ferd Op de Coul

„Dat kwam als een complete verrassing zondag, dat feestconcert in het Haagse Gemeentemuseum. En het leuke was dat het helemaal was georganiseerd door mijn zoon Valentijn. Wilt U een stuk taart bij de thee? Dat is nog over van het feest. Ik kan hem niet alleen op. En al die bloemen hier. Die heb ik ook gekregen.”

De componiste Tera de Marez Oyens uit Hilversum is deze zomer 60 jaar geworden: aanleiding tot het Haagse feestconcert waarin vier van haar ruim tweehonderd composities zijn verklankt en waar veel vrienden en collega's acte de présence gegeven hebben. Mevrouw De Marez Oyens heeft haar docentschap compositie en hedendaagse muziek aan het Conservatorium in Zwolle onlangs beëindigd. Als pianiste treedt ze nog alleen met eigen werk op. Dirigeren doet ze nog af en toe, maar componeren is haar dagelijkse, vaste taak: uren lang achter het toetsenbord en de 'muis' van haar computer, zonder 'keyboard': „Ik componeerde ook nooit aan de piano.”

Ariel Dorfman

In een groot deel van haar oeuvre, en dan gaat het vooral om koorwerken zoals de grootschalige 'Sinfonia Testimonial', geeft Tera de Marez Oyens blijk van intense betrokkenheid met mensen die slachtoffer zijn van dictatuur, oorlog, honger en andere vormen van terreur en geweld. „Dat had ik aanvankelijk geschreven in opdracht van de stichting Vier Mei in Groningen, maar ik was met de tekst van de Chileense dichter Ariel Dorfman nog niet bij mezelf in het reine gekomen. Tenslotte is het stuk in deze vorm tevoorschijn gekomen. Toch voel ik me niet een boodschapper, hoor. Ik componeer gewoon omdat ik zelf behoefte heb op die manier te werken.”

Indringend werk

'Sinfonia Testimonial' voor koor, orkest en tape lijkt toepasbaar op de verschrikkelijke realiteit van Bosnië of Somalië. De componiste zegt dat dat ook de bedoeling is. „De teksten zijn getuigenissen van politieke gevangenen in Chili en Mexico. Een steeds terugkerend motief is 'No les creas': 'Geloof ze niet als ze zeggen dat ze me vrijgelaten hebben. Geloof ze niet als ze een foto van mijn lichaam tonen, geloof ze niet als ze zeggen dat ik dood ben. Geloof ze niet (...). Zes maanden heb ik aan dit stuk gewerkt, dag en nacht met die gedichten geleefd.”

Tera de Marez Oyens heeft eerder tegenover Luc Knödler in 'Entre-act' verklaard dat ze haar inspiratie voor met name stukken als deze 'Sinfonia Testimonial' en het in 1981 gecomponeerde oratorium 'The Odyssey of Mr. Goodevil' te danken heeft gehad aan de samenwerking en haar leven met de inmiddels overleden beroemde Israëlische politoloog en literator Menachem Arnoni, haar tweede echtgenoot.

26/11	Duitsland	Lüneburg	Theo Verbey Elliott Carter Claude Vivier Mario Garuti	Contractie Scrito in verito Pianoforte Quando diodoro declinó sguardo rivelando l'eccentrico oblio Am Fus des Gebirgs Monolog Head
27/11	Estland	Tartu	Pierre Boulez Diderik Wagenaar Huib Emmer Colin McPhee Cees van Zeeland	Structures Book 2 Stadium Point Blank Three Balinese Dances Initials
28/11	Amsterdam	Stedelijk Museum	Michael Daugherty Steven Stucky Edwin London Frederick Bianchi	Little Firecracker Boston Fancies Row-mania Jasper Johns variations #2
29/11	Maastricht	Intropodium	Michael Daugherty Steven Stucky Edwin London Frederick Bianchi Jonathan Kramer	Little Firecracker Boston Fancies Row-mania Jasper Johns variations #2 Atlantic licks
29/11	Venlo	Museum Van Bommel Van Dam	Jacques Bank	De Pianojuf & Het Beest
29/11	Baarn	Sytsema Galerie	David Dramm Joep Franssens Martijn Padding Theo verbey Peter van Onna	Come through The straight line Ritorno Passamezzo The Gravity of D'
3/12	Rotterdam	Zaal De Unie	Serie Geslagen Werk	Concert 3
4/12	Den Haag	Korzo	Serie Geslagen Werk	Concert 3
5/12	Amsterdam	Stedelijk Museum	Gene Carl	Pink Suite voor piano solo Claremont Concerto voor piano solo Kaddisj voor synthesizer, tape en live-electronica Gray Matter voor tape en spreekstem (met megafoon)
6/12	Den Haag	Gemeentemuseum	Tera de Marez Oyens	Trajectory, Dances of Illusion, Boat-music, Cello Concerto
10/12	Utrecht	Theater Kikker	Palinckxkwartet	compositie en improvisatie
11/12	Bergen	Ruïnekerk	Theo Loevendie	lezing - Strides voor piano - Two easy pieces voor piano - On the train voor piano - Music for flute and piano
11/12	Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Nederlandse Muziekdagen t/m 12/11	
12/12	Amsterdam	Stedelijk Museum	Andries van Rossem Timo Laiho Ivo van Emmerik Haukur Tómasson Pietro Borradori	Two pieces nieuw werk Trio Quartet II Opus Incertum
13/12	Amersfoort	Theater De Lieve Vrouw	George Crumb:	Makrokosmos I Makrokosmos II Celestial Mechanics (Makrokosmos IV)
13/12	Italië	Milaan	Andries van Rossem Timo Laiho Ivo van Emmerik Haukur Tómasson Pietro Borradori	Two pieces nieuw werk Trio Quartet II Opus Incertum
13/12	Arnhem	Gemeentemuseum	Igor Stravinsky David Dramm Theo Loevendie Eric Dolphy Karlheinz Stockhausen Thelonious Monk	Three Pieces Trash and Variations Duo God Bless the Child In Friendship Well you needn't
13/12	Leiden	De Waag	Richard Ayres Jan-Bas Bollen Alison Isadora Richard Sims	(Elise Letissier) On Freedom and Architecture The Fire Within If Legs Could Kill

Stichting Gaudeamus
Swammerdamstraat 39
1091 Rv AMSTERDAM
tel.: 020 - 6947349
fax.: 020 - 6947258